

Centraal Bureau voor de Statistiek

Economie, Bedrijven en Nationale rekeningen

Sector: Economische Bedrijfsstatistieken Heerlen

Evaluatie Nederlandse handel en investeringen met Latijns-Amerika 2002-2011

Kennisgeving:

De in dit rapport weergegeven opvattingen zijn die van de auteurs en komen niet noodzakelijk overeen met het beleid van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

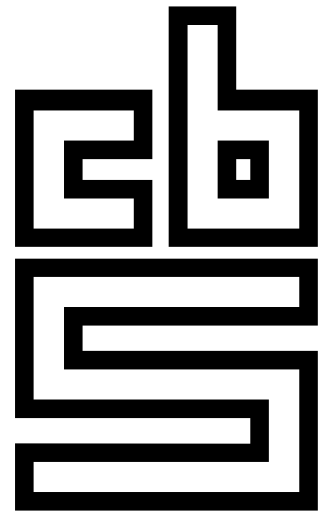
Projectnummer:

CBO-210525

BPA-nummer:

Datum:

24 juli 2012

Tweede concept Eindrapport

Evaluatie Nederlandse handel en investerings met Latijns-Amerika 2002-2011

Door:
Jamie Baltus
Marjolijn Jaarsma

Juli 2012

Centraal Bureau voor de Statistiek

CBS-weg 11, 6412 EX Heerlen
Nederland
Tel.nr.: (045) 570 60 00
www.cbs.nl

Inhoudsopgave

Introductie.....	8
1. Data en methoden.....	10
1.1. Internationale handel in goederen	10
1.1.1. Populatie.....	10
1.1.2. Koppelresultaat.....	11
1.1.3. Data beschrijving.....	12
1.2. Internationale investeringen	14
2. Trends in de handel tussen Nederland en Latijns-Amerika	16
2.1. Export.....	16
2.1.1. Algemene trends.....	16
2.1.2. Stratificatie naar verhandeld product	20
2.1.3. Stratificatie naar bedrijfssector.....	25
2.1.4. Stratificatie naar grootteklassen	28
2.2. Import	33
2.2.1. Algemene trends.....	33
2.2.2. Stratificatie naar verhandeld product	37
2.2.3. Stratificatie naar bedrijfssector.....	42
2.2.4. Stratificatie naar grootteklassen	45
2.3. Handelsbalans.....	50
3. Investeringen.....	55
3.1. Inward FATS	55
3.2. Outward FATS	56
4. Samenvatting	58
5. Referenties.....	61

Grafieken

Grafiek 1 – Totale export Latijns-Amerika.....	18
Grafiek 2 – Reële wisselkoers (bron Eurostat).....	18
Grafiek 3 - Top 5 bestemmingslanden 2002 naar uitvoerwaarde	20
Grafiek 4 - Top 5 bestemmingslanden 2011 naar uitvoerwaarde	20
Grafiek 5 - Uitvoer volgens SITC	21
Grafiek 6 - Top 5 verhandelde productgroepen 2002 naar uitvoerwaarde.....	21
Grafiek 7 - Top 5 verhandelde productgroepen 2011 naar uitvoerwaarde.....	21
Grafiek 8 - Ontwikkeling top vijf verhandelde export producten	22
Grafiek 9 - Aandeel top 3 exportgoederen in totale export.....	24
Grafiek 10 - Uitvoer volgens SBI	26
Grafiek 11 - Top 3 sectoren in totale export 2002	27
Grafiek 12 - Top 3 sectoren in totale export 2011	27
Grafiek 13 - Ontwikkeling vijf exportsectoren	27
Grafiek 14 - Uitvoer volgens grootteklasse.....	29
Grafiek 15 - Verdeling export naar grootteklasse 2002	29
Grafiek 16 - Verdeling export naar grootteklasse 2011	29
Grafiek 17 - Ontwikkeling export grootteklassen	30
Grafiek 18 - Ontwikkeling exportproductgoederen naar grootteklassen	32
Grafiek 19 - Totale invoer Latijns-Amerika.....	35
Grafiek 20 – Reële wisselkoers (bron Eurostat).....	35
Grafiek 21 – Top 5 herkomstlanden 2002.....	37
Grafiek 22 - Top 5 herkomstlanden 2011	37
Grafiek 23 - Invoer volgens SITC.....	38
Grafiek 24 - Top 5 importproducten 2002	38
Grafiek 25 - Top 5 importproducten 2011	38
Grafiek 26 - Ontwikkeling top vijf verhandelde importproducten	39
Grafiek 27 - Aandeel top 3 importproducten in totale import.....	41
Grafiek 28 - Invoer volgens SBI	43
Grafiek 29 - Top 3 sectoren in totale import 2002	44
Grafiek 30 - Top 3 sectoren in totale import 2011	44
Grafiek 31 – Ontwikkeling vijf importsectoren	44
Grafiek 32 - Invoer naar grootteklasse	45
Grafiek 33 - Verdeling import naar grootteklasse 2002.....	46
Grafiek 34 - Verdeling import naar grootteklasse 2011.....	46
Grafiek 35 - Ontwikkeling import grootteklassen.....	47
Grafiek 36 - Ontwikkeling importproductgoederen naar grootteklassen.....	49
Grafiek 37 - Aandelen handelsstromen in totale handel	51
Grafiek 38 - Samenstelling grootteklassen in handel 2002.....	53
Grafiek 39 - Samenstelling grootteklassen in handel 2011	54

Tabellen

Tabel 1 - Landen	12
Tabel 2 – Classificatie naar verhandeld product	13
Tabel 3 – Classificatie naar bedrijfssector	14
Tabel 4 – Grootteklassen	14
Tabel 5 – Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika	17
Tabel 6 – Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika	19
Tabel 7 – Top 3 exportgoederen naar de top 5 bestemmingslanden	23
Tabel 8 – Uitvoer volgens van Marrewijk classificatie.....	25
Tabel 9 – Uitvoer volgens grootteklassen	31
Tabel 10 – Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland.....	34
Tabel 11 – Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland.....	36
Tabel 12 – Top 3 importgoederen naar de top 5 herkomstlanden.....	40
Tabel 13 – Invoer volgens van Marrewijk classificatie	42
Tabel 14 – Invoer volgens grootteklassen.....	48
Tabel 15 – Internationale handel in goederen door Nederland met Latijns-Amerika.....	51
Tabel 16 – Internationale handel uitgesplitst naar landen.....	52
Tabel 17 – Inward FATS, 2008.....	55
Tabel 18 – Inward FATS, 2009.....	56
Tabel 19 – Outward FATS, 2008	57
Tabel 20 – Outward FATS, 2009	57

Annex

Annex 1: Tabellen Nederlandse handel met Latijns-Amerika

Annex 2: Tabellen Nederlandse investeringen met Latijns-Amerika

Afkortingenlijst

ABR	-	Algemeen Bedrijven Register
BE	-	Bedrijfseenheid
CBS	-	Centraal Bureau voor de Statistiek
DNB	-	De Nederlandsche Bank
FATS	-	<i>Foreign Affiliate Statistics</i>
MKB	-	Midden-klein bedrijven
OECD	-	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
OG	-	Ondernemingsgroep
R&D	-	<i>Research and Development</i>
SBI	-	Standaard bedrijfsindeling gebaseerd op 1993 met het cijfer duidend op het niveau
SITC	-	<i>Standard International Trade Classification</i> met het cijfer duidend op het niveau
UCI	-	<i>Ultimate Controlling Institutional unit</i>

Introductie

Markthervormingen die in enkele landen gestart zijn gedurende de jaren zeventig hebben geleid tot fundamentele veranderingen in Latijns-Amerika. Dit ging gepaard met transformaties in de wereldeconomie. In de jaren tachtig vonden deze markthervormingen plaats over de gehele regio. Deze hervormingen waren voornamelijk gefocust op macro-economische stabiliteit, zoals het in toom houden van de inflatie in de jaren negentig (Ocampo & Vallejo, 2012), het begrotingstekort en reële devaluaties (Grilli, 2005). Daarbij dienden de hervormingen tevens voor een terugkeer naar micro-economische efficiëntie door middel van liberalisering van de economie, privatisering en deregulatie van de productie na de schuldcrisis die gaande was gedurende de eerste helft van de jaren tachtig (Grilli, 2005).

Dit alles heeft voor het merendeel van de regio geleid tot exportdynamiek, de mogelijkheid tot het aantrekken van buitenlands kapitaal en de internationalisering van enkele grote Latijns-Amerikaanse bedrijven (Ocampo & Vallejo, 2012). Vooral tijdens de jaren negentig was de exportgroei in termen van volume substantieel; de groei was voor Chili, Mexico en een aantal Midden-Amerikaanse landen bijna op gelijk niveau met de groei in Azië (Grilli, 2005). Echter de crisis beginnend in Argentinië in het jaar 2001 zorgde dat de handel over de regio erg kromp in de jaren die volgden (Hansen, 2003). Sociale onrust, stagnerende groei, politieke instabiliteit, verhoogde overheidsregulatie en gelimiteerde kredietverschaffing bij de private sector waren het gevolg. Vooral Venezuela raakte in een diepe recessie, terwijl Chili en Mexico nog een goede verwachting hadden voor handel in 2004 (Hansen, 2003).

De economische groei nam echter weer toe over de periode 2003-2008 voor Latijns-Amerika door meer *remittances* vanuit het buitenland (het zenden van geld naar het thuisland) en een toename in goederenprijzen vanwege de internationalisering (Hansen, 2003).

Deze toenemende integratie van Latijns-Amerika in de wereld heeft er toe geleid dat er behoefte is aan reflectie op de huidige en toekomstige relatie van Nederland met Latijns-Amerika (IOB, 2012). Daar komt bij dat het Nederlands buitenlands beleid meer gefocust is op economische diplomatie. Economische diplomatie zou een belangrijk element zijn in het verhogen van het exportvolume naar opkomende economieën en in de relatie met andere landen waar Nederland een intensieve handelsrelatie mee heeft (IOB, 2012).

Dit rapport heeft als doel om inzicht te geven over de huidige situatie in 2002 ten opzichte van 2011 in de Nederlandse handel en investeringen met Latijns-Amerika. De tussentijdse schommelingen zullen enkel geanalyseerd worden voor de handelstroom zonder verdere stratificaties. Het rapport legt een basis voor een verdere analyse van het effect van economische diplomatie op de handelstroom. Voor de handel zal niet enkel gekeken worden naar de totale importwaarde en exportwaarde en het aantal bedrijven dat hierbij betrokken is, maar ook naar een minder geaggregeerd niveau. Zo zullen de waarden en aantallen gestratificeerd worden naar het verhandelde product, de bedrijfssectoren en de grootteklassen (gebaseerd op het aantal werknemers). Voor de investeringen zal er voornamelijk gefocust worden op de investeringen uit Latijns-Amerika in Nederland voor de jaren 2008 en 2009. Aangezien de intensiteit van de relaties tussen Nederland en de Latijns-Amerikaanse landen verschilt, zal er een focus liggen op slechts enkele landen, namelijk Argentinië, Brazilië, Chili, Colombia, Mexico en Venezuela.

Het rapport is als volgt georganiseerd. In sectie 1 zullen de databronnen en de methodologie uiteengezet worden. Hierop volgend zal de handelsrelatie worden geanalyseerd, waarbij eerst wordt gekeken naar elke stroom afzonderlijk en daarna naar de handelsbalans. In sectie 3 zal er een beschrijving gegeven worden van de deelnemingen tussen Nederland en Latijns-Amerika gevolgd door een samenvatting in sectie 4.

1. Data en methoden

1.1. Internationale handel in goederen

De statistiek internationale handel in goederen beschrijft de omvang en de waarde van de Nederlandse handel in goederen met het buitenland. Deze handel wordt op maandbasis uitgesplitst naar ongeveer 9.000 goederensoorten en 250 landen.

Het CBS ontvangt informatie over internationale handel tussen EU-landen door middel van een integrale uitvraag van bedrijven met een handelswaarde die tenminste 900.000 euro bedraagt. Bedrijven met handel onder deze waarneemdrempel worden bijgeschat op basis van hun aangifte intracommunautaire handel bij de belastingdienst.

Gegevens over de handel van Nederlandse bedrijven met landen buiten de EU ontvangt het CBS grotendeels rechtstreeks van de douane. Een klein aantal bedrijven heeft een vergunning om direct hun handelsgegevens aan het CBS te leveren, zonder tussenkomst van de douane. Meer informatie over de waarnemingsmethode bij de statistiek internationale handel in goederen is te vinden op de CBS-website, via de link <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/internationale-handel/methoden/default.htm>

1.1.1. Populatie

De populatie van de internationale handelsstatistiek betreft Nederlandse btw- en douanenummers waarvan bekend is dat ze handel met het buitenland hebben. Dit zijn zowel bedrijven die in Nederland economisch actief zijn, als ook buitenlandse bedrijven zonder vestiging in Nederland maar die wel via Nederland handelen.

De afgelopen jaren heeft het CBS veel werk gestoken in het koppelen van administratieve eenheden en statistische eenheden. Een statistische eenheid is een voor de statistiek relevante afbakening van een bedrijf, die niet noodzakelijkerwijs overeenkomt met de juridische structuur van een bedrijf. Het CBS typeert een bedrijf als de feitelijke transactor in het productieproces, die gekenmerkt wordt door autonomie, beschrijfbaarheid en externe gerichtheid. Deze populatie van *bedrijfseenheden* inclusief hun kenmerken (grootte, activiteit etcetera) wordt bijgehouden in het Algemeen Bedrijven Register (ABR).

1.1.2. Koppelresultaat

Vanaf verslagjaar 2002 is het CBS in staat om de btw- en douanenummers van de statistiek internationale handel aan de bedrijfseenheden in het ABR te koppelen. Echter, vanaf 2009 zijn de resultaten van de koppeling meer valide. Circa 82 procent van de totale Nederlandse invoerwaarde en 77 procent van de export in 2009 is te koppelen aan een bedrijfseenheid in het ABR. Deze percentages zijn ongeveer identiek in voorgaande en tevens in latere jaren.

Dat een gedeelte van de internationale handel niet koppelt aan een bedrijfseenheid in het ABR kan meerdere oorzaken hebben. De belangrijkste reden is dat alleen bedrijven met (voldoende) economische activiteit in Nederland in het ABR worden opgenomen. Buitenlandse bedrijven die alleen een Nederlands btw-nummer hebben, maar geen vestiging in Nederland hebben, zijn wél in staat om internationale handel met of via Nederland te drijven, maar behoren niet tot de Nederlandse bedrijvenpopulatie. Het gedeelte van de internationale handel dat niet gekoppeld kon worden aan de bedrijfseenheden van het ABR zijn weggelaten uit de resultaten. Immers, zonder deze koppeling is het niet mogelijk inzicht te krijgen in de kenmerken van deze bedrijven. Dit maakt het stratificeren problematisch. Een consequentie hiervan is dat de vermelde resultaten een minimumschatting zijn van het totaal aantal handelaren evenals de totale omvang van de handel met Latijns-Amerika.

Hoewel sommige bedrijven weliswaar koppelen met een bepaalde bedrijfseenheid betekent dit niet automatisch dat de gegeven handelseenheid reeël is. Er zijn een aantal redenen te noemen waarom koppeldata voorzichtig geïnterpreteerd moet worden, bijvoorbeeld:

1. Logistieke dienstverleners. Deze bedrijven voeren namens hun klanten goederen in en uit. De in- en uitvoer wordt soms door de logistieke dienstverlener opgegeven, maar zou eigenlijk moeten worden toegeschreven aan hun klanten.
2. De in- en uitvoer van gas en elektriciteit wordt gemeten via de netwerkbeheerders. Omdat door een uitzondering in de BTW-wetgeving deze stromen niet vermeld hoeven te worden op de BTW-aangifte is het CBS niet in staat de handelaren in gas en elektriciteit te traceren. Om toch een goede schatting te geven van de juiste hoeveelheden in- en uitgevoerd gas en elektriciteit worden de netwerkbeheerders uitgevraagd. De gasexport zal hierdoor worden toegewezen aan het gastransport bedrijf, niet aan degene die het gas uit de grond haalt of aan een eventuele tussenhandelaar.

3. Groothandel. Veel handel loopt via groothandelaren. Zij hebben relatief weinig met de eigenlijke productie van goederen te maken, des te meer met de handel erin.

Daarbij komt het voor dat de waarde van de handelsstroom gelijk is aan nul. Dit kan verscheidene oorzaken hebben, namelijk missende gegevens, foutief gerapporteerde waarden en het feit dat een ondernemingsgroep (OG) kan bestaan uit meerdere bedrijfseenheden. Deze observaties zijn eveneens weggelaten uit de analyse. Dit is gerechtvaardigd wanneer de handelswaarde over meerdere bedrijfseenheden verdeeld moet worden aan de hand van het aantal werkende personen, economische activiteit of een combinatie hiervan. Hierdoor kan een bedrijfseenheid wel als handelaar aangemerkt worden, terwijl de handel in feite verwaarloosbaar is. Echter, wanneer dit niet de oorzaak is, kan de omissie van deze observaties leiden tot vertekening van de resultaten. Het is dus mogelijk dat de aantallen en de waarden naar of vanuit een Latijns-Amerikaans land meer onderschat worden dan dat naar of vanuit een ander Latijns-Amerikaans land.

Tevens zijn de economische waarde van de handelsstroom beneden 1 euro weggelaten, omdat er een grote waarschijnlijkheid is dat dit tevens veroorzaakt wordt door het feit dat een ondernemingsgroep uit meerdere bedrijfseenheden kan bestaan.

1.1.3. Data beschrijving

In deze subsectie zullen de variabelen meer worden toegelicht.

- ❖ *Jaar*: De tijdsspanne onder beschouwing is 2002-2011 voor de Nederlandse handel met Latijns-Amerika. Voor investeringen wordt enkel een beschrijving van de jaren 2008 en 2009 gegeven.
- ❖ *Handelsstroom*: De handelsstroom is de import of de export uitgedrukt in miljoenen euro's.
- ❖ *Bedrijfseenheid*: De feitelijke transactor in het productieproces, die gekenmerkt wordt door autonomie, beschrijfbaarheid en externe gerichtheid.
- ❖ *Landen*: Focus ligt op de Nederlandse handel en investeringen met Latijns-Amerika. Landen die vallen onder Latijns-Amerika zijn weergegeven in tabel 1.

Landen				
Argentinië	Colombia	Guatemala	Nicaragua	Peru
Bolivia	Costa Rica	Honduras	Panama	Uruguay
Brazilië	Ecuador	Mexico	Paraguay	Venezuela
Chili	El Salvador			

Tabel 1 - Landen

- ❖ *Verhandelde producten*: Het type product dat verhandeld wordt, zal volgens twee verschillende classificaties ingedeeld worden. Allereerst kan het product geclassificeerd worden volgens *Standard International Trade Classification*, welke verschillende aggregatieniveaus hanteert. De handelsstromen zullen voornamelijk gestratificeerd worden op 1-digit niveau. Ten tweede kan het product getypeerd worden volgens de Van Marrewijk (2002) classificatie. Deze classificatie deelt goederen in aan de hand van de mate van factorgebruik. De beschrijving van beide classificaties zijn weergegeven in tabel 2.

Classificatie naar verhandeld product	
SITC 1-digit	van Marrewijk
0 Voeding en levende dieren	A Primary products
1 Dranken en tabak	B Natural-resource intensive products
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	C Unskilled-labour intensive products
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	D Technology intensive products
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	E Human-capital intensive products
5 Chemische producten	U Unknown
6 Fabrikaten	
7 Machines en vervoermateriaal	
8 Diverse gefabriceerde goederen	
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	

Tabel 2 – Classificatie naar verhandeld product

- ❖ *Bedrijfssectoren*: De sector van de bedrijven die handelen, zal volgens twee verschillende classificaties ingedeeld worden. Allereerst kan de sector geclassificeerd worden volgens de Standaard Bedrijven Indeling, welke verschillende aggregatieniveaus hanteert. De handelsstromen zullen voornamelijk gestratificeerd worden op het meest geaggregeerde niveau. De indeling van de SBI is in de periode 2006-2008 aangepast, waardoor het mogelijk is dat sommige bedrijfseenheden een andere code toegekend hebben gekregen. Om te zorgen dat de resultaten eenduidig zijn, is er voor gekozen om voor alle jaren de SBI classificatie van 1993 te gebruiken. Ten tweede kan het product getypeerd worden volgens de OECD classificatie. Deze classificatie deelt bedrijven in aan de hand van de mate van technologie. De beschrijving van beide classificaties zijn weergegeven in tabel 3.

Classificatie naar bedrijfssector	
SBI	OECD
A Landbouw, jacht en bosbouw	High-technology
B Visserij	Medium-high-technology
C Winning van delfstoffen	Medium-low-technology
D Industrie	Low-technology
E Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en water	Knowledge-intensive services
F Bouwnijverheid	Less knowledge-intensive services
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	Rest
H Horeca	
I Vervoer, opslag en communicatie	
J Financiële instellingen	
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen	
M Onderwijs	
N Gezondheids- en welzijnszorg	
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties	
Overig	

Tabel 3 – Classificatie naar bedrijfssector

- ❖ *Grootteklassen:* Bedrijven worden ingedeeld in grootteklassen om te analyseren of Nederlandse handel met Latijns-Amerika voornamelijk gedaan wordt door het MKB of door grote bedrijven. Deze indeling wordt gedaan in termen van het aantal werknemers dat een bedrijf in dienst heeft. Tabel 4 geeft de uitsplitsing weer.

Grootteklassen	
	Aantal werkende personen
Klein	0 tot en met 49
Middel	50 tot en met 249
Groot	250 en meer

Tabel 4 – Grootteklassen

1.2. Internationale investeringen

Investeringen worden gezien als de bijdrage aan de economie door middel van productie door bedrijfseenheden, welke in een ander land gevestigd zijn dan de institutionele bedrijfseenheid waar strategische beslissingen genomen worden en die de zeggenschap heeft. De statistiek die dit beschrijft, genaamd FATS, is gemaakt op basis van bestaande statistieken (productiestatistieken, werkgelegenheidsstatistieken, investeringsstatistieken en R&D statistieken) in combinatie met gegevens van de Ultimate Controlling Institutional unit (UCI)

over de betrokken bedrijven. De UCI is de eenheid van waaruit wereldwijd de strategische beslissingen (bijvoorbeeld benoemingen directeuren, investeringen) genomen worden voor de onderliggende ondernemingen. Dit hoeft dus niet gelijk te zijn aan de residentie van de eigenaar van het bedrijf. De data worden gepresenteerd per land waar de UCI zetelt.

De FATS beschrijft alle niet financiële bedrijven (sectorgroep K), waarbij de activiteiten in de landbouw (sectorgroep A) en visserij (sectorgroep B), openbaar bestuur, huishoudens en extraterritoriale organisaties en lichamen (SBI 2008 sectie B t/m S exclusief K en O) buiten beschouwing worden gelaten. Voor de Inward FATS is de populatie meer beperkt. De populatie omvat SBI sectie B t/m N exclusief K.

Voor de Inward FATS, namelijk de activiteiten van bedrijven in het binnenland waarover een institutionele eenheid in het buitenland zeggenschap heeft, worden de ondernemingen waargenomen door middel van:

1. Voor de grootste bedrijven in Nederland wordt de UCI met behulp van een enquête bepaald.
2. Door raadpleging van de commerciële bron 'Dun&Bradstreet'.
3. Enkele gevallen worden bepaald door eigen onderzoek.
4. Voor alle bedrijven die niet waargenomen werden in 1 tot en met 3 wordt de assumptie gehanteerd dat de UCI Nederland is.

De resultaten van de Inward FATS worden niet enkel bijgeschat, maar ook opgehoogd.

Voor de Outward FATS, namelijk de activiteiten van bedrijven in het buitenland waarover een institutionele eenheid in Nederland zeggenschap heeft, worden de ondernemingen waargenomen door middel van:

1. Een enquête bij grote niet financiële ondernemingen.
2. Bijschatting van de kleinere niet financiële ondernemingen op basis van ontvangen data van de belastingdienst.
3. Door DNB aangeleverde relevante analyse over de financiële ondernemingen.

2. Trends in de handel tussen Nederland en Latijns-Amerika

2.1. Export

2.1.1. Algemene trends

De waarde van de uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika is toegenomen met 177,24 procent in de periode 2002-2011 (zie tabel 5). De uitsplitsing naar individuele Latijns-Amerikaanse landen toont dat enkel de uitvoer naar Costa Rica zich negatief ontwikkelde met 59,27 procent over dezelfde periode. Hansen (2003) verklaarde dat Venezuela in een diepe recessie raakte, dit is inderdaad zichtbaar aan de daling van de exportwaarde van 2002 naar 2003. Deze daling is gelijk aan dertig procent en is 52 procentpunten lager dan de gemiddelde jaarlijkse groei over de gehele periode. Na 2003 stijgt de export naar Venezuela dan ook gestaag.

De economische en financiële crisis in 2009 heeft tot een wereldwijde recessie geleid. Dit is tevens terug te zien in een krimp van de waarde van de uitvoer van goederen naar Latijns-Amerika in die periode. Ook de krimp van de Nederlandse economie in 2003, welke volgde op de al magere jaren in 2001 en 2002, is terug te zien in de totale waarde van de uitvoer naar Latijns-Amerika. Dit heeft mede te maken gehad met de opgelopen koers van de euro ten opzichte van de dollar en de aanwezigheid van internationale spanningen en onzekerheid (CBS, 2004).

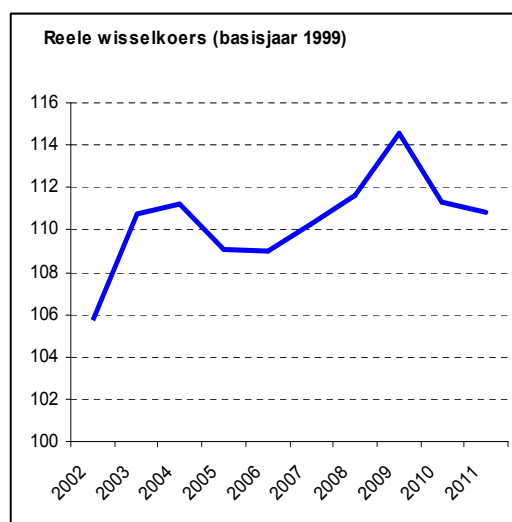
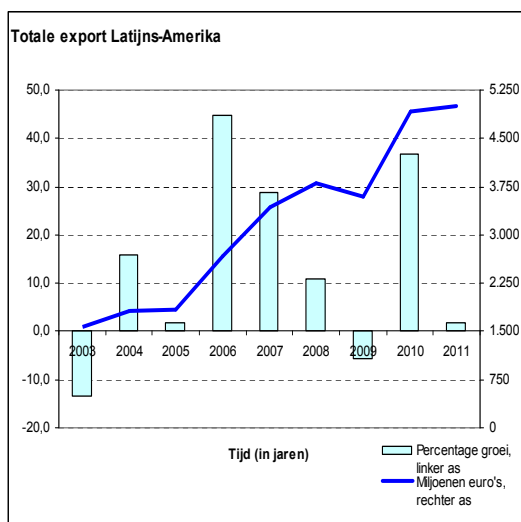
Niet voor ieder land vindt er een afname in de uitvoerwaarde van goederen plaats in de jaren 2003 en 2009; slechts een minderheid van de Latijns-Amerikaanse landen ondervindt deze afname. Voor sommige landen is er geen sprake van een afname, maar van een afnemende groei (zoals Chili, Costa Rica en Guatemala). De daling in het totaal doet zich voor vanwege de lagere exportwaarde naar de belangrijkste bestemmingslanden. Voor 2003 leidt vooral de lagere waarde van 2003 ten opzichte van 2002 naar Brazilië, Mexico en Venezuela tot een afname van het totaal. Voor 2009 ligt de oorzaak grotendeels in de uitvoer naar Mexico.

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel van totaal	groei 2002- 2011
	in miljoenen euro's										%	%
Argentinië	75,41	102,70	167,46	121,05	135,54	192,57	186,35	229,11	577,75	339,08	6,78	349,65
Bolivia	5,23	5,27	4,29	7,12	6,63	6,90	10,15	12,17	16,45	22,90	0,46	337,70
Brazilië	565,82	418,30	471,29	545,71	639,72	846,95	902,19	915,03	1.433,94	1.518,36	30,37	168,35
Chili	155,46	159,74	203,03	174,74	276,85	361,46	163,78	190,25	226,90	292,39	5,85	88,08
Colombia	70,61	78,51	109,58	82,28	88,14	148,41	131,85	153,84	215,53	228,25	4,57	223,24
Costa Rica	118,56	128,13	101,60	51,89	95,69	95,20	77,95	75,43	52,10	48,29	0,97	-59,27
Ecuador	47,88	51,85	56,11	35,14	33,11	52,37	57,07	87,30	58,77	80,51	1,61	68,14
El Salvador	12,65	10,36	9,84	8,43	19,20	15,46	14,88	17,07	16,30	21,02	0,42	66,21
Guatemala	21,22	24,03	28,60	27,44	40,91	43,62	29,31	51,82	46,12	37,30	0,75	75,74
Honduras	19,52	19,09	16,07	15,75	23,56	19,07	20,37	27,24	20,54	21,24	0,42	8,78
Mexico	527,10	406,63	475,78	546,75	1.067,51	1.280,97	1.804,61	1.375,60	1.614,09	1.677,93	33,56	218,33
Nicaragua	3,12	3,95	3,40	4,35	6,65	5,61	7,16	6,34	11,24	6,38	0,13	104,46
Panama	21,08	19,01	22,86	29,65	29,06	41,29	45,04	46,31	69,07	128,43	2,57	509,21
Paraguay	5,48	3,17	4,33	4,69	5,03	8,70	17,96	11,04	24,66	29,24	0,58	433,29
Peru	38,74	46,47	38,96	48,46	52,87	73,13	73,32	75,69	126,00	118,64	2,37	206,30
Uruguay	20,10	19,74	16,43	17,35	22,45	32,54	32,50	29,65	46,43	105,85	2,12	426,68
Venezuela	95,42	67,06	80,08	118,56	119,03	203,16	228,05	287,39	360,67	323,95	6,48	239,50
Totaal	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78		177,24

Tabel 5 – Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika

Hoe de groei van export in verhouding is met de totale exportwaarde over de afgelopen jaren is weergegeven in grafiek 1. De hoogste groei vond plaats in 2006, echter de scherpste helling van de exportwaarde is van 2009 naar 2010. Een verklaring hiervoor is de mate waarin de groei veroorzaakt wordt door een toe- en afname van het exportvolume relatief tot een toe- of afname van internationale prijzen van goederen. Doordat er geen specifieke data beschikbaar is van het exportvolume naar Latijns-Amerika en door de problematiek met de eenheid waarin volume gemeten wordt, is het niet mogelijk om een conclusie te trekken betreffende het aandeel van exportvolume en internationale prijzen in de exportgroei. Wel is er aan de hand van grafiek 2 te zien dat er schommelingen zijn in de wisselkoers welke een effect hebben op de relatieve prijzen en hierdoor een effect hebben op het concurrentievermogen van de Nederlandse export.

Grafiek 1 – Totale export Latijns-Amerika

Grafiek 2 – Reële wisselkoers (bron Eurostat)

De hypothese is dat hoe hoger de waarde van de export naar een individueel land, hoe groter het aantal bedrijven dat exporteert naar dat land. Het totaal in tabel 6 geeft het daadwerkelijk aantal exporterende bedrijven aan in Nederland ongeacht het (de) bestemmingsland(en) van de goederenstroom. Dit is lager dan de som van de landen en komt door de mogelijkheid dat een bedrijf naar meerdere landen kan exporteren in hetzelfde jaar. De kolom met het aandeel van het totaal in 2011 geeft het percentage van het totaal aantal bedrijven dat exporteert naar een bepaald Latijns-Amerikaans land. Dit telt echter niet op tot honderd procent.

De hypothese dat bij een stijging van de waarde van de uitvoer er een groter aantal bedrijven actief is, wordt op totaal niveau bevestigd. Er vindt een toename van 15,52 procent plaats in het aantal bedrijven dat naar Latijns-Amerika exporteert. Dit groeipercentage is weliswaar lager dan de groei van de waarde van de uitvoer naar Latijns-Amerika over de periode 2002-2011. Hierdoor kan er geconcludeerd worden dat de gemiddelde exportwaarde per bedrijf naar Latijns-Amerika is toegenomen. De hypothese wordt niet bevestigd op landenniveau, aangezien het aantal bedrijven dat naar Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras en Venezuela exporteert, afneemt ten opzichte van een toename van de waarde van de export.

Hoewel het aantal bedrijven dat exporteert naar Latijns-Amerika over de gehele periode toeneemt, is er een daling ten opzichte van het voorgaande jaar zichtbaar voor de jaren 2003, 2004 en 2010 (zie tabel 6). De daling in 2004 en 2010 kan gerelateerd worden aan de

financiële crisis en de krimp van de Nederlandse economie in 2003, echter met een vertraging. In 2003 is de daling een uitwerking van de magere jaren in 2001 en 2002.

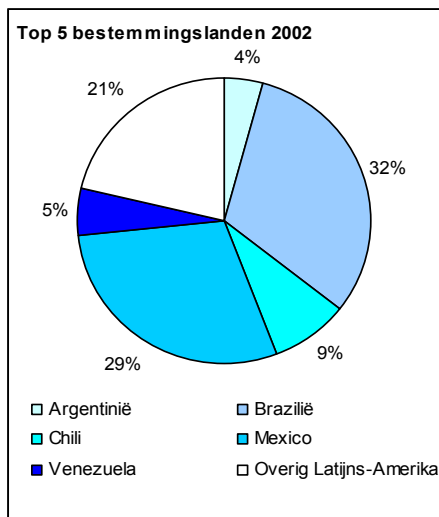
Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel van totaal	groei 2002- 2011
	in aantallen										%	%
Argentinië	641	699	801	765	752	973	1013	1134	898	902	25,67	40,72
Bolivia	174	166	178	176	182	267	251	249	201	223	6,35	28,16
Brazilië	1370	1264	1277	1306	1370	1673	1886	1928	1558	1630	46,39	18,98
Chili	883	902	835	882	904	1110	1222	1263	1007	1013	28,83	14,72
Colombia	557	535	552	612	618	816	816	881	779	691	19,66	24,06
Costa Rica	400	415	342	345	360	392	410	463	416	363	10,33	-9,25
Ecuador	406	434	425	414	399	452	415	446	379	345	9,82	-15,02
El Salvador	186	176	196	201	187	189	136	198	185	132	3,76	-29,03
Guatemala	268	282	276	295	271	331	280	315	313	246	7,00	-8,21
Honduras	164	148	139	135	122	164	174	156	149	113	3,22	-31,10
Mexico	1153	1178	1089	1073	1122	1458	1623	1678	1315	1240	35,29	7,55
Nicaragua	70	93	71	93	85	112	121	100	83	84	2,39	20,00
Panama	356	340	342	405	402	490	501	548	428	439	12,49	23,31
Paraguay	144	102	123	126	114	152	177	194	202	265	7,54	84,03
Peru	480	483	500	488	527	686	757	762	731	613	17,44	27,71
Uruguay	301	252	250	262	288	361	380	421	404	335	9,53	11,30
Venezuela	659	457	522	548	509	688	681	646	506	447	12,72	-32,17
Totaal	3.042	2.929	2.928	3.026	3.069	3.812	4.235	4.389	3.518	3.514		15,52

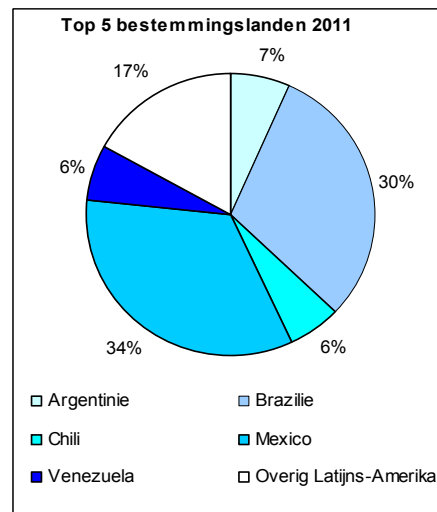
Tabel 6 – Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika

Grafiek 3 geeft de vijf belangrijkste Latijns-Amerikaanse handelspartners weer van Nederland in termen van export. Deze vijf landen zijn tevens de enige Latijns-Amerikaanse landen welke meer dan vijf procent aandeel hadden qua uitvoerwaarde ten opzichte van het totaal. De vergelijking tussen de vijf belangrijkste handelspartners in termen van export in 2002 met 2011 toont dat het aandeel naar Brazilië kleiner is geworden ten opzichte van het aandeel naar Mexico (zie grafiek 4). Ook het aandeel naar Chili is kleiner geworden, hoewel deze nog bij de vijf belangrijkste handelspartners hoort in 2011. Opmerkelijk is dat Costa Rica in 2002 bij de vijf belangrijkste handelspartners hoort. Zoals beschreven in de introductie was er in Argentinië in 2001 een crisis. Dit kan een mogelijke verklaring zijn voor het feit dat Argentinië niet behoort tot de top vijf handelspartners in het jaar 2002, maar wel in het jaar 2011.

Als de top vijf bestemmingslanden qua exportwaarde vergeleken wordt met de top vijf bestemmingslanden qua het aantal bedrijven dat naar die landen exporteert in 2011 zitten vier van de vijf landen in de top van beide. De hypothese wordt hierdoor wederom bevestigd.

Grafiek 3 - Top 5 bestemmingslanden 2002 naar uitvoerwaarde

Grafiek 4 - Top 5 bestemmingslanden 2011 naar uitvoerwaarde

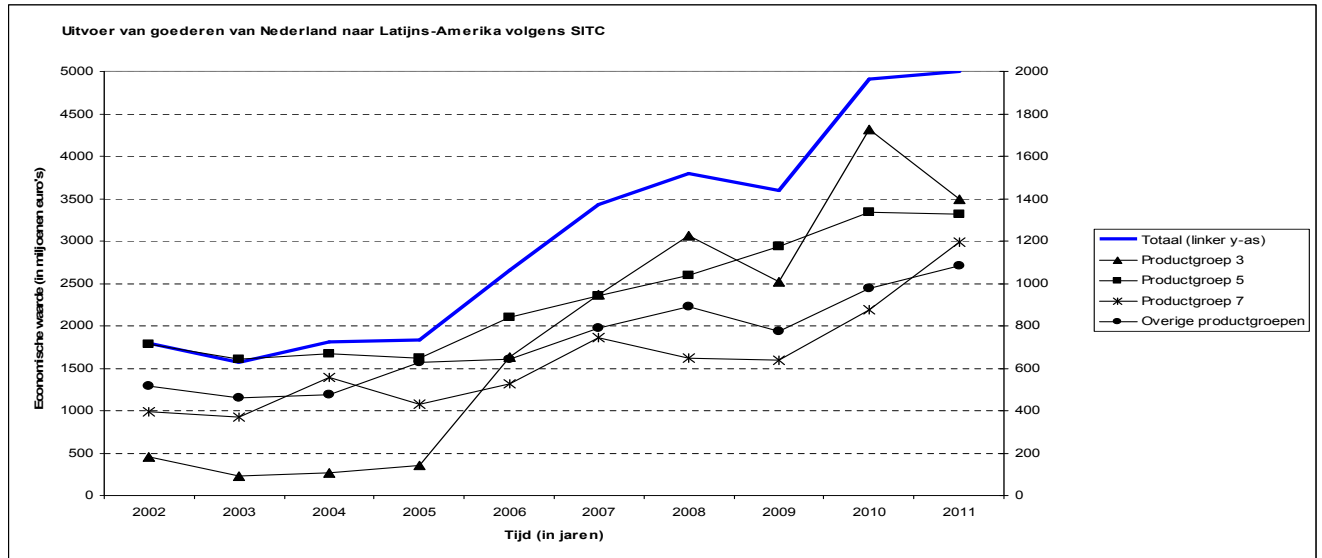
Naast het vergelijken van de absolute waarden van de landen en het aandeel van deze waarde relatief tot de totale exportwaarde kan er tevens gekeken worden naar de groei van de export naar elk afzonderlijk land over de gehele tijdsperiode. Opgelet dient te worden met conclusies die hieruit getrokken worden, gezien het feit dat een verandering van honderd procent een absolute stijging kan zijn van één euro naar twee euro, maar tevens van duizend euro naar tweeduizend euro. Een hoge groei kan wel een indicatie zijn van een hogere exportwaarde in de toekomst. De landen met de hoogste groei zijn respectievelijk Panama, Paraguay en Uruguay. Bij alle drie is echter niet sprake van een trend, maar eerder van een levelverschuiving. De gemiddelde groei van de exportwaarde naar ieder land toont dat deze het hoogst is voor Argentinië en Paraguay. Enkel voor Costa Rica is er een negatieve gemiddelde groei.

2.1.2. Stratificatie naar verhandeld product

De totale exportwaarde wordt in deze alinea verder uitgesplitst worden naar verhandeld product conform de SITC1 classificatie. Voor de top vijf landen qua exportwaarde in 2011 (Argentinië, Brazilië, Chili, Mexico en Venezuela) wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De andere landen worden geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van ieder land komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.1.1. De uitgebreide tabel die bij deze sectie hoort, is meegenomen in de annex.

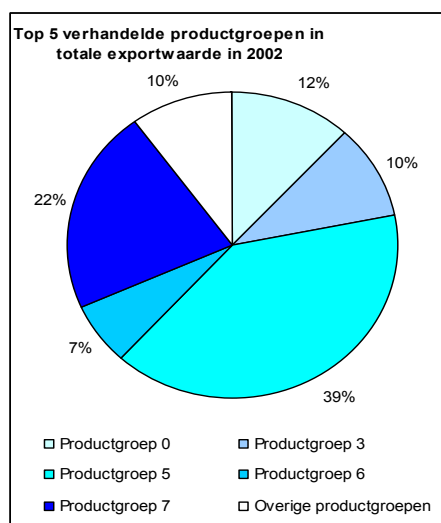
In 2011 is het aandeel van de productgroep minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3), de productgroep chemische producten (productgroep 5) en de productgroep machines en vervoermateriaal (productgroep 7) in de totale exportwaarde het

grootste. In grafiek 5 is de evolutie over tijd van deze verhandelde productgroepen en het totaal gegeven. Het verschil tussen de minimale en maximale waarde van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) is groter dan bij de andere productgroepen.

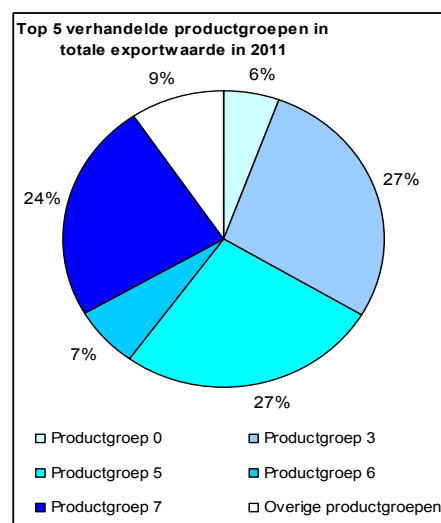

Grafiek 5 - Uitvoer volgens SITC

Grafiek 6 en 7 kijken naar het aandeel van de top 5 geëxporteerde productgroepen voor beide jaren. Vooral het aandeel van voeding en levende dieren (productgroep 0) in de totale export naar Latijns-Amerika is ten opzichte van 2002 substantieel gedaald. Daarentegen is het aandeel van chemische producten (productgroep 5) en van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) substantieel toegenomen.

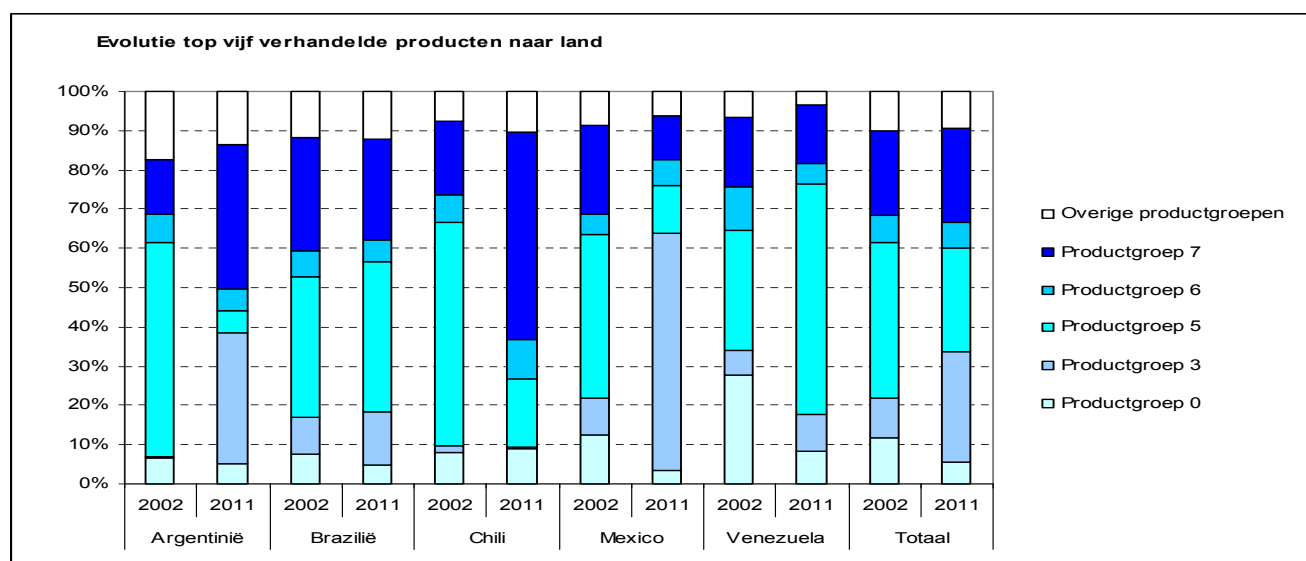

Grafiek 6 - Top 5 verhandelde productgroepen 2002 naar uitvoerwaarde

Grafiek 7 - Top 5 verhandelde productgroepen 2011 naar uitvoerwaarde

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de waarde van de export van verschillende productgroepen zichtbaar (zie grafiek 8). Zo bestaat een groot deel van de exportwaarde in 2011 naar Mexico uit minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3). Dit ook ten opzichte van andere Latijns-Amerikaanse bestemmingslanden. Voor Chili in 2011 wordt het grootste deel van de exportwaarde bepaald door machines en vervoermateriaal (productgroep 7), dit in tegenstelling met de andere landen. Een ander opmerkelijk aspect is de stijging van het aandeel van chemische producten (productgroep 5) in de exportwaarde naar Venezuela.

Grafiek 8 - Ontwikkeling top vijf verhandelde export producten

Om een beter beeld te krijgen van de concentratie in de export is de top drie goederen die het grootste aandeel hebben in de exportwaarde naar de top vijf bestemmingslanden in 2011 gegeven in tabel 7. Met uitzondering van Chili worden in 2011 vooral, conform de SITC 2 classificatie, ruwe aardolie en aardolieproducten en medicinale en farmaceutische producten geëxporteerd. De export naar Chili bestaat grotendeels uit machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Over de tijdsperiode heen kan er geconstateerd worden dat er een verschuiving is van het soort exportgoederen. In 2002 hadden chemische producten (productgroep 5) een groter aandeel in de totale exportwaarde dan in 2011.

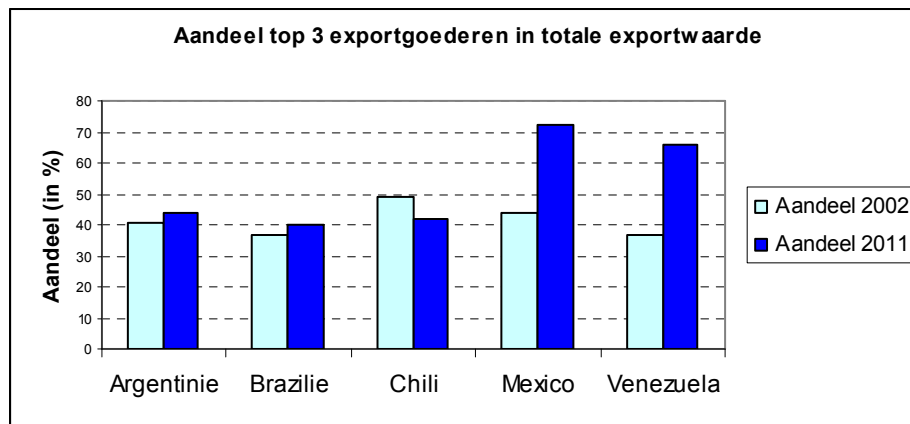
Top 3 exportgoederen naar de top 5 bestemmingslanden (SITC,2), 2002-2011

Argentinië		Brazilië	
2002	2011	2002	2011
in miljoenen euro's			
Totaal 30,61	Totaal 148,34	Totaal 208,19	Totaal 605,19
5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.1 Organische chemische producten 5.7 Kunststof in primaire vormen	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten 5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.6 Kunstmatige meststoffen	7.7 Elektrische apparaten, n.a.g. 5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.1 Organische chemische producten	5.4 Medicinale en farmaceutische producten 3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten 5.1 Organische chemische producten
Chili		Mexico	
2002	2011	2002	2011
Totaal			
Totaal 76,11	Totaal 122,90	Totaal 232,68	Totaal 1.207,15
5.3 Kleur-, looi- en verfstoffen 5.4 Medicinale en farmaceutische producten 7.7 Elektrische apparaten, n.a.g.	7.9 Ander vervoermaterieel 7.2 Gespecialiseerde machines 7.7 Elektrische apparaten, n.a.g.	5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.1 Organische chemische producten 3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten 5.4 Medicinale en farmaceutische producten 6.7 IJzer en staal
Venezuela			
2002	2011		
Totaal			
Totaal 35,23	Totaal 212,24		
0.2 Zuivelproducten en eieren 5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.1 Organische chemische producten	5.4 Medicinale en farmaceutische producten 5.1 Organische chemische producten 3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten		

Tabel 7 – Top 3 exportgoederen naar de top 5 bestemmingslanden

Export diversificatie wordt beschouwd als een significante factor voor langdurige economisch groei. Een grotere ontwikkeling zou geassocieerd zijn met groeiende export diversificatie, echter wetenschappelijke bevindingen zijn tegenstrijdig (Illescas & Jaramillo, 2011). Om te meten of de export in 2011 meer geconcentreerd is ten opzichte van 2002 wordt er gekeken naar het aandeel van de exportwaarde van de top drie in de totale exportwaarde voor beide jaren. Tussen de 40 en 72 procent van de totale exportwaarde van Nederland naar een top vijf Latijns-Amerikaans land wordt bepaald door de top 3 exportgoederen in 2011. Vergeleken met 2002 is het totale aandeel van de exportwaarde van de top 3 in de totale exportwaarde hoger. Het bereik van de percentages was tussen de 37 naar 49 procent in 2002. Dit impliceert dat de totale export naar de top vijf bestemmingslanden meer geconcentreerd is

geworden. Tevens maakt Nederland meer onderscheid tussen de bestemmingslanden wat betreft de mate van exportconcentratie; er is een toenemend bereik tussen het minimale en maximale percentage in 2011 ten opzichte van 2002. Grafiek 9 splitst dit verder uit naar de top vijf. Geconcludeerd kan worden dat het aandeel van de exportwaarde van de top drie goederen naar vier van de vijf landen is toegenomen, en dus meer geconcentreerd is.

Grafiek 9 - Aandeel top 3 exportgoederen in totale export

Alleen de exportwaarde van de productgroep dierlijke en plantaardige oliën (productgroep 4) daalt tussen 2002 en 2011. Dit geldt voor zowel voor heel Latijns-Amerika als voor ieder land afzonderlijk. Naar geheel Latijns-Amerika groeien de exportwaarden van de productgroepen minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) en dranken en tabak (productgroep 1) en niet afzonderlijke genoemde goederen (productgroep 9) het meest. Deze laatste twee productgroepen zijn in absolute waarde relatief gezien wel klein. Er zit geen consistentie naar de verschillende landen betreffende grootste groei. De enorme groei van export van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) komt door de groei van export naar Argentinië, Brazilië en Mexico.

Een andere classificatie die gehanteerd wordt om soorten goederen te onderscheiden, is de classificatie van Van Marrewijk. Deze classificatie deelt goederen in aan de hand van de mate van factorgebruik. Tabel 8 laat zien dat het grootste aandeel in de exportwaarde naar geheel Latijns-Amerika en naar de individuele landen, op Mexico na, gevormd wordt door de export van technologie-intensieve goederen. Hierna volgen de elementaire goederen en de *human capital*-intensieve goederen. Aangezien de exportwaarde naar Mexico grotendeels bepaald wordt door de export van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) is het niet opmerkelijk dat Mexico het grootste aandeel heeft in elementaire goederen. De verdeling over de verschillende productengroepen in 2002 komt veel overeen met die in 2011.

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika volgens van Marrewijk classificatie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
											totaal	2011
	in miljoenen euro's										%	%
ARGENTINIË												
Totaal goederen	75,41	102,70	167,46	121,05	135,54	192,57	186,35	229,11	577,75	339,08	100,00	349,65
Primary products	11,16	5,61	8,08	8,02	10,01	52,85	30,48	89,92	403,34	102,10	30,11	814,63
Natural-resource intensive products	0,69	1,50	0,78	1,56	2,68	1,88	7,11	1,72	2,41	2,73	0,81	295,58
Unskilled-labour intensive products	2,13	2,47	1,87	1,92	3,28	3,47	5,54	4,92	4,32	3,56	1,05	66,86
Technology intensive products	53,37	76,85	137,55	91,47	104,30	109,62	119,13	116,04	142,53	207,67	61,25	289,15
Human-capital intensive products	8,00	16,21	19,10	17,52	14,55	24,21	23,36	15,85	24,24	22,69	6,69	183,73
Unknown	0,06	0,07	0,07	0,58	0,72	0,55	0,72	0,67	0,90	0,31	0,09	464,84
BRAZILIË												
Totaal goederen	565,82	418,30	471,29	545,71	639,72	846,95	902,19	915,03	1.433,94	1.518,36	100,00	168,35
Primary products	127,24	52,09	65,93	47,92	48,08	178,29	105,54	148,79	428,39	346,16	22,80	172,04
Natural-resource intensive products	16,99	29,02	16,92	24,88	37,17	70,25	50,16	32,54	64,46	13,73	0,90	-19,15
Unskilled-labour intensive products	12,04	9,06	9,81	11,97	15,09	23,00	21,97	14,60	33,42	26,24	1,73	117,99
Technology intensive products	361,19	266,37	294,76	360,58	451,41	476,72	626,31	643,34	784,43	1.017,52	67,01	181,72
Human-capital intensive products	47,34	60,73	82,73	98,64	85,71	94,88	95,27	73,82	119,61	112,16	7,39	136,92
Unknown	1,02	1,04	1,15	1,71	2,27	3,81	2,94	1,94	3,63	2,55	0,17	150,07
CHILI												
Totaal goederen	155,46	159,74	203,03	174,74	276,85	361,46	163,78	190,25	226,90	292,39	100,00	88,08
Primary products	20,42	18,40	21,25	17,12	57,33	36,74	24,70	51,95	32,89	40,80	13,96	99,86
Natural-resource intensive products	0,75	0,63	0,94	0,62	1,06	1,09	1,65	1,85	1,51	2,26	0,77	200,32
Unskilled-labour intensive products	2,53	2,42	2,26	2,72	3,15	85,58	6,07	4,23	5,43	3,92	1,34	54,83
Technology intensive products	55,12	61,14	110,18	78,83	126,26	161,12	99,05	97,22	144,49	204,44	69,92	270,89
Human-capital intensive products	76,59	77,15	68,39	74,68	88,48	76,49	30,82	34,66	42,29	40,59	13,88	-47,00
Unknown	0,05	0,01	0,02	0,78	0,57	0,44	1,49	0,35	0,29	0,37	0,13	715,43
MEXICO												
Totaal goederen	527,10	406,63	475,78	546,75	1.067,51	1.280,97	1.804,61	1.375,60	1.614,09	1.677,93	100,00	218,33
Primary products	132,09	67,46	81,59	194,35	623,90	801,78	1.245,15	834,45	1.105,03	1.122,30	66,89	749,66
Natural-resource intensive products	7,51	4,49	7,60	11,89	10,69	14,47	15,15	8,59	11,17	12,08	0,72	60,86
Unskilled-labour intensive products	12,58	6,47	10,45	20,74	23,17	25,42	23,16	24,20	21,47	28,72	1,71	128,30
Technology intensive products	328,55	286,84	336,52	261,40	334,67	370,78	397,26	437,21	388,72	367,23	21,89	11,77
Human-capital intensive products	46,26	41,23	39,48	57,42	74,89	67,98	123,69	70,88	87,53	147,48	8,79	218,82
Unknown	0,12	0,14	0,13	0,97	0,18	0,54	0,21	0,27	0,18	0,13	0,01	6,32
VENEZUELA												
Totaal goederen	95,42	67,06	80,08	118,56	119,03	203,16	228,05	287,39	360,67	323,95	100,00	239,50
Primary products	34,61	32,25	26,58	14,88	36,77	61,12	58,72	59,32	36,13	61,32	18,93	77,15
Natural-resource intensive products	0,77	0,37	0,62	2,83	2,07	4,12	2,67	2,13	0,93	2,82	0,87	266,79
Unskilled-labour intensive products	0,91	0,38	0,53	0,64	0,86	1,30	2,99	1,50	0,45	0,80	0,25	-11,80
Technology intensive products	46,45	27,68	42,03	87,56	63,58	123,06	145,19	211,69	302,92	236,41	72,98	408,94
Human-capital intensive products	12,62	6,33	10,29	12,58	15,63	13,38	18,38	12,61	20,22	22,51	6,95	78,36
Unknown	0,06	0,05	0,03	0,06	0,12	0,18	0,10	0,13	0,02	0,10	0,03	65,22
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal goederen	384,21	409,57	412,07	332,55	423,30	542,31	517,57	593,90	703,20	848,06	100,00	120,73
Primary products	147,21	138,70	118,66	68,34	95,88	151,01	125,01	160,02	138,95	198,37	23,39	34,76
Natural-resource intensive products	1,57	1,72	1,72	2,21	2,55	3,86	3,06	2,62	3,48	3,09	0,36	97,02
Unskilled-labour intensive products	4,56	5,24	5,56	6,99	6,16	8,81	9,08	12,83	18,70	85,34	10,06	1.772,67
Technology intensive products	172,67	205,75	229,57	170,55	214,66	282,46	268,70	306,25	405,62	426,48	50,29	147,00
Human-capital intensive products	57,98	58,00	56,30	80,11	100,93	90,10	107,79	108,98	134,22	131,43	15,50	126,68
Unknown	0,23	0,16	0,26	4,35	3,12	6,07	3,93	3,21	2,23	3,36	0,40	1.384,83
TOTAAL												
Totaal goederen	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78	100,00	177,24
Primary products	472,73	314,51	322,09	350,63	871,96	1.281,80	1.589,60	1.344,45	2.144,75	1.871,05	37,42	295,80
Natural-resource intensive products	28,27	37,73	28,57	43,98	56,23	95,66	79,80	49,45	83,96	36,71	0,73	29,82
Unskilled-labour intensive products	34,75	26,04	30,49	44,98	51,71	147,58	68,81	62,28	83,78	148,57	2,97	327,60
Technology intensive products	1.017,35	924,63	1.150,61	1.050,38	1.294,88	1.523,76	1.655,64	1.811,74	2.168,72	2.459,76	49,20	141,78
Human-capital intensive products	248,79	259,64	276,29	340,94	380,19	367,04	399,31	316,80	428,11	476,87	9,54	91,67
Unknown	1,53	1,46	1,66	8,44	6,98	11,59	9,39	6,57	7,25	6,82	0,14	347,06

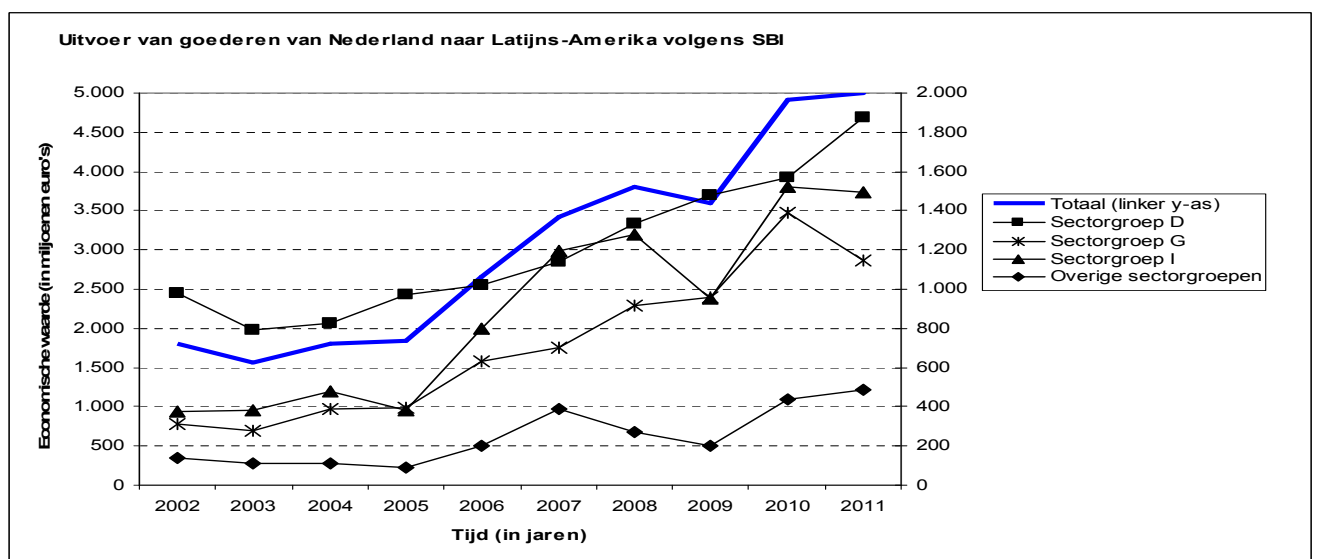
Tabel 8 – Uitvoer volgens van Marrewijk classificatie

2.1.3. Stratificatie naar bedrijfssector

In deze alinea wordt de totale exportwaarde verder uitgesplitst naar bedrijfssector conform de SBI1 classificatie. Voor de top vijf landen qua exportwaarde in 2011, namelijk Argentinië, Brazilië, Chili, Mexico en Venezuela, wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De rest van de

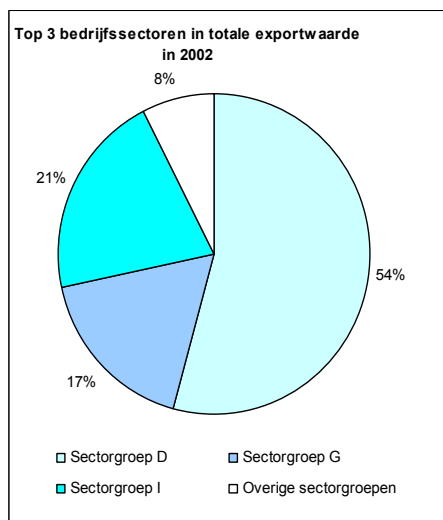
landen wordt geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van iedere landseenheid komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.1.1. De tabel die bij deze sectie hoort, is meegenomen in de annex.

In 2011 wordt het grootste deel van de exportwaarde gerealiseerd door bedrijven actief in de sectoren industrie (sectorgroep D), reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) en vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I). In grafiek 10 is de ontwikkeling door de tijd van de verhandelde waarde door deze sectoren en de totaal verhandelde waarde afgebeeld. Er is een positieve trend van de economische waarde van exporterende bedrijven in elke sectorspecificatie. Daarbij komt dat het aandeel van de drie onderscheiden sectoren ook het grootst was in 2002.

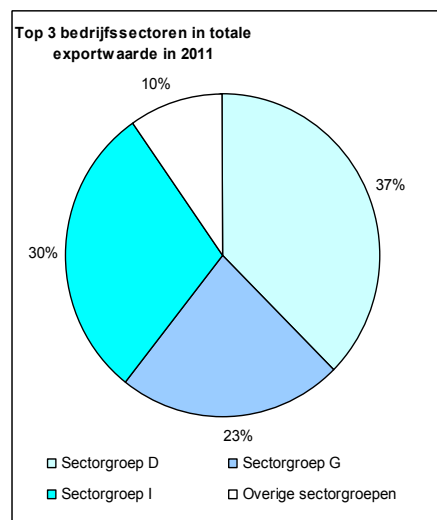

Grafiek 10 - Uitvoer volgens SBI

Grafiek 11 en 12 laten het aandeel van de top 3 bedrijfssectoren in 2011 zien voor beide jaren. Vooral het aandeel van bedrijven in de industrie (sectorgroep D) in de totale exporthandel is ten opzichte van 2002 substantieel gedaald. Daarentegen is het aandeel van bedrijven actief in vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I) en reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) substantieel toegenomen.

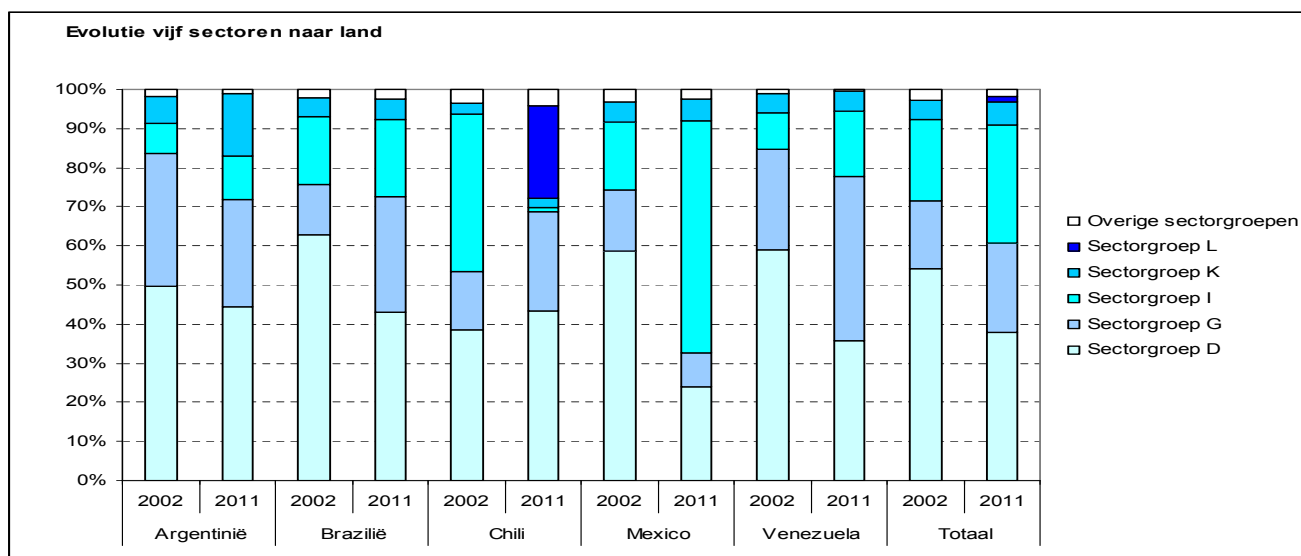

Grafiek 11 - Top 3 sectoren in totale export 2002

Grafiek 12 - Top 3 sectoren in totale export 2011

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de waarde van de export van verschillende sectoren zichtbaar (zie grafiek 13). Zo komt een groot deel van de exportwaarde in 2011 naar Chili voor rekening van bedrijven in openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekeringen (sectorgroep L). Niet alleen is het percentage in 2011 groot ten opzichte van de andere landen, maar het is het enige land waar een stijging in deze sector zichtbaar is. Een ander opmerkelijk aspect is dat voornamelijk bedrijven in de sector verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening (sectorgroep K) een grote bijdrage hebben aan de totale exportwaarde van Argentinië.

Grafiek 13 - Ontwikkeling vijf exportsectoren

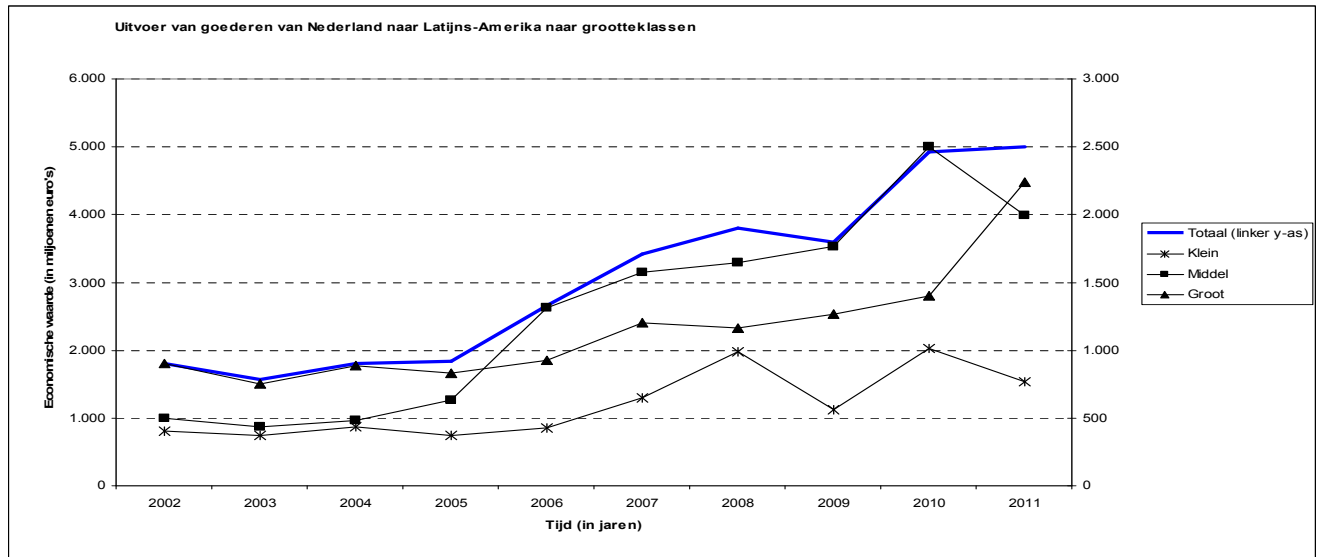
Wanneer de top drie productengoederen wordt vergeleken met de top 3 bedrijfssectoren in de handel voldoet dit aan de verwachting. Immers, als de exportwaarde van een bepaald product hoog is, zou de exportwaarde in desbetreffende sector waar het goed geproduceerd wordt tevens hoog moeten zijn.

In de annex is tevens een tabel toegevoegd met een andere classificatie van bedrijfsgroepen, namelijk de classificatie van de OECD. Deze classificatie deelt bedrijven in aan de hand van de mate van technologie. De conclusies die hieruit getrokken kunnen worden komen overeen met eerder getrokken conclusies aan de hand van de SBI classificatie en de verhandelde goederen classificaties.

2.1.4. Stratificatie naar grootteklassen

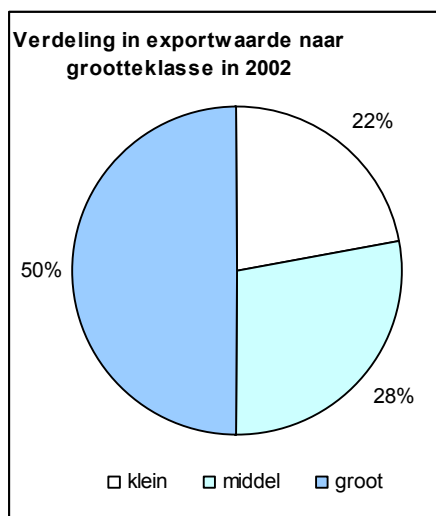
De totale exportwaarde wordt verder uitgesplitst naar grootteklasse. Voor de top vijf landen qua exportwaarde in 2011 (Argentinië, Brazilië, Chili, Mexico en Venezuela) wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De rest van de landen wordt geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van ieder land komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.1.1. De tabel die bij deze sectie hoort, is meegenomen in de annex.

In 2011 is het aandeel van grote bedrijven in de totale exportwaarde het grootst. In grafiek 14 is de ontwikkeling in de tijd van de verhandelde waarde door kleine, middelgrote en grote bedrijven en de totaal verhandelde waarde. Er is een positieve trend van de exportwaarde van exporterende bedrijven voor elke grootteklasse. Daarbij komt dat het aandeel van grootteklasse groot ook het grootst was in 2002. Opvallend is de opkomst van de middelgrote bedrijven ten opzichte van de grote bedrijven eind 2005 en de terugval in 2011.

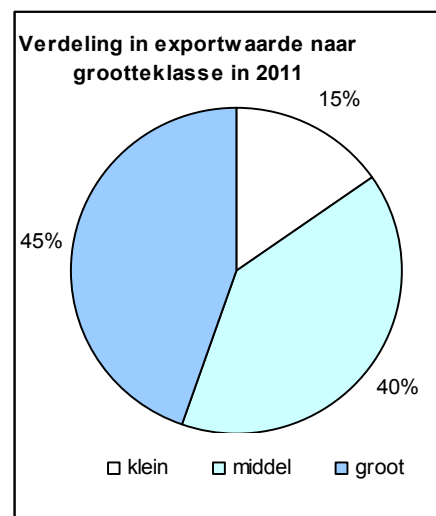

Grafiek 14 - Uitvoer volgens grootteklasse

Grafiek 15 en 16 laten de verdeling zien van de exportwaarde naar grootteklassen in 2011 voor beide jaren. Het aandeel van bedrijven in de grote en kleine grootteklasse in de totale exportwaarde is afgenomen. Het aandeel van de middenklasse is met twaalf procentpunt gestegen, ten koste van zowel de kleine als de grote bedrijven.

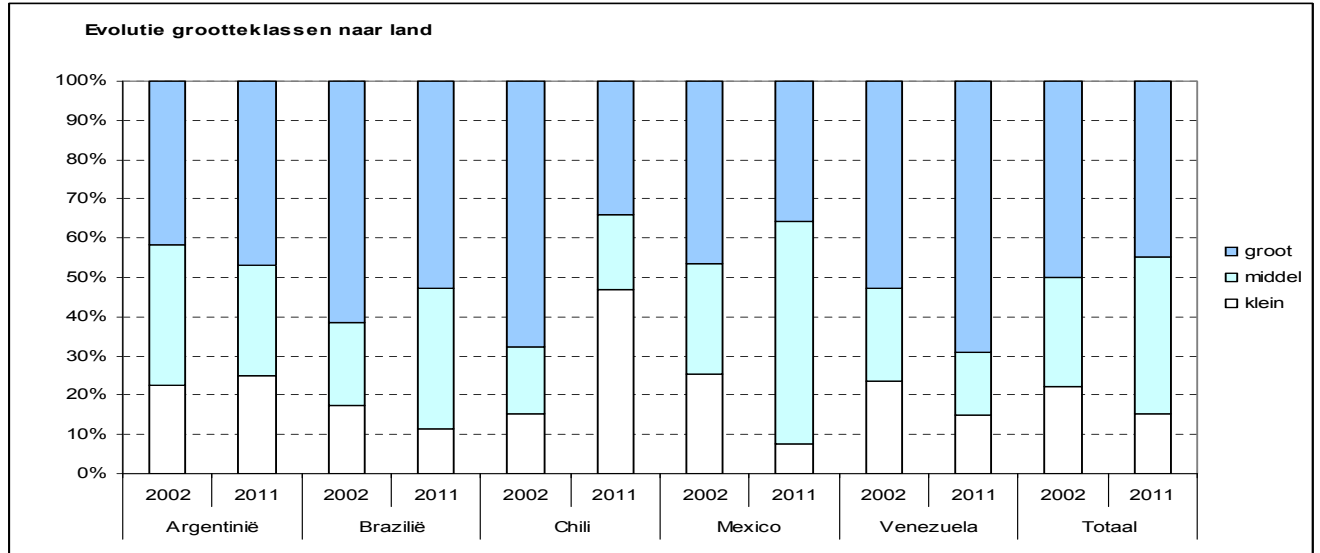
Grafiek 15 - Verdeling export naar grootteklasse 2002

Grafiek 16 - Verdeling export naar grootteklasse 2011

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de waarde van de export van verschillende grootteklassen zichtbaar (zie grafiek 17). In 2002 hadden de grote bedrijven het grootste aandeel in de totale exportwaarde met uitzondering van overig Latijns-Amerika. Vergeleken met 2011 bleef de verhouding voor veel landen vrijwel gelijk. Merkwaardig is dat er naar Chili een afname heeft plaatsgevonden in de exportwaarde

gegenereerd door grote bedrijven en dat het grootste aandeel in de totale exportwaarde van kleine bedrijven komt. Naar Mexico is er daarentegen een afname in de exportwaarde gegenereerd door grootteklasse klein en wordt het grootste aandeel geleverd door grootteklasse middel.

Grafiek 17 - Ontwikkeling export grootteklassen

Tabel 9 geeft het aantal exporterende bedrijven onderverdeeld in grootteklassen weer. Het aantal kleine bedrijven dat exporteert naar Latijns-Amerika is het grootste, terwijl de exportwaarde en het aandeel in de totale exportwaarde het kleinst was in beide jaren. Uitzondering hierop is de export naar Chili en Mexico in 2011 en naar overig Latijns-Amerika in 2002.

Export met als bestemmingsland Venezuela toont een negatieve groei in het aantal bedrijven in elke grootteklasse in tegenstelling tot de positieve groei van de exportwaarde in elke grootteklasse. De gemiddelde exportwaarde naar Venezuela per grootteklasse neemt daardoor toe. Er is een afname in het aantal grote bedrijven met export naar Chili. Dit komt overeen met de daling in de exportwaarde van grote bedrijven. Tevens is er voor Brazilië een vermindering van het aantal grote exporteurs. Ondanks de dalingen stijgt het aantal bedrijven in elke grootteklasse exporterend naar Latijns-Amerika wel. De grootste verandering in aantal bedrijven is in grootteklasse middel gevolgd door klein en groot.

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika, volgens grootteklassen

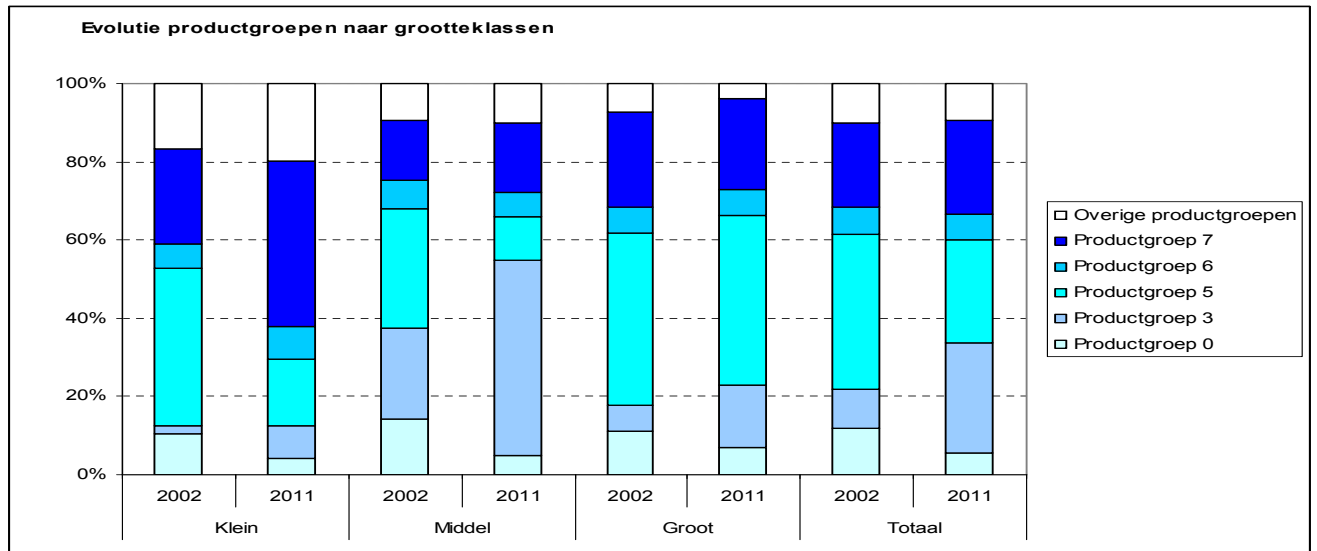
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
											totaal	2011
	in aantallen										%	%
ARGENTINIE												
Totaal	641	699	801	765	752	973	1.013	1.134	898	902	100,00	40,72
Klein	308	320	366	357	352	448	509	570	422	435	48,23	41,23
Middel	191	226	267	249	240	330	327	385	305	315	34,92	64,92
Groot	142	153	168	159	160	195	177	179	171	152	16,85	7,04
BRAZILIE												
Totaal	1.370	1.264	1.277	1.306	1.370	1.673	1.886	1.928	1.558	1.630	100,00	18,98
Klein	718	637	647	688	733	852	1043	1055	791	881	54,05	22,70
Middel	432	421	424	416	413	563	580	615	520	533	32,70	23,38
Groot	220	206	206	202	224	258	263	258	247	216	13,25	-1,82
CHILI												
Totaal	883	902	835	882	904	1.110	1.222	1.263	1.007	1.013	100,00	14,72
Klein	464	454	400	460	473	565	679	700	521	548	54,10	18,10
Middel	260	288	276	275	289	373	366	375	326	320	31,59	23,08
Groot	159	160	159	147	142	172	177	188	160	145	14,31	-8,81
MEXICO												
Totaal	1.153	1.178	1.089	1.073	1.122	1.458	1.623	1.678	1.315	1.240	100,00	7,55
Klein	599	603	549	535	579	748	906	867	657	605	48,79	1,00
Middel	374	388	368	353	370	495	507	583	442	438	35,32	17,11
Groot	180	187	172	185	173	215	210	228	216	197	15,89	9,44
VENEZUELA												
Totaal	659	457	522	548	509	688	681	646	506	447	100,00	-32,17
Klein	322	186	228	234	221	299	339	294	207	177	39,60	-45,03
Middel	202	159	181	193	170	253	224	235	188	167	37,36	-17,33
Groot	135	112	113	121	118	136	118	117	111	103	23,04	-23,70
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal	1.499	1.433	1.451	1.560	1.634	2.013	2.167	2.262	1.869	1.797	100,00	19,88
Klein	886	811	840	953	1003	1198	1381	1382	1104	1091	60,71	23,14
Middel	412	416	413	410	418	550	521	611	530	499	27,77	21,12
Groot	201	206	198	197	213	265	265	269	235	207	11,52	2,99
TOTAAL												
Totaal	3.042	2.929	2.928	3.026	3.069	3.812	4.235	4.389	3.518	3.514	100,00	15,52
Klein	1940	1787	1825	1966	1971	2393	2821	2834	2175	2243	63,83	15,62
Middel	789	835	797	763	787	1018	1008	1154	970	950	27,03	20,41
Groot	313	307	306	297	311	401	406	401	373	321	9,13	2,56

Tabel 9 – Uitvoer volgens grootteklassen

Tevens is gekeken naar de productgroepen die door de verscheidene grootteklassen worden geëxporteerd. Het totaal toont dat er een verschuiving is geweest in het type product dat geëxporteerd wordt, de exportwaarde wordt minder bepaald door de export van producten uit de productgroep chemische producten (productgroep 5) en meer uit de productgroep minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3).

Er is een verschil zichtbaar tussen de exportwaarde van productgroepen die door de verschillende type bedrijven geëxporteerd worden (zie grafiek 18). Zo worden voornamelijk machines en vervoermateriaal (productgroep 7) door kleine bedrijven uitgevoerd, terwijl minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) voor rekening van middelgrote bedrijven komt. Chemische producten (productgroep 5) worden voornamelijk door grote bedrijven uitgevoerd. Het aandeel van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) van de totale exportwaarde is het hoogst voor grootteklasse middel in 2011. Dit is tevens de enige grootteklasse die een stijging in deze productgroep laat

zien. Het aandeel van voeding en levende dieren (productgroep 0) in de totale exportwaarde is sterk verminderd in 2011 ten opzichte van 2002. Per grootteklasse is er een groei zichtbaar in de totale exportwaarde van de goederen, ondanks negatieve groei in de exportwaarde van verscheidene productgroepen voor sommige grootteklassen.

Grafiek 18 - Ontwikkeling exportproductgoederen naar grootteklassen

Wanneer deze resultaten naast de resultaten van de stratificaties naar de SITC en grootteklasse met als uitgangspunt bestemmingsland worden gelegd, kunnen er een aantal conclusies worden getrokken. Allereerst droegen middelgrote exporteurs naar Mexico significant veel bij aan de totale exportwaarde, ook in vergelijking met de andere landenspecificaties. Dit zou betekenen dat wanneer enkel gekeken wordt naar de exportwaarde van een productgroep voor een bepaalde grootteklasse er verwacht wordt dat de exportwaarde naar Mexico voornamelijk komt door de productgroepen minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3), chemische producten (productgroep 5) en machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Uit de stratificaties naar SITC met als uitgangspunt bestemmingsland is inderdaad een groot aandeel in de exportwaarde naar Mexico bepaald door minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3). Ten tweede was het aandeel van machines en vervoermateriaal (productgroep 7) in de totale exportwaarde naar Chili aanzienlijk. De stratificatie naar grootteklasse met als uitgangspunt bestemmingsland laat zien dat kleine bedrijven de meeste waarde exporteren. Aan de hand van de stratificatie naar SITC met als uitgangspunt grootteklasse wordt dit bevestigd. Uit deze twee conclusies kan een derde conclusie getrokken worden; hoe groter het aandeel dat een

bepaalde productgroep én een bepaalde grootteklasse heeft in de totale exportwaarde naar een specifiek land, hoe waarschijnlijker de handel geconcentreerd is.

Naast een positieve groei in exportwaarde voor iedere grootteklasse is er ook een positieve groei van het aantal exporterende bedrijven in iedere grootteklasse. Het aantal bedrijven in grootteklasse klein is het grootst, gevolgd door grootteklasse middel. De groei in grootteklasse klein en middel is tevens hoger dan de groei in grootteklasse groot.

Voor alle grootteklassen is het aantal bedrijven dat chemische producten (productgroep 5), fabrikaten (productgroep 6), machines en vervoermateriaal (productgroep 7) en diverse gefabriceerde goederen (productgroep 8) exporteert, het grootst. Er vindt een afname plaats in het aantal bedrijven dat goederen uit de productgroep grondstoffen (productgroep 2), eetbaar, behalve brandstoffen en dierlijke en plantaardige oliën (productgroep 4) exporteert. Echter vindt er alleen voor bedrijven in grootteklasse middel en groot een afname plaats in de exportwaarde van dierlijke en plantaardige oliën (productgroep 4).

2.2. Import

2.2.1. Algemene trends

De invoerwaarde van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland is toegenomen van 5,2 miljard naar ruim 10,6 miljard per jaar (zie tabel 10). Dit is een groei van 106,24 procent. De uitsplitsing naar individuele Latijns-Amerikaanse landen toont aan dat er enkel voor de invoer vanuit Costa Rica een negatieve groei van 77,05 procent is over dezelfde periode. Net zoals met de export naar Latijns-Amerika is er tevens een stijging van de handel zichtbaar over de periode 2003-2008. Import vanuit Venezuela neemt tussen 2003 en 2004 toe, maar in mindere mate dan de gehele periode. De gemiddelde groei is ongeveer 45 procent terwijl de toename tussen 2003 en 2004 rond de acht procent zit. Hansen(2003) wijdt dit aan de Argentijnse crisis.

De economische en financiële crisis heeft tot een wereldwijde recessie in 2009 geleid. Dit is tevens terug te zien in een krimp van de invoerwaarde van goederen vanuit Latijns-Amerika. Ook de krimp van de Nederlandse economie in 2003, welke volgde op de al magere jaren in 2001 en 2002 is terug te zien in de totale economische waarde van de invoer vanuit Latijns-Amerika. Tevens is er een krimp te zien in 2006 ten opzichte van 2005. Deze is echter volledig te wijten aan het wegvallen van ruim een miljard aan import uit Costa Rica.

Niet voor ieder herkomstland vindt er een afname plaats in invoerwaarde van goederen in de jaren 2003 en 2009; slechts voor een minderheid van de Latijns-Amerikaanse landen vindt

deze daling plaats met uitzondering van 2009. De daling in het totaal doet zich voor vanwege de daling van de importwaarde vanuit de belangrijkste herkomstlanden in 2002. Voor 2003 zorgt de krimp in invoer uit Argentinië, Costa Rica en Mexico tot een afname van het totaal. In 2009 is dit voornamelijk een daling in de invoer vanuit Brazilië, Chili, Colombia, Mexico, Peru en Venezuela.

Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland

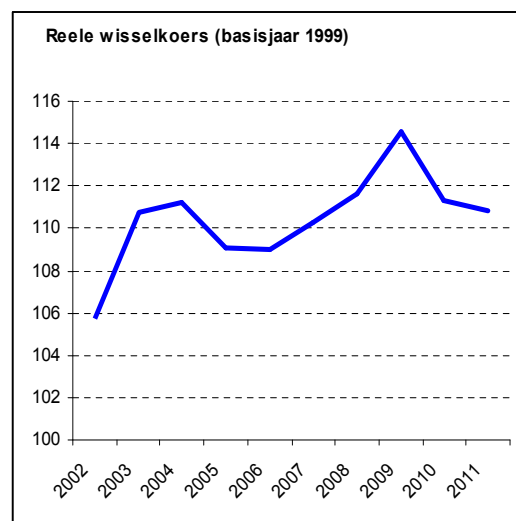
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel	groei 2002-
											van totaal	2011
	in miljoenen euro's										%	%
Argentinië	625,24	543,57	475,06	703,56	733,32	841,47	1.354,30	1.376,29	1.352,66	1.429,05	13,40	128,56
Bolivia	6,60	7,22	10,34	8,50	14,54	18,42	29,84	36,37	26,06	21,08	0,20	219,09
Brazilië	1.912,29	1.955,97	2.301,61	2.355,53	2.450,91	3.314,92	4.342,37	3.504,83	3.926,88	4.797,22	45,00	150,86
Chili	354,80	365,44	704,98	1.077,87	1.322,54	1.405,04	855,13	680,47	768,52	846,35	7,94	138,55
Colombia	163,46	175,47	206,87	319,99	327,90	608,30	612,07	493,72	506,45	702,47	6,59	329,74
Costa Rica	1.182,28	987,83	1.177,67	1.388,46	234,45	232,44	257,65	255,18	295,74	271,34	2,55	-77,05
Ecuador	60,12	52,19	71,63	98,71	101,22	124,04	134,40	148,96	175,77	195,81	1,84	225,72
El Salvador	2,93	3,65	3,60	5,78	5,48	3,71	19,96	11,99	8,67	13,65	0,13	365,77
Guatemala	51,94	52,59	56,71	56,80	70,41	64,19	96,04	94,82	66,13	85,82	0,81	65,22
Honduras	30,52	22,68	28,41	32,19	53,41	55,39	37,49	40,27	39,85	71,24	0,67	133,44
Mexico	510,75	449,38	380,63	457,67	500,99	705,94	1.118,19	982,17	1.455,74	1.216,46	11,41	138,17
Nicaragua	6,10	4,19	5,95	4,37	5,71	7,58	39,24	24,08	6,10	29,85	0,28	389,26
Panama	10,22	12,01	16,55	12,61	47,72	44,45	55,36	35,27	23,74	34,58	0,32	238,29
Paraguay	50,90	56,42	68,40	61,80	56,83	63,81	94,44	85,26	190,53	124,25	1,17	144,11
Peru	56,95	107,92	97,41	141,51	182,66	226,20	224,59	195,96	257,69	311,99	2,93	447,86
Uruguay	31,71	53,64	52,04	42,90	47,51	70,19	111,14	113,42	153,96	75,09	0,70	136,81
Venezuela	112,55	151,33	162,15	580,84	714,56	703,08	951,49	187,44	186,41	434,75	4,08	286,29
Totaal	5.169,34	5.001,49	5.819,99	7.349,09	6.870,17	8.489,15	10.333,71	8.266,49	9.440,89	10.661,00		106,24

Tabel 10 – Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland

Hoe de groei van import uit Latijns-Amerika zich verhoudt tot de totale import uit Latijns-Amerika over de afgelopen jaren is weergegeven in grafiek 19. De grootste groei vindt plaats tussen het jaar 2004 naar 2005, echter de scherpste helling van de importwaarde is van 2006 naar 2008. Een verklaring hiervoor is de mate waarin de groei veroorzaakt wordt door een toe- en afname van het importvolume relatief tot een toe- of afname van internationale prijzen van goederen. Doordat er geen specifieke data beschikbaar is van het importvolume naar Latijns-Amerika en door de problematiek met de eenheid waarin volume gemeten wordt, is het niet mogelijk om een conclusie te trekken betreffende het aandeel van importvolume en internationale prijzen in de importgroei. Wel is er aan de hand van grafiek 20 te zien dat er schommelingen zijn in de wisselkoers welke een effect hebben op de relatieve prijzen en hierdoor een effect hebben op het concurrentievermogen van de Nederlandse import.

Grafiek 19 - Totale invoer Latijns-Amerika

Grafiek 20 – Reële wisselkoers (bron Eurostat)

De hypothese is dat hoe hoger de importwaarde vanuit een individueel land, hoe meer bedrijven importeren vanuit dat land. Wel is het mogelijk dat een bepaald bedrijf vanuit meerdere landen importeert. Het totaal in tabel 11 is hiervoor aangepast en geeft het daadwerkelijk aantal importerende bedrijven aan in Nederland ongeacht het (de) herkomstland(en) van de goederenstroom. De kolom met het aandeel van het totaal in 2011 geeft het percentage van het totaal aantal bedrijven dat importeert vanuit een bepaald Latijns-Amerikaans land.

De hypothese dat bij een stijging van de importwaarde er een groter aantal bedrijven actief is, wordt op totaal niveau, net als voor de export, bevestigd. Er is tussen 2002 en 2011 een toename van 44,81 procent in het aantal bedrijven dat vanuit Latijns-Amerika importeert. Dit groeipercentage is weliswaar lager dan de groei van de invoerwaarde vanuit Latijns-Amerika over de periode 2002-2011. Hierdoor kan er geconcludeerd worden dat de gemiddelde importwaarde per bedrijf vanuit Latijns-Amerika in die periode is toegenomen. De hypothese gaat niet voor ieder land op. Het aantal importeurs vanuit Argentinië, Bolivia en Venezuela neemt, ondanks een stijgende importwaarde, namelijk af.

Hoewel het aantal importeurs vanuit Latijns-Amerika over de gehele periode toeneemt, is er een daling ten opzichte van het voorgaande jaar zichtbaar in 2010 en 2011. De daling van 2010 kan gerelateerd worden aan de financiële crisis, echter met een vertraging. De daling in

2011 is mogelijk nog een doorwerking van de financiële crisis.

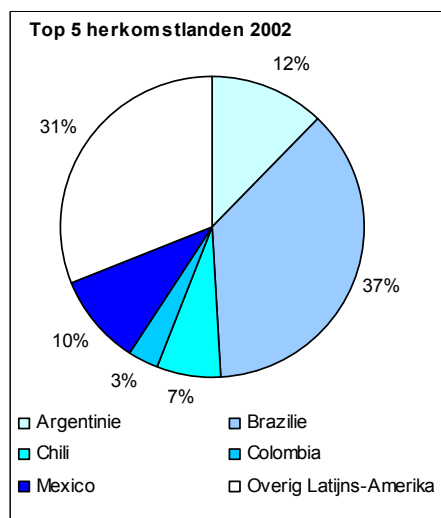
Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel van totaal	groeï 2002- 2011
	in aantallen										%	%
Argentinië	761	782	729	799	934	1239	1377	1493	776	745	15,00	-2,10
Bolivia	70	60	70	46	52	83	79	62	73	60	1,21	-14,29
Brazilië	1485	1607	1755	1808	1838	2650	2573	2680	2014	1902	38,29	28,08
Chili	504	556	582	640	601	871	798	909	656	779	15,68	54,56
Colombia	356	317	390	408	368	517	485	539	425	410	8,25	15,17
Costa Rica	293	273	304	312	343	424	414	488	434	396	7,97	35,15
Ecuador	283	247	285	340	333	361	341	307	302	285	5,74	0,71
El Salvador	79	62	106	72	100	111	111	129	114	109	2,19	37,97
Guatemala	189	172	177	174	196	261	219	238	206	211	4,25	11,64
Honduras	196	141	173	140	152	211	259	255	198	238	4,79	21,43
Mexico	977	1182	1287	1301	1384	1841	1971	2106	1900	1871	37,67	91,50
Nicaragua	38	72	68	44	38	66	72	77	63	106	2,13	178,95
Panama	86	131	102	151	197	234	248	349	196	191	3,85	122,09
Paraguay	52	43	32	43	40	79	65	181	112	81	1,63	55,77
Peru	272	288	317	301	354	440	479	461	439	462	9,30	69,85
Uruguay	202	223	187	130	235	386	454	365	207	229	4,61	13,37
Venezuela	183	165	195	159	142	213	196	171	120	119	2,40	-34,97
Totaal	3.430	3.675	3.894	4.123	4.311	5.677	5.858	6.113	5.054	4.967		44,81

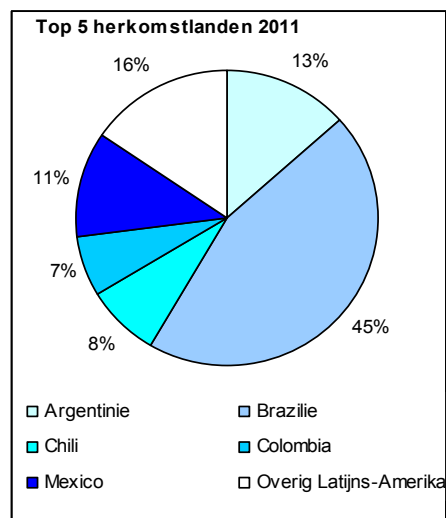
Tabel 11 – Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland

Grafiek 21 geeft de vijf belangrijkste handelspartners weer in termen van import. Deze vijf landen zijn tevens de enige Latijns-Amerikaanse landen met een importaandeel van meer dan vijf procent van het totaal. De vergelijking tussen de vijf belangrijkste handelspartners in termen van import in 2011 met 2002 toont dat het aandeel van vier van de vijf landen in 2011 is toegenomen (zie grafiek 22). Vooral het invoeraandeel vanuit Brazilië is toegenomen, namelijk van 37 naar 45 procent. Opmerkelijk is dat Costa Rica in 2011 niet meer bij de vijf belangrijkste handelspartners hoort terwijl het land qua herkomstland op nummer twee stond in 2002. In plaats van Costa Rica staat Colombia nu in de top vijf importlanden.

Als de top vijf herkomstlanden qua importwaarde vergeleken wordt met de top vijf herkomstlanden qua het aantal bedrijven dat vanuit die landen importeert in 2011 zitten vier van de vijf landen in de top van beide.

Grafiek 21 – Top 5 herkomstlanden 2002

Grafiek 22 - Top 5 herkomstlanden 2011

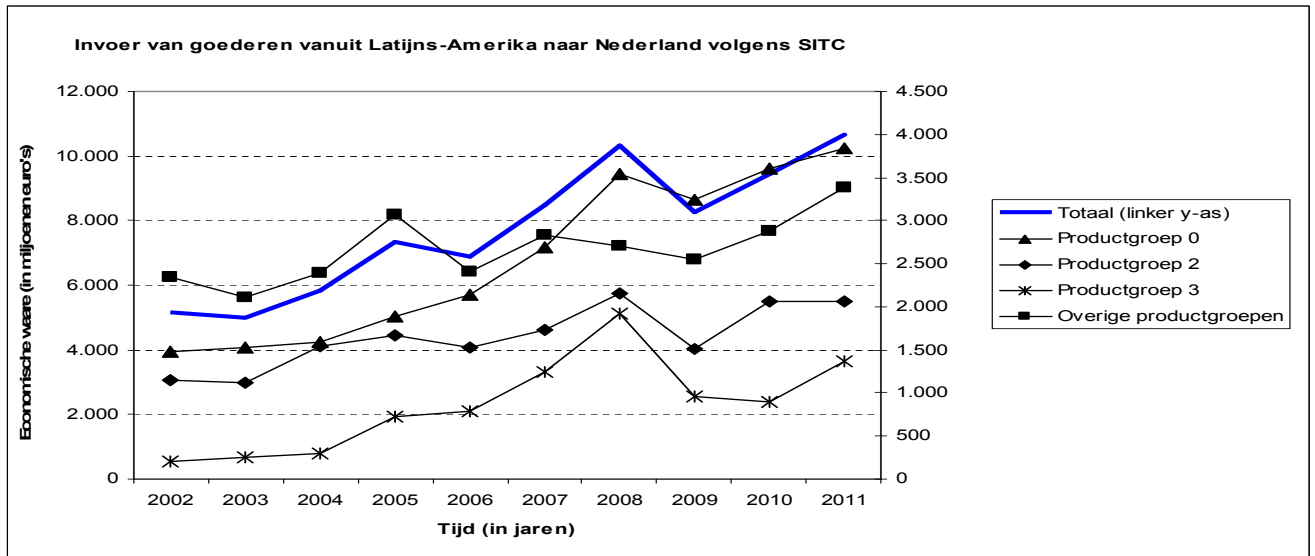
Naast het vergelijken van de absolute waarden van de landen en het ratio van deze waarde relatief tot de totale importwaarde kan er tevens gekeken worden naar de groei van de import vanuit elk afzonderlijk land over de gehele tijdsperiode. Opgelet dient te worden met conclusies die hieruit getrokken worden, gezien het feit dat een verandering van honderd procent een absolute stijging kan zijn van een euro naar twee euro, maar tevens van duizend euro naar tweeduizend euro. Een hoge groei kan wel een indicatie zijn van een hogere economische waarde van import in de toekomst. De landen met de hoogste importgroei zijn respectievelijk Peru, Nicaragua en El Salvador.

2.2.2. Stratificatie naar verhandeld product

De totale importwaarde wordt verder uitgesplitst naar verhandeld product conform de SITC1 classificatie. Voor de top vijf landen qua importwaarde in 2011, namelijk Argentinië, Brazilië, Chili, Colombia en Mexico, wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De rest van de landen wordt geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van ieder land komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.2.1. De tabel die bij deze sectie hoort, is meegenomen in de annex.

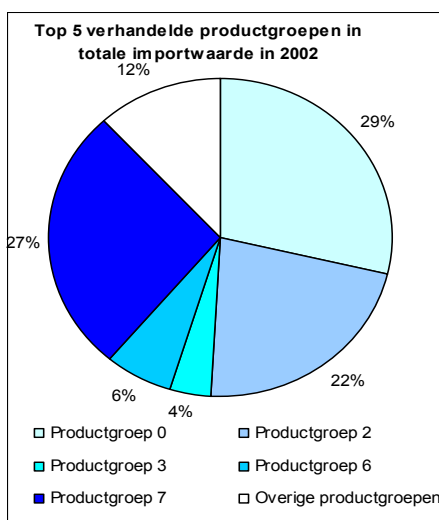
In 2011 is de importwaarde van de productgroep voeding en levende dieren (productgroep 0) (productgroep 0), de productgroep grondstoffen (productgroep 2), eetbaar, behalve brandstoffen en de productgroep minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) het grootst. In grafiek 23 is de ontwikkeling van deze verhandelde productgroepen en de totaal verhandelde waarde afgebeeld. Het verschil tussen de minimale

en maximale waarde van voeding en levende dieren (productgroep 0) is groter dan bij de andere productgroepen.

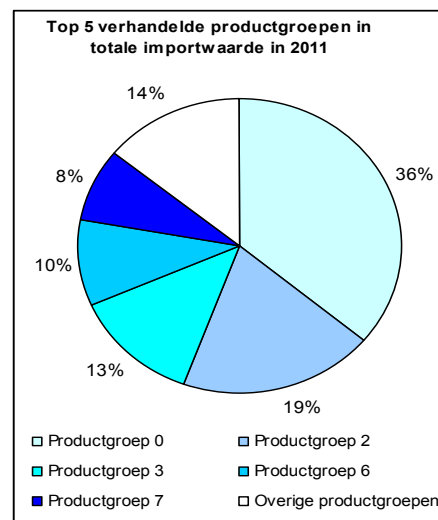

Grafiek 23 - Invoer volgens SITC

Grafiek 24 en 25 laten de top 5 verhandelde productgroepen zien voor 2002 en 2011. Vooral het aandeel van machines en vervoermateriaal (productgroep 7) in de totale import is ten opzichte van 2002 substantieel gedaald. Daarentegen is het aandeel van voeding en levende dieren (productgroep 0) en van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) substantieel toegenomen.

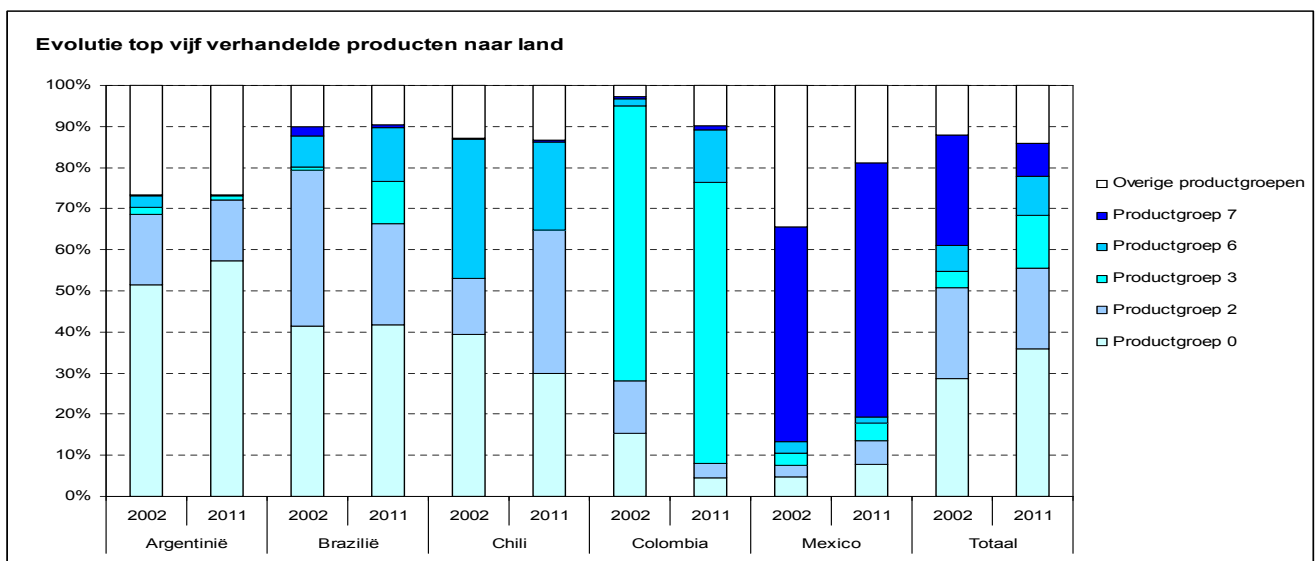

Grafiek 24 - Top 5 importproducten 2002

Grafiek 25 - Top 5 importproducten 2011

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de importwaarde van verschillende productgroepen zichtbaar (zie grafiek 26). Zo bestaat een groot deel van de importwaarde uit Mexico uit machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Voor Colombia wordt het grootste deel van de importwaarde in beide jaren bepaald door minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3), dit in tegenstelling tot andere landen. Een ander opmerkelijk aspect is het aandeel van de overige productgroepen van Argentinië en Mexico ten opzichte van het totaal. Dit aandeel wordt respectievelijk door de productgroep chemische producten (productgroep 5) en diverse gefabriceerde goederen (productgroep 8) bepaald.

Grafiek 26 - Ontwikkeling top vijf verhandelde importproducten

Om een beter beeld te krijgen van het type goed, is de top drie goederen met het hoogste aandeel in de totale importwaarde gegeven voor de top vijf herkomstlanden in tabel 12. Er is geen productengroep die uit alle vijf de herkomstlanden in 2011 geïmporteerd wordt. De import vanuit Colombia bestaat grotendeels uit minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3).

Over de tijdsperiode heen kan er geconstateerd worden dat er geen zichtbare verschuiving is in het soort goed dat geïmporteerd wordt.

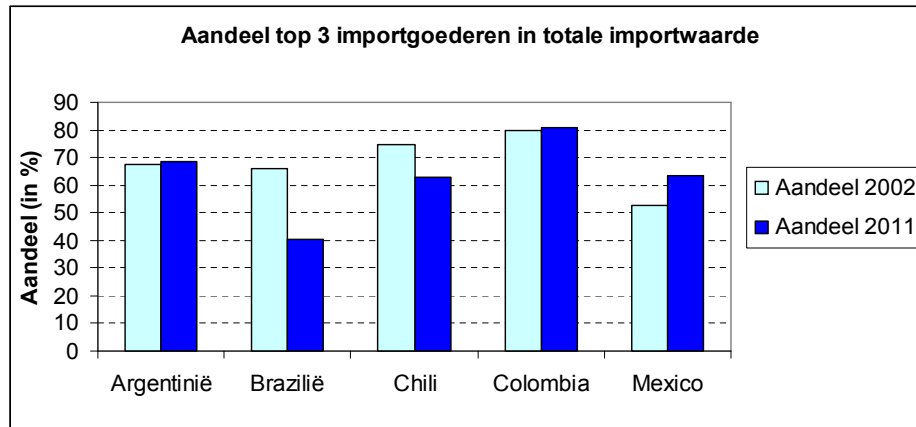
Top 3 importgoederen naar de top 5 herkomstlanden (SITC,2), 2002-2011

Argentinië		Brazilië	
2002	2011	2002	2011
in miljoenen euro's			
Totaal 423,54	Totaal 979,16	Totaal 1.259,46	Totaal 1.941,36
0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen
4.2 Plantaardige vette oliën	5.9 Andere chemische producten, n.a.g.	0.5 Groenten en fruit	2.8 Metaalertsen en metaalafvalen
2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	0.5 Groenten en fruit
Chili		Colombia	
2002	2011	2002	2011
Totaal 265,61		Totaal 130,20	
Totaal 531,34		Totaal 567,41	
0.5 Groenten en fruit	0.5 Groenten en fruit	3.2 Steenkool, cokes en briketten	3.2 Steenkool, cokes en briketten
6.8 Non-ferrometalen	2.8 Metaalertsen en metaalafvalen	2.9 Andere ruwe dierlijke en plantaardige producten	6.7 IJzer en staal
1.1 Dranken	6.8 Non-ferrometalen	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten
Mexico			
2002	2011		
Totaal 269,62		Totaal 768,51	
7.5 Kantoor- en automatische gegevensverwerkende machines	7.6 Toestellen voor telecommunicatie en voor opnemen en weergeven van geluid		
8.7 Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap, n.a.g.	8.7 Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap, n.a.g.		
5.1 Organische chemische producten	0.5 Groenten en fruit		

Tabel 12 – Top 3 importgoederen naar de top 5 herkomstlanden

Om te meten of de import in 2011 meer geconcentreerd is ten opzichte van 2002 wordt er gekeken naar het aandeel dat de top drie producten vormt in de totale importwaarde voor beide jaren. Tussen de 40 en 81 procent van de totale importwaarde vanuit de top vijf Latijns-Amerikaanse landen wordt bepaald door de top drie importgoederen in 2011. Vergeleken met 2002 is het aandeel van de importwaarde van de top drie in de totale importwaarde iets minder groot. Het bereik van de percentages was van 53 naar 80 procent in 2002. Dit impliceert dat de totale import vanuit de top vijf bestemmingslanden iets meer gedivergeerd is. Tevens maakt Nederland meer onderscheid tussen de herkomstlanden betreffende de mate van importconcentratie; er is een toenemend bereik tussen de minimale en maximale percentage in 2011 ten opzichte van 2002. Grafiek 27 splitst dit verder uit naar de top vijf importlanden. Geconcludeerd kan worden dat het aandeel van de importwaarde van de top

drie goederen vanuit drie van de vijf landen toegenomen is, dus meer geconcentreerd is. Dit geldt voornamelijk voor Mexico. Voor import vanuit Brazilië en Chili geldt dit niet.

Grafiek 27 - Aandeel top 3 importproducten in totale import

Een andere classificatie die gehanteerd wordt om soorten goederen te onderscheiden, is de classificatie van Van Marrewijk. Deze classificatie deelt goederen in aan de hand van de mate van factorgebruik. Tabel 13 laat zien dat de op het niveau van geheel Latijns-Amerika en voor alle landen, op Mexico na, het grootste aandeel van de importwaarde ligt in de import van elementaire goederen. Op het niveau van Latijns-Amerika is er over de jaren een verschuiving zichtbaar van natuurlijke bronnen intensieve goederen naar menselijk kapitaal intensieve goederen. Dit komt voornamelijk door de verandering in de import van goederen vanuit Brazilië. Gezien de importwaarde vanuit Mexico grotendeels bepaald werd door de import van machines en vervoermateriaal (productgroep 7) is het niet opmerkelijk dat Mexico het grootste aandeel heeft in technologie intensieve goederen. De distributie over de verschillende productengroepen in 2011 komt veel overeen met die in 2002.

Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland volgens van Marrewijk classificatie

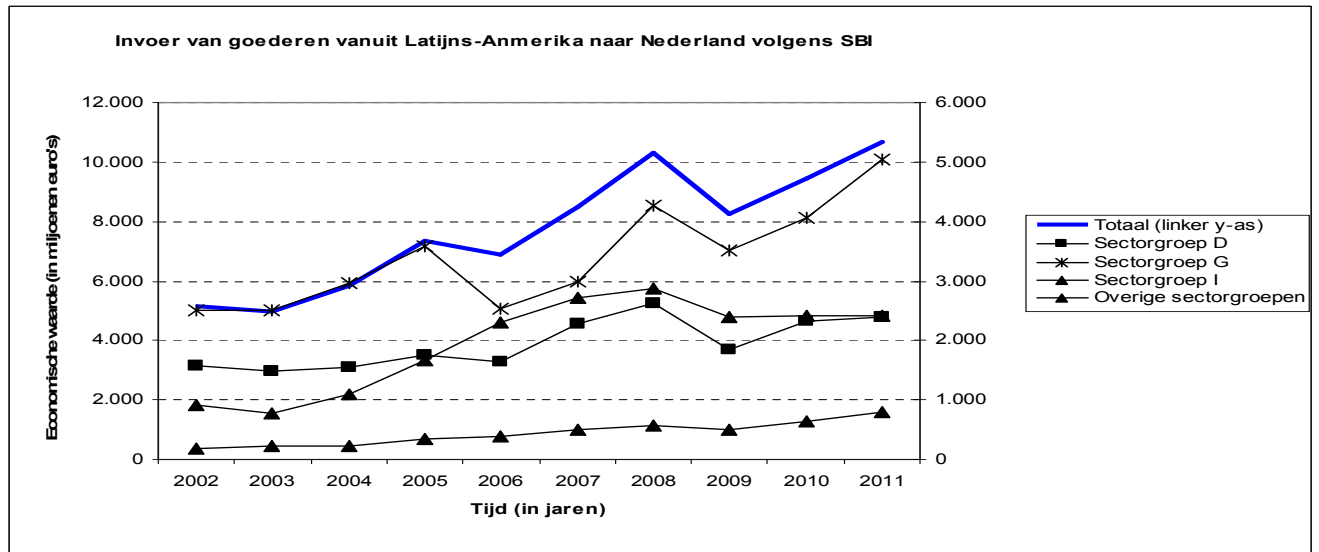
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
											totaal	2011
	in miljoenen euro's										%	%
ARGENTINIË												
Totaal goederen	625,24	543,57	475,06	703,56	733,32	841,47	1.354,30	1.376,29	1.352,66	1.429,05	100,00	128,56
Primary products	585,39	518,13	450,55	672,77	696,25	787,15	1.275,97	997,02	1.070,55	1.117,99	78,23	90,98
Natural-resource intensive products	7,12	5,66	2,67	3,66	7,74	4,24	2,89	2,45	3,51	1,20	0,08	-83,11
Unskilled-labour intensive products	0,51	0,70	0,85	0,79	0,94	0,97	1,28	1,06	1,20	0,47	0,03	-7,07
Technology intensive products	19,55	9,65	12,15	15,79	14,71	36,48	57,16	366,50	272,77	306,52	21,45	1.468,10
Human-capital intensive products	12,67	9,43	8,84	10,55	13,69	12,63	17,00	9,26	4,63	2,86	0,20	-77,42
Unknown		0,01	0,00					0,00	0,00		0,00	
BRAZILIË												
Totaal goederen	1.912,29	1.955,97	2.301,61	2.355,53	2.450,91	3.314,92	4.342,37	3.504,83	3.926,88	4.797,22	100,00	150,86
Primary products	1.618,39	1.623,10	1.876,09	1.909,35	1.852,31	2.555,29	3.496,95	2.833,78	3.283,77	3.759,43	78,37	132,30
Natural-resource intensive products	115,59	124,51	195,57	194,60	305,41	330,53	175,50	54,97	105,82	125,28	2,61	8,39
Unskilled-labour intensive products	52,52	50,17	65,59	70,12	70,18	62,67	60,15	45,43	35,82	27,98	0,58	-46,72
Technology intensive products	97,67	121,63	126,69	135,37	162,80	290,90	503,19	508,02	420,39	359,96	7,50	268,54
Human-capital intensive products	28,12	36,55	37,66	46,08	60,22	75,53	106,58	62,64	81,07	524,56	10,93	1.765,72
Unknown	0,01	0,00	0,01	0,01			0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	-22,60
CHILI												
Totaal goederen	354,80	365,44	704,98	1.077,87	1.322,54	1.405,04	855,13	680,47	768,52	846,35	100,00	138,55
Primary products	212,51	243,83	448,62	669,32	530,57	581,41	646,20	576,79	620,42	628,15	74,22	195,58
Natural-resource intensive products	117,40	106,92	206,87	315,82	597,85	687,03	184,95	80,79	122,21	178,15	21,05	51,74
Unskilled-labour intensive products	0,15	0,22	0,04	0,04	0,03	0,09	0,10	0,45	0,10	0,03	0,00	-77,20
Technology intensive products	21,73	13,86	47,60	91,66	193,54	135,72	21,17	19,78	23,72	37,55	4,44	72,81
Human-capital intensive products	3,00	0,62	1,83	0,92	0,55	0,79	2,71	2,66	2,08	2,47	0,29	-17,65
Unknown	0,00	0,00	0,01	0,10			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-15,22
COLOMBIA												
Totaal goederen	163,46	175,47	206,87	319,99	327,90	608,30	612,07	493,72	506,45	702,47	100,00	329,74
Primary products	156,10	159,37	194,81	299,19	309,03	581,47	570,53	460,53	430,34	596,99	84,98	282,45
Natural-resource intensive products	2,64	6,45	6,28	13,05	15,33	15,04	33,60	17,07	56,16	89,22	12,70	3.282,93
Unskilled-labour intensive products	2,17	1,57	0,88	1,80	1,31	1,21	1,35	2,00	1,75	2,70	0,38	24,38
Technology intensive products	2,41	7,68	4,00	5,25	1,78	9,96	5,91	13,23	16,21	11,56	1,64	380,14
Human-capital intensive products	0,15	0,39	0,90	0,69	0,45	0,61	0,66	0,81	1,78	1,39	0,20	831,49
Unknown				0,00	0,00		0,03	0,06	0,21	0,61	0,09	61,07
MEXICO												
Totaal goederen	510,75	449,38	380,63	457,67	500,99	705,94	1.118,19	982,17	1.455,74	1.216,46	100,00	138,17
Primary products	56,68	44,83	61,35	61,22	121,04	235,44	372,62	149,20	223,12	225,12	18,51	297,19
Natural-resource intensive products	5,13	3,21	2,85	6,12	8,98	21,97	8,08	19,02	18,78	13,09	1,08	155,21
Unskilled-labour intensive products	14,43	8,80	10,94	10,29	7,34	13,24	17,18	21,49	26,24	22,62	1,86	56,78
Technology intensive products	413,35	379,25	291,79	366,63	346,46	416,04	688,94	733,60	1.051,17	873,08	71,77	111,22
Human-capital intensive products	21,16	13,26	13,70	13,31	16,50	18,98	30,00	57,03	134,48	79,21	6,51	274,40
Unknown	0,00	0,03	0,00	0,09	0,68	0,26	1,37	1,83	1,93	3,33	0,27	172.845,64
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal goederen	1.602,81	1.511,65	1.750,85	2.434,48	1.534,50	1.613,49	2.051,65	1.229,01	1.430,65	1.669,44	100,00	4,16
Primary products	473,46	505,03	575,51	927,66	1.174,76	1.202,96	1.639,52	954,72	1.192,95	1.388,83	83,19	193,33
Natural-resource intensive products	18,75	46,62	49,96	71,53	131,96	157,86	62,68	43,06	73,58	63,37	3,80	237,99
Unskilled-labour intensive products	11,51	7,62	8,03	7,84	7,91	8,07	10,15	6,49	10,96	31,73	1,90	175,74
Technology intensive products	1.095,49	946,92	1.113,78	1.423,18	200,52	229,57	327,90	214,41	144,27	157,64	9,44	-85,61
Human-capital intensive products	3,60	5,47	3,57	3,54	19,35	15,02	11,39	10,32	8,72	27,88	1,67	673,90
Unknown				0,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,17		0,00	
TOTAAL												
Totaal goederen	5.169,34	5.001,49	5.819,99	7.349,09	6.870,17	8.489,15	10.333,71	8.266,49	9.440,89	10.661,00	100,00	106,24
Primary products	3.102,53	3.094,29	3.606,94	4.539,52	4.683,96	5.943,72	8.001,78	5.972,05	6.821,15	7.716,52	72,38	148,72
Natural-resource intensive products	266,62	293,36	464,20	604,78	1.067,28	1.216,67	467,70	217,36	380,07	470,31	4,41	76,40
Unskilled-labour intensive products	81,29	69,09	86,32	90,88	87,69	86,25	90,21	76,92	76,08	85,54	0,80	5,23
Technology intensive products	1.650,20	1.478,98	1.596,02	2.037,88	919,80	1.118,67	1.604,28	1.855,55	1.928,53	1.746,31	16,38	5,82
Human-capital intensive products	68,69	65,72	66,50	75,09	110,75	123,56	168,33	142,72	232,76	638,38	5,99	829,37
Unknown	0,01	0,04	0,01	0,93	0,69	0,26	1,41	1,90	2,30	3,95	0,04	33.427,95

Tabel 13 – Invoer volgens van Marrewijk classificatie

2.2.3. Stratificatie naar bedrijfssector

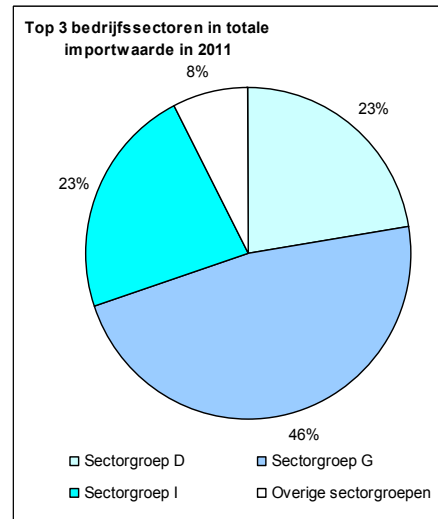
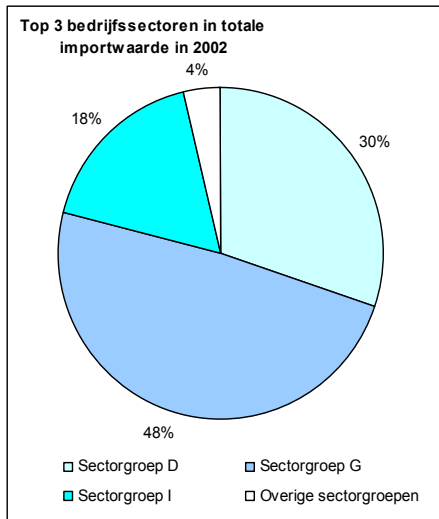
De totale importwaarde wordt verder uitgesplitst naar bedrijfssector conform de SB11 classificatie. Voor de top vijf landen qua importwaarde in 2011, namelijk Argentinië, Brazilië, Chili, Colombia en Mexico, wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De rest van de landen wordt geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van ieder land komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.2.1. De tabel die bij deze sectie hoort is opgenomen in de annex.

In 2011 is het aandeel van bedrijven in de sectoren industrie (sectorgroep D), reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) en vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I) in de totale importwaarde het grootst. In grafiek 28 is de ontwikkeling door de tijd van de verhandelde invoerwaarde door deze sectoren en de totale invoer uit Latijns-Amerika gegeven. Er is een positieve trend in de invoerwaarde van importerende bedrijven in elke sectorspecificatie. Daar komt bij dat het aandeel van de drie onderscheiden sectoren ook het grootst was in 2002.

Grafiek 28 - Invoer volgens SBI

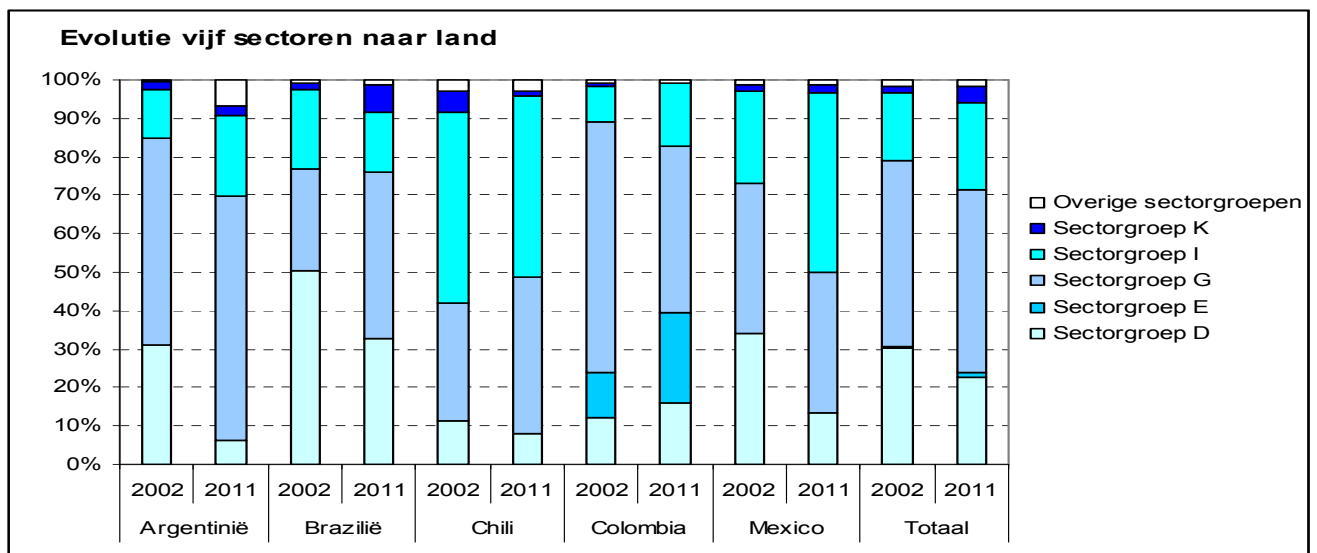
Grafiek 29 en 30 kijken naar het aandeel van de top 3 bedrijfssectoren in 2011 voor beide jaren. Vooral het aandeel van bedrijven in de industrie (sectorgroep D) in de totale import is ten opzichte van 2002 substantieel gedaald. Daarentegen is het aandeel van bedrijven in vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I) en overige sectorgroepen gestegen.

Grafiek 29 - Top 3 sectoren in totale import 2002

Grafiek 30 - Top 3 sectoren in totale import 2011

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de waarde van de import van verschillende sectoren zichtbaar (zie grafiek 31). Zo is een deel van de importwaarde in beide jaren vanuit Colombia bepaald door de import van bedrijven in productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en water (sectorgroep E). Niet alleen is het percentage in 2011 groot ten opzichte van de andere landen, maar het is ook het enige land waar een stijging zichtbaar is. Een ander opmerkelijk aspect is dat voornamelijk bedrijven in de sector reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) een grote bijdrage hebben aan de totale importwaarde van Argentinië.

Grafiek 31 – Ontwikkeling vijf importsectoren

Wanneer de top drie productgoederen wordt vergeleken met de top drie bedrijfssectoren in de handel voldoet dit deels aan de verwachting. Immers, als de importwaarde van een bepaald

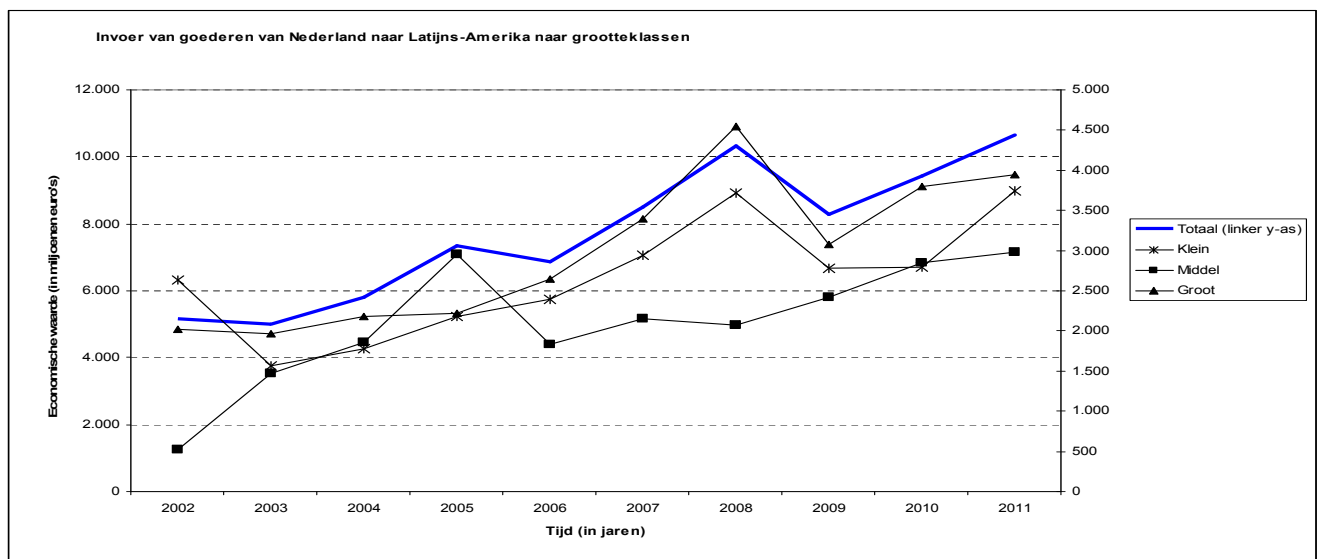
product hoog is, zou de importwaarde in desbetreffende sector waar het goed gebruikt wordt tevens hoog moeten zijn.

In de annex is tevens een tabel toegevoegd met een andere classificatie van bedrijfsgroepen, namelijk de classificatie van de OECD. Deze classificatie deelt bedrijven in aan de hand van de mate van technologie. De conclusies die hieruit getrokken kunnen worden komen overeen met eerder getrokken conclusies aan de hand van de SBI classificatie en de verhandelde goederenclassificaties.

2.2.4. Stratificatie naar grootteklassen

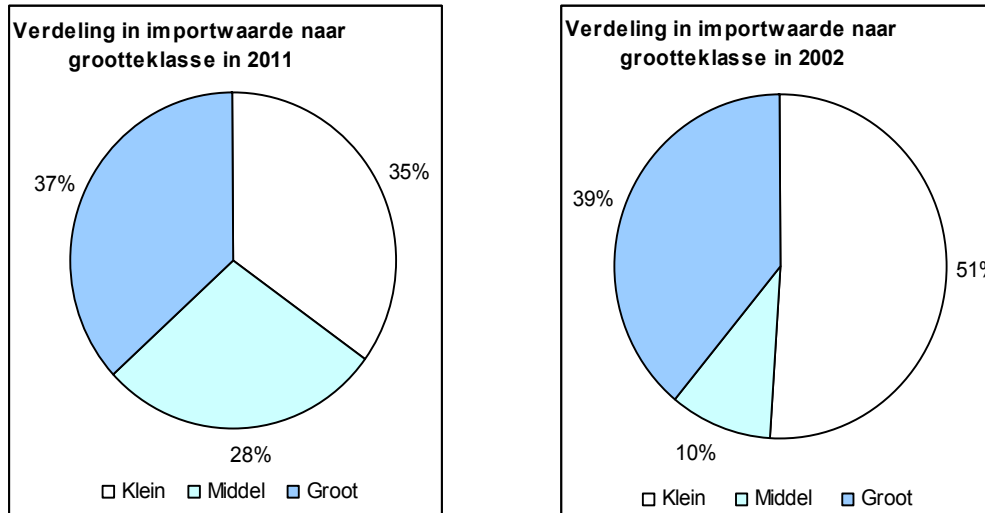
De totale import kan verder worden uitgesplitst naar grootteklasse. Voor de top vijf landen qua importwaarde in 2011 wordt deze uitsplitsing ook gedaan. De rest van de landen wordt geaggregeerd naar overig Latijns-Amerika. De totalen van ieder land komen overeen met de eerder gevonden waarden onder subsectie 2.2.1. De tabel die bij deze sectie hoort, is meegenomen in de annex.

In 2011 is het aandeel van grote bedrijven in de invoer uit Latijns-Amerika het grootst. In grafiek 32 is de ontwikkeling door de tijd van de verhandelde waarde per grootteklasse en de totale waarde gegeven. Er is een positieve trend van de invoerwaarde voor elke grootteklasse. Daarbij komt dat het aandeel van grootteklasse klein het grootst was in 2002. Opvallend is de terugval van de importomvang van de middelgrote bedrijven in 2006 na een relatief sterke ontwikkeling in de jaren ervoor.

Grafiek 32 - Invoer naar grootteklasse

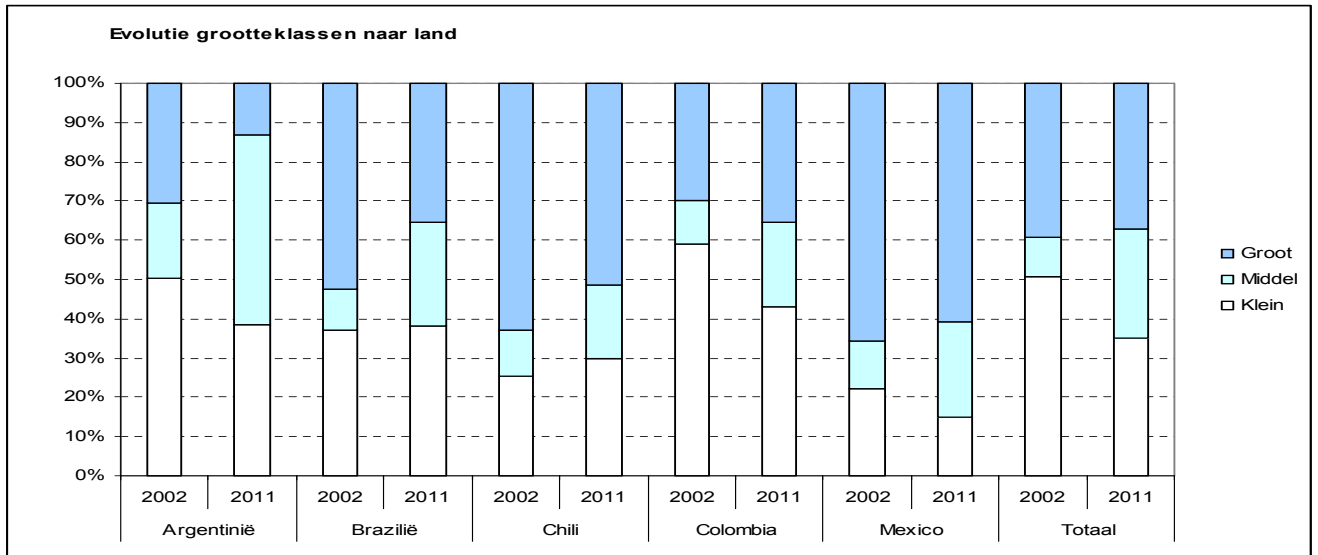
Grafiek 33 en 34 kijken naar het aandeel van de grootteklassen voor beide jaren. Het aandeel van kleine bedrijven in de totale importwaarde is afgenomen ten gunste van de middelgrote en grote bedrijven.

Grafiek 33 - Verdeling import naar grootteklasse 2002

Grafiek 34 - Verdeling import naar grootteklasse 2011

Wanneer dit per land bekeken wordt, zijn er significante verschillen in de waarde van de import van verschillende grootteklassen zichtbaar (zie grafiek 35). De enige zichtbare trend is dat het aandeel van de grootteklasse midden in de totale importwaarde gestegen is in 2011 ten opzichte van 2002. De import gedaan door de verschillende grootteklassen is afhankelijk van het Latijns-Amerikaanse land in de bilaterale relatie. Opvallend is dat de geïmporteerde waarde vanuit Argentinië in 2011 door middelgrote bedrijven het grootst was. Dit in vergelijking met het feit dat dit in 2002 grootteklasse klein was. Beide percentages zijn uitzonderlijk vergeleken met andere herkomstlanden. Tevens valt op dat het merendeel van de geïmporteerde waarde vanuit Mexico voor rekening van grote bedrijven komt, en dat dit voor Colombia juist kleine bedrijven zijn, hoewel dit aandeel tussen 2002 en 2011 is afgenomen.

Grafiek 35 - Ontwikkeling import grootteklassen

Tabel 13 geeft het aantal importeurs naar grootteklasse weer. Voor het totaal en voor alle landen is het aantal bedrijven in grootteklasse klein het grootst, terwijl de importwaarde en het aandeel in de totale importwaarde enkel voor Brazilië en Colombia het grootst is.

Het aantal importerende bedrijven vanuit Argentinië vertoonde een negatieve groei, vooral in het aantal grote bedrijven. Import vanuit Colombia toont een afname in het aantal bedrijven in grootteklasse groot. Ondanks de dalingen stijgt het aantal importeurs in elke grootteklasse op het niveau van Latijns-Amerika wel.

Invoer van goederen van Latijns-Amerika naar Nederland, volgens grootteklassen

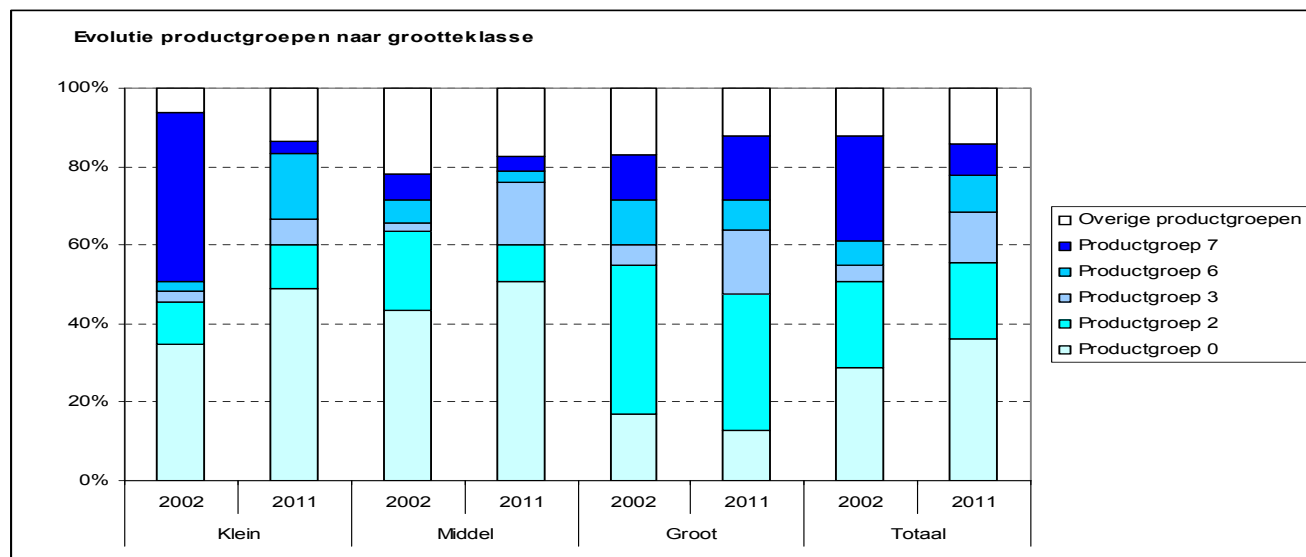
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
											totaal	2011
	in aantallen										%	%
ARGENTINIE												
Totaal	761	782	729	799	934	1.239	1.377	1.493	776	745	100,00	-2,10
Klein	503	520	516	564	655	918	1090	1183	527	506	67,92	0,60
Middel	154	161	126	119	171	211	175	200	171	153	20,54	-0,65
Groot	104	101	87	116	108	110	112	110	78	86	11,54	-17,31
BRAZILIE												
Totaal	1.485	1.607	1.755	1.808	1.838	2.650	2.573	2.680	2.014	1.902	100,00	28,08
Klein	973	1080	1207	1236	1268	1901	1871	1938	1348	1272	66,88	30,73
Middel	324	323	331	338	363	477	432	476	401	399	20,98	23,15
Groot	188	204	217	234	207	272	270	266	265	231	12,15	22,87
CHILI												
Totaal	504	556	582	640	601	871	798	909	656	1.732	100,00	243,65
Klein	317	355	388	426	409	586	547	582	416	1.001	57,79	215,77
Middel	113	120	122	125	123	172	166	210	150	477	27,54	322,12
Groot	74	81	72	89	69	113	85	117	90	254	14,67	243,24
COLOMBIA												
Totaal	356	317	390	408	368	517	485	539	425	410	100,00	15,17
Klein	210	203	241	268	237	319	315	336	254	242	59,02	15,24
Middel	78	71	88	88	91	119	102	133	116	116	28,29	48,72
Groot	68	43	61	52	40	79	68	70	55	52	12,68	-23,53
MEXICO												
Totaal	977	1.182	1.287	1.301	1.384	1.841	1.971	2.106	1.900	1.871	100,00	91,50
Klein	576	703	758	782	842	1116	1256	1313	1167	1155	61,73	100,52
Middel	245	308	342	340	360	468	459	527	453	477	25,49	94,69
Groot	156	171	187	179	182	257	256	266	280	239	12,77	53,21
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal	1.198	1.201	1.257	1.250	1.421	1.872	2.003	2.073	1.676	1.615	100,00	34,81
Klein	834	826	871	898	1039	1333	1494	1479	1162	1121	69,41	34,41
Middel	231	234	240	225	255	363	340	400	336	331	20,50	43,29
Groot	133	141	146	127	127	176	169	194	178	163	10,09	22,56
TOTAAL												
Totaal	3.430	3.675	3.894	4.123	4.311	5.677	5.858	6.113	5.054	4.967	100,00	44,81
Klein	2419	2604	2815	3021	3164	4148	4415	4460	3580	3545	71,37	46,55
Middel	669	720	719	723	788	1050	964	1148	980	983	19,79	46,94
Groot	342	351	360	379	359	479	479	505	494	439	8,84	28,36

Tabel 14 – Invoer volgens grootteklassen

Tevens zijn de productgroepen uitgesplitst naar grootteklassen. Het totaal toont dat er een verschuiving is geweest in het type product dat geïmporteerd wordt. De importwaarde wordt minder bepaald door producten uit de productgroep machines en vervoermateriaal (productgroep 7) en meer uit de productgroep minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3).

Er is een verschil zichtbaar tussen de importwaarde van productgroepen die door verschillende grootteklassen geïmporteerd worden (zie grafiek 36). Zo wordt voornamelijk de productgroep voeding en levende dieren (productgroep 0) door kleine en middelgrote bedrijven ingevoerd, terwijl de productgroep minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) voornamelijk door middelgrote en grote bedrijven ingevoerd wordt. Het aandeel van machines en vervoermateriaal (productgroep 7) van de totale importwaarde is het grootst voor grote bedrijven in 2011 en dit is tevens de enige grootteklasse die hier meer van importeert. Totaal gezien is er wel een afname in de

importwaarde van machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Per grootteklasse is er een groei zichtbaar in de totale importwaarde van de goederen, ondanks negatieve groei in de importwaarde van verscheidene productgroepen voor sommige grootteklassen.

Grafiek 36 - Ontwikkeling importproductgoederen naar grootteklassen

Wanneer deze resultaten vergeleken worden met de resultaten van de stratificaties naar de SITC en grootteklasse met als uitgangspunt herkomstland kunnen er een aantal conclusies worden getrokken. Allereerst droegen grote bedrijven met als partnerland Mexico significant veel bij aan de totale importwaarde, ook in vergelijking met de andere landen. Dit zou betekenen dat wanneer enkel gekeken wordt naar de importwaarde van een productgroep voor een bepaalde grootteklasse er verwacht wordt dat de importwaarde vanuit Mexico voornamelijk komt door de productgroepen grondstoffen (productgroep 2), minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) en machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Uit de stratificaties naar SITC met als uitgangspunt herkomstland is inderdaad een groot aandeel in de importwaarde vanuit Mexico bepaald door machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Ten tweede was het aandeel van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) in de totale importwaarde vanuit Colombia aanzienlijk. De stratificatie naar grootteklasse en herkomstland laat zien dat kleine bedrijven de meeste waarde daar vandaan importeren. Echter aan de hand van de stratificatie naar SITC met als uitgangspunt grootteklasse wordt er verwacht dat of grootteklasse middel en/of groot het meeste waarde importeren of dat het aandeel van minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) in de totale importwaarde vanuit Colombia substantieel minder

is. De import vanuit Colombia is dus niet naar verwachting. Uit deze twee conclusies kan een derde conclusie getrokken worden; hoe groter het aandeel dat een bepaalde productgroep en het aandeel een bepaalde grootteklasse heeft in de totale importwaarde vanuit een specifiek land, hoe waarschijnlijker de handel geconcentreerd is.

Naast een positieve groei in importwaarde voor iedere grootteklasse is er ook een positieve groei van het aantal importerende bedrijven in iedere grootteklasse. Het aantal bedrijven in grootteklasse klein is het grootst, gevolgd door grootteklasse middel. De groei in grootteklasse klein en middel is grofweg twintig procent hoger dan de groei in grootteklasse groot.

Voor alle grootteklassen is het aantal bedrijven dat fabrikaten (productgroep 6), machines en vervoermateriaal (productgroep 7) en diverse gefabriceerde goederen (productgroep 8) importeert het grootst. Er vindt een afname plaats in het aantal bedrijven dat goederen uit de productengroep grondstoffen (productgroep 2), eetbaar, behalve brandstoffen en dierlijke en plantaardige oliën (productgroep 4) importeert.

2.3. Handelsbalans

Deze sectie geeft weer hoe de import vanuit en de export naar Latijns-Amerika zich tot elkaar verhouden. Er zal een beschrijvend totaalbeeld gegeven worden en er zal nadruk gelegd worden op de handelsstromen in termen van miljoenen euro's in plaats van op het aantal bedrijven dat gemoeid is met deze handel.

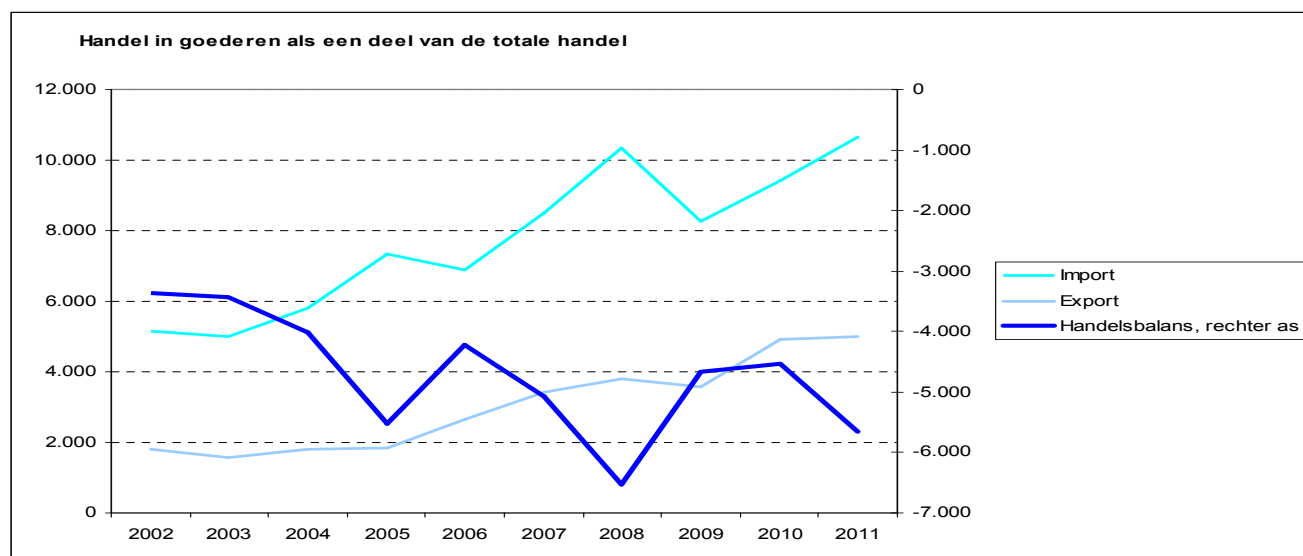
De handel met Latijns-Amerika is voornamelijk importgericht. De waarde van de importstroom in miljoenen euro's is grofweg tweemaal de waarde van de exportstroom naar Latijns-Amerika (zie tabel 15). Er is een negatieve groei van de handelsstromen in 2003 en 2009 ten opzichte van het jaar daarvoor. Enkel import heeft een additionele negatieve groei in 2006. Ten opzichte van 2003 is de waarde van zowel de in- en uitvoer in 2011 hoger en is dit in de tussenliggende jaren niet hoger geweest.

Internationale handel in goederen door Nederland met Latijns-Amerika

	Import		Export	
	miljoenen euro's	%	miljoenen euro's	%
2003	5.001,49	-3,25	1.564,02	-13,27
2004	5.819,99	16,37	1.809,71	15,71
2005	7.349,09	26,27	1.839,35	1,64
2006	6.870,17	-6,52	2.661,95	44,72
2007	8.489,15	23,57	3.427,43	28,76
2008	10.333,71	21,73	3.802,55	10,94
2009	8.266,49	-20,00	3.591,29	-5,56
2010	9.440,89	14,21	4.916,56	36,90
2011	10.661,00	12,92	4.999,78	1,69

Tabel 15 – Internationale handel in goederen door Nederland met Latijns-Amerika

Grafiek 37 geeft de waarde weer van de import- en de exportstroom in de totale handelsstroom over de jaren heen. Daarbij geeft de donkerblauwe lijn de handelsbalans in absolute waarde weer. De handelsbalans is het verschil tussen de totale importwaarde en de totale exportwaarde. Een negatieve waarde houdt in dat Nederland meer importeert vanuit Latijns-Amerika dan dat Nederland exporteert. Over de jaren neemt het handelstekort toe met enkele vermindering van dit tekort in de jaren 2006 en 2009-2010. Door de jaren heen is er een negatieve trend in de handelsbalans.

Grafiek 37 - Aandelen handelsstromen in totale handel

Wanneer de stromen uitgesplitst worden naar de individuele landen van Latijns-Amerika wordt zichtbaar dat de belangrijkste herkomstlanden tevens de belangrijkste bestemmingslanden zijn (zie tabel 15). In 2002 zijn dit Brazilië, Chili, Costa Rica en Mexico. In 2011 heeft Argentinië de plaats van Costa Rica overgenomen. Enkel voor de handel met

Costa Rica is er een negatieve groei in de waarde van beide stromen. De groei in exportwaarde naar Chili is kleiner dan de groei in importwaarde vanuit Chili. Dit is tegenovergesteld voor Argentinië, Brazilië en Mexico.

Internationale handel in goederen door Nederland uitgesplitst naar Latijns-Amerikaanse landen

	Import				Export				Handelsbalans			
	2002	2005	2008	2011	2002	2005	2008	2011	2002	2005	2008	2011
	miljoenen euro's				miljoenen euro's							
Argentinië	625,24	703,56	1.354,30	1.429,05	75,41	121,05	186,35	339,08	-549,83	-582,50	-1.167,95	-1.089,97
Bolivia	6,60	8,50	29,84	21,08	5,23	7,12	10,15	22,90	-1,37	-1,37	-19,69	1,83
Brazilië	1.912,29	2.355,53	4.342,37	4.797,22	565,82	545,71	902,19	1.518,36	-1.346,47	-1.809,82	-3.440,18	-3.278,86
Chili	354,80	1.077,87	855,13	846,35	155,46	174,74	163,78	292,39	-199,34	-903,13	-691,35	-553,96
Colombia	163,46	319,99	612,07	702,47	70,61	82,28	131,85	228,25	-92,85	-237,71	-480,21	-474,22
Costa Rica	1.182,28	1.388,46	257,65	271,34	118,56	51,89	77,95	48,29	-1.063,72	-1.336,57	-179,70	-223,04
Ecuador	60,12	98,71	134,40	195,81	47,88	35,14	57,07	80,51	-12,23	-63,58	-77,34	-115,30
El Salvador	2,93	5,78	19,96	13,65	12,65	8,43	14,88	21,02	9,72	2,65	-5,08	7,37
Guatemala	51,94	56,80	96,04	85,82	21,22	27,44	29,31	37,30	-30,72	-29,36	-66,73	-48,52
Honduras	30,52	32,19	37,49	71,24	19,52	15,75	20,37	21,24	-10,99	-16,44	-17,12	-50,00
Mexico	510,75	457,67	1.118,19	1.216,46	527,10	546,75	1.804,61	1.677,93	16,36	89,08	686,42	461,47
Nicaragua	6,10	4,37	39,24	29,85	3,12	4,35	7,16	6,38	-2,98	-0,02	-32,08	-23,47
Panama	10,22	12,61	55,36	34,58	21,08	29,65	45,04	128,43	10,86	17,04	-10,32	93,85
Paraguay	50,90	61,80	94,44	124,25	5,48	4,69	17,96	29,24	-45,42	-57,10	-76,48	-95,01
Peru	56,95	141,51	224,59	311,99	38,74	48,46	73,32	118,64	-18,21	-93,05	-151,26	-193,34
Uruguay	31,71	42,90	111,14	75,09	20,10	17,35	32,50	105,85	-11,61	-25,56	-78,65	30,76
Venezuela	112,55	580,84	951,49	434,75	95,42	118,56	228,05	323,95	-17,13	-462,29	-723,44	-110,80

Tabel 16 – Internationale handel uitgesplitst naar landen

Totaal gezien zijn er meer bedrijven die importeren vanuit Latijns-Amerika dan bedrijven die exporteren, hoewel het aantal bedrijven voor beide handelsstromen over de jaren groeit. De groei is weliswaar groter voor het aantal bedrijven dat invoert dan het aantal dat uitvoert. Opmerkelijk is dat het aantal bedrijven met als herkomst- of bestemmingsland Venezuela afneemt. Als laatste is het aantal bedrijven dat handelt met Argentinië, Brazilië, Chili, Colombia en Mexico het grootst.

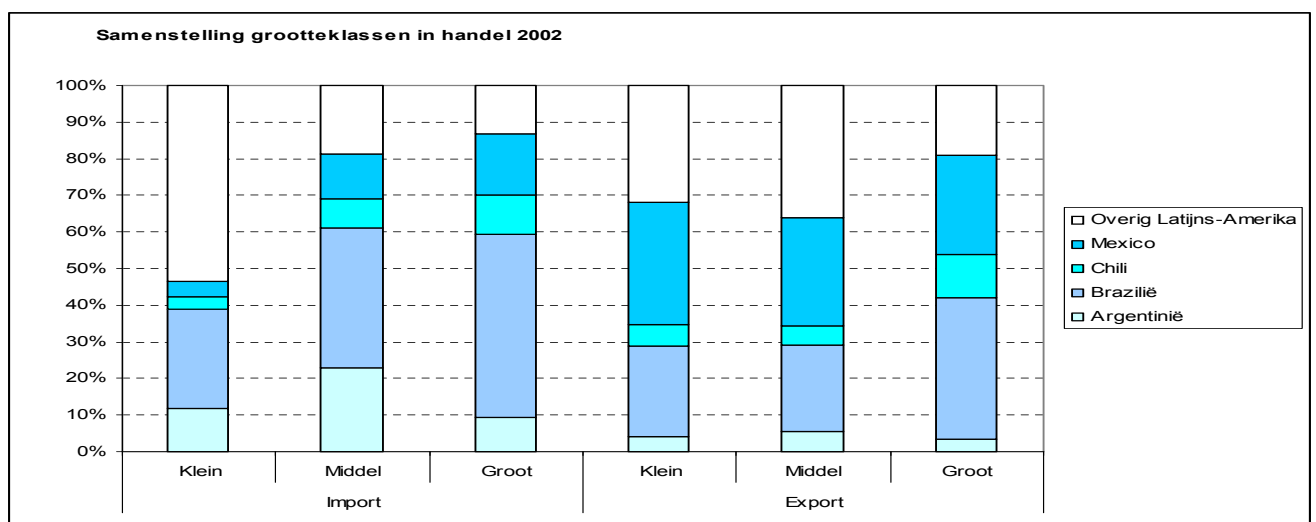
Wanneer de handelsstromen afzonderlijk worden uitgesplitst naar productgroepen kan er geconcludeerd worden dat er zowel minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) geëxporteerd als geïmporteerd wordt. Verder worden er voornamelijk chemische producten (productgroep 5) (productgroep 5) en machines en vervoermateriaal (productgroep 7) geëxporteerd, en voeding en levende dieren (productgroep 0) en grondstoffen (productgroep 2) geïmporteerd. Dit verschilt wel per land.

De classificatie van Van Marrewijk laat zien dat voor beide handelsstromen met Latijns-Amerika de waarde vooral komt van primaire goederen, technologie-intensieve goederen en menselijk kapitaalintensieve goederen. De aandelen van deze goedsoorten hebben een verschillende verdeling afhankelijk van de handelsstroom. Er worden meer primaire goederen ingevoerd dan uitgevoerd, terwijl meer technologie-intensieve goederen worden uitgevoerd

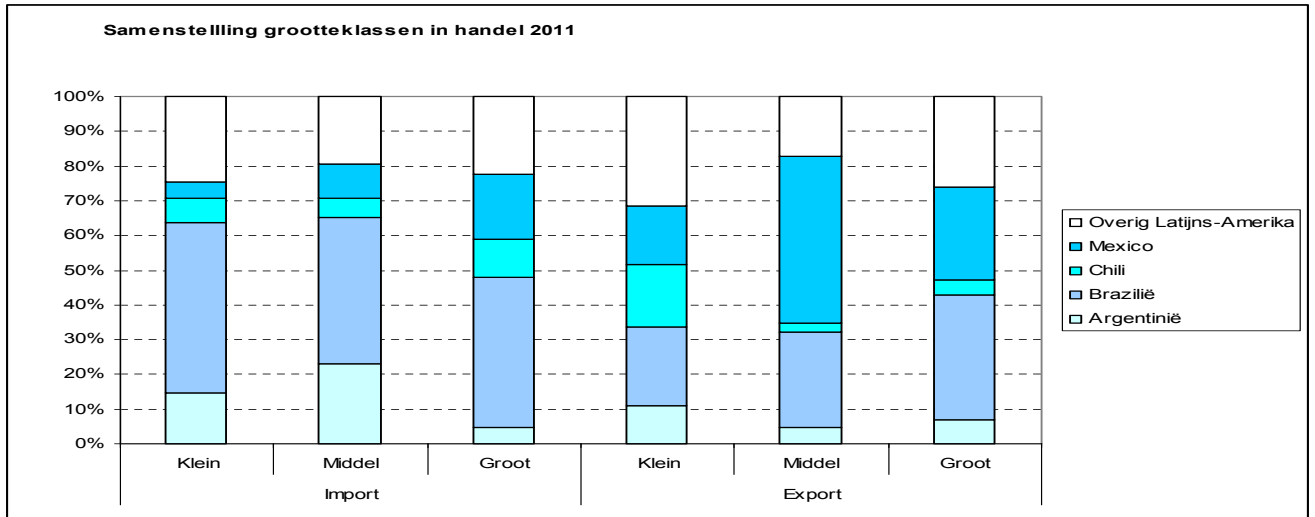
dan ingevoerd. Dit geldt voornamelijk voor handel met Argentinië, Brazilië en Chili. Handel met Mexico is het tegenovergestelde hiervan.

De sectoren waarin bedrijven behoren die handelen met Latijns-Amerika zijn identiek voor import en export. De drie sectoren die het meeste aandeel hebben in de totale handelswaarde in 2002 en 2011 zijn industrie (sectorgroep D), reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) en vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I). Wat meer van de importwaarde gaat naar de sector reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G). De exportwaarde komt meer vanuit de industrie (sectorgroep D).

Grafieken 38 en 39 geven het aandeel weer van de grootteklassen in de totale import- en export vanuit/naar verschillende Latijns-Amerikaanse landen. In 2002 zijn het vooral kleine bedrijven die vanuit overig Latijns-Amerika importeren, terwijl middelgrote en grote bedrijven voornamelijk uit Brazilië invoeren. De exportstroom in 2002 gaat voor elke grootteklasse voornamelijk naar overig Latijns-Amerika, Mexico en Brazilië. In 2011 importeren kleine bedrijven voornamelijk vanuit Brazilië. Voor grootteklasse middel en groot blijft Brazilië het grootste aandeel hebben in de totale importwaarde. De export voor grootteklasse middel is meer geconcentreerd richting Mexico in 2011 ten opzichte van 2002. Het aandeel naar Mexico voor de andere grootteklassen neemt wel af.

Grafiek 38 - Samenstelling grootteklassen in handel 2002

Grafiek 39 - Samenstelling grootteklassen in handel 2011

3. Investeringsen

In deze sectie wordt een analyse gedaan van de Nederlandse investeringen met Latijns-Amerika. Zoals beschreven bij de methoden en data sectie verschillen de bedrijfssectoren die meegenomen worden in de bepaling van de investering tussen de inward en de outward FATS, waardoor het niet mogelijk is deze met elkaar te vergelijken. Er zal dus enkel een overzicht verschaft worden van het aantal bedrijven, het aantal werkzame personen en de omzet in de jaren 2008 en 2009. Daarbij zal er enkel een statische, comparatieve analyse gedaan worden en zal een trendanalyse pas mogelijk zijn wanneer data voor meerdere jaren beschikbaar is. Wellicht geven de jaren 2008 en 2009 een vertekend beeld vanwege de financiële crisis.

3.1. Inward FATS

Gezien het aantal dochterbedrijven in Nederland met een ‘moeder’ in Latijns-Amerika klein is, is het niet mogelijk om de inward FATS uit te splitsen naar ieder Latijns-Amerikaans land in verband met de geheimhouding. Enkel voor Brazilië is er een uitsplitsing gedaan voor zover mogelijk.

Het aantal dochterbedrijven in Nederland is onveranderd in 2009 ten opzichte van 2008, het aantal dochterbedrijven met een moeder in Brazilië is daarentegen toegenomen.

Er is wel een verandering zichtbaar in het totaal aantal werkzame personen; er vindt een afname plaats van 40,31 procent. Het aantal werkzame personen wordt gemeten in voltijd equivalenten. De omzet is tevens afgenomen, namelijk met 19,47 procent. Wanneer dit uitgesplitst wordt naar Brazilië en overig Latijns-Amerika is er echter wel een toename zichtbaar in de omzet van dochterbedrijven met een moederbedrijf in Brazilië ten opzichte van de afname in omzet voor overig Latijns-Amerika. Dit is respectievelijk een toename van 23,63 procent en een afname van -69,04 procent.

Voor de jaren 2008 en 2009 is er verschuiving van het aantal dochterbedrijven en omzet met een moederbedrijf in overig Latijns-Amerika zichtbaar naar Brazilië. De rol van Brazilië in de investeringen is dus toegenomen over de twee jaren onder beschouwing.

Investeringsen van Latijns-Amerika naar Nederland, 2008

	Aantal bedrijven	Aantal werkzame personen	Omzet
			x1000
Brazilië	8	x	84.728
Overig Latijns-Amerika	8	x	73.696
Totaal	16	511	158.424

Tabel 17 – Inward FATS, 2008

Investerings van Latijns-Amerika naar Nederland, 2009

	Aantal bedrijven	Aantal werkzame personen	Omzet
			x1000
Brazilië	9	x	104.752
Overig Latijns-Amerika	7	x	22.814
Totaal	16	305	127.566

Tabel 18 – Inward FATS, 2009

3.2. Outward FATS

Het aantal dochterbedrijven in Latijns-Amerika met een ‘moeder’ in Nederland is gestegen in 2009 ten opzichte van 2008. Er is een toename van 13,64 procent. In verband met geheimhouding is de uitsplitsing naar ieder land in Latijns-Amerika niet identiek voor beide jaren. Wel is het mogelijk om de landen die vallen onder de geheimhouding mee te nemen als overig Latijns-Amerika, echter verschilt deze groep in beide jaren. Wanneer er gekeken wordt naar de landen die niet onder de geheimhouding vallen in beide jaren, is de toename voor ieder land met uitzondering van Peru zichtbaar. De grootste toename in het aantal dochterbedrijven is in Brazilië en Mexico.

Naast een toename in het aantal dochterbedrijven is er ook een kleine toename in het aantal werkzame personen met 4,6 procent. Het aantal werkzame personen wordt gemeten in voltijd equivalenten. Aangezien het aantal werkzame personen in mindere mate toeneemt dan het aantal bedrijven kan geconcludeerd worden dat het aantal werkzame personen gemiddeld per bedrijf afneemt voor geheel Latijns-Amerika. Op landniveau is er voor de landen Colombia, Guatemala, Mexico en Panama een afname in het aantal werkzame personen.

Hoewel er een stijging is in het aantal bedrijven en werkzame personen is er een afname in de totale omzet van 22,65 procent. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde omzet per dochterbedrijf en per werknemer daalt. In Colombia, Guatemala en Uruguay stijgt de omzet, waaruit geconcludeerd kan worden dat er in die landen met uitzondering van Uruguay een toename is in de gemiddelde omzet per dochterbedrijf.

Investerings van Nederland naar Latijns-Amerika, 2008

	Aantal bedrijven	Aantal werkzame personen	Omzet
			x1000
Argentinië	85	13.292	7.758.237
Brazilië	163	40.006	18.693.458
Chili	47	3.471	2.286.370
Colombia	23	6.290	534.238
Guatemala	6	175	78.154
Mexico	99	13.266	2.547.839
Panama	14	699	1.623.188
Peru	19	611	222.395
Uruguay	19	525	199.713
Venezuela	21	4.514	834.936
Overig Latijns-Amerika	32	3.707	840.101
Totaal	528	86.556	35.618.629

Tabel 19 – Outward FATS, 2008

Investerings van Nederland naar Latijns-Amerika, 2009

	Aantal bedrijven	Aantal werkzame personen	Omzet
			x1000
Argentinië	87	14.239	5.734.476
Brazilië	189	42.056	14.217.405
Chili	49	4.235	1.585.451
Colombia	24	6.208	620.660
Costa Rica	12	955	125.539
Guatemala	4	162	80.677
Mexico	125	12.574	2.040.115
Panama	16	596	1.254.165
Peru	18	1.059	187.798
Uruguay	20	647	208.339
Overig Latijns-Amerika	56	7.805	1.497.970
Totaal	600	90.536	27.552.595

Tabel 20 – Outward FATS, 2009

4. Samenvatting

De Nederlandse handel met Latijns-Amerika over de periode 2002-2011 is voor beide handelsstromen gegroeid in termen van waarde en het aantal bedrijven dat handelt. De groei in de exportwaarde is groter ten opzichte van de importwaarde. Daarentegen is de groei in het aantal importeurs groter dan het aantal exporteurs. Zichtbaar is dat de handel vooral met bepaalde Latijns-Amerikaanse landen gevoerd wordt, namelijk met Argentinië, Brazilië, Chili en Mexico. Niet enkel is de handelswaarde afhankelijk van het Latijns-Amerikaanse land, maar ook van de staat van de Nederlandse economie. Zo is er een daling voor beide handelsstromen in de jaren 2003 en 2009.

Het type product dat verhandeld wordt, verschilt tussen de invoer en de uitvoer. Tevens is dit afhankelijk van de handelsrelatie. Uitvoer is voornamelijk in technologie-intensieve goederen. Het grootste aandeel van de uitvoer is bepaald door de productgroepen minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3), chemische producten (productgroep 5) (productgroep 5) en machines en vervoermateriaal (productgroep 7). De uitvoer naar Chili wordt gekenmerkt door het grote aandeel van machines en vervoermateriaal (productgroep 7). Daarnaast is de uitvoer naar Mexico vooral in elementaire goederen in tegenstelling tot de relatief technologie-intensieve uitvoer naar de rest van Latijns-Amerika. Tevens concentreerde de export zich meer met uitzondering van de relatie met Chili.

Invoer is voornamelijk in elementaire goederen. Het grootste aandeel van de invoer is bepaald door de productgroepen voeding en levende dieren (productgroep 0), minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) en grondstoffen (productgroep 2). De invoer vanuit Argentinië wordt gekenmerkt door het grote aandeel van voeding en levende dieren (productgroep 0). Daarnaast is de invoer vanuit Mexico vooral in technologie-intensieve goederen in tegenstelling tot de relatief elementaire goederen invoer vanuit de rest van Latijns-Amerika. Tevens is de import minder geconcentreerd uit Brazilië en Chili.

Het grootste deel van de handelswaarde wordt gerealiseerd door bedrijven actief in de sectoren industrie (sectorgroep D), reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G) en vervoer, opslag en communicatie (sectorgroep I). Dit is het geval voor zowel de export als de import. Niet enkel is het verhandelde product verschillend per handelsrelatie, ook het aandeel van de sectoren in de handelswaarden verschilt. Zo komt een groot deel van de exportwaarde voor rekening van bedrijven in openbaar bestuur, overheidsdiensten en

verplichte sociale verzekeringen (productgroep L) in de handelsrelatie met Chili. Daarnaast zijn de bedrijven die exporteren naar Argentinië voornamelijk actief in de sector verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening (sectorgroep K) relatief tot het type bedrijf dat exporteert naar de rest van Latijns-Amerika. Qua import is het aandeel van bedrijven in de sector productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en water (sectorgroep E) in de totale importwaarde vanuit Colombia hoog relatief tot de import vanuit andere Latijns-Amerikaanse landen. Voor Argentinië zijn dit bedrijven uit de sector reparatie van consumentenartikelen en handel (sectorgroep G).

Vooraf grote bedrijven handelen met Latijns-Amerika. Export naar Chili en Mexico is hierop een uitzondering. Het grootste aandeel daar wordt bepaald door kleine bedrijven en middelgrote bedrijven. Er is verschil in het type product dat wordt geëxporteerd door de verschillende grootteklassen. Zo worden voornamelijk machines en vervoermateriaal (productgroep 7) uitgevoerd door kleine bedrijven, terwijl minerale brandstoffen, smeermiddelen en dergelijke (productgroep 3) vooral uitgevoerd wordt door middelgrote bedrijven. Invoer vanuit Argentinië en Colombia onderscheidt zich van de import vanuit de rest van Latijns-Amerika. Het grootste aandeel in de totale importwaarde is van kleine bedrijven voor beide landen. Tevens is er een verschil in het type product dat wordt geïmporteerd door de verschillende grootteklassen. Kleine en middelgrote bedrijven importeren voornamelijk voeding en levende dieren (productgroep 0), terwijl grote bedrijven voornamelijk machines en vervoermateriaal (productgroep 7).

Hoewel de grootste groei is in export, is de handel met Latijns-Amerika voornamelijk importgericht. Niet enkel is de importwaarde hoger dan de exportwaarde, tevens is het aantal bedrijven dat importeert groter dan het bedrijven dat exporteert.

Investerings vanuit Latijns-Amerika in Nederland zijn in 2009 afgenomen ten opzichte van 2008 in termen van omzet en het aantal werkzame personen. Het aantal dochterbedrijven in Nederland is weliswaar onveranderd. Tevens heeft Brazilië een grotere rol in het totaal in 2009 ten opzichte van 2008. Voor de investeringen vanuit Nederland in Latijns-Amerika is er een toename in het aantal dochterbedrijven en het aantal werkzame personen. De omzet daarentegen is afgenomen. Uitsplitsing naar individuele Latijns-Amerikaanse landen toont echter wel verschillen. De landen waarmee Nederland een intensieve handelsrelatie heeft in

termen van waarde zijn tevens de landen die het grootste aandeel hebben in de investeringen in en vanuit Nederland.

5. Referenties

CBS (2004). *De Nederlandse Economie 2003*. Den Haag/Heerlen.

Eurostat (2012). *Statistics Database – Economy & Finance*.

Grilli, E., (2005). Political economy and economic development in Latin America in the second half of the 20th century. *Journal of policy modelling*, 27, pp. 1-31.

Hansen, F., (2003). Latin America: Economic growth and trade after Argentina. *Business Credit*, July/August 2003.

Illescas, J. & Jaramillo, C.F., (2011). *Export growth and diversification*. Working paper Worldbank.

Marrewijk, C. van, (2002). *International trade and the world economy*, Oxford University Press, Oxford.

IOB (2012). *Evaluatieonderzoek ‘Het buitenlands beleid van Nederland ten aanzien van Latijns-Amerika’*.

Ocampo, J.A. & Vallejo, J., (2012). Economic growth, equity and human development in Latin America. *Journal of human development and capabilities*, Vol.13, No.1, pp. 107-133.

Annex I

Export

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel van totaal	groei 2002- 2011
	in miljoenen euro's										%	%
Argentinië	75,41	102,70	167,46	121,05	135,54	192,57	186,35	229,11	577,75	339,08	6,78	349,65
Bolivia	5,23	5,27	4,29	7,12	6,63	6,90	10,15	12,17	16,45	22,90	0,46	337,70
Brazilië	565,82	418,30	471,29	545,71	639,72	846,95	902,19	915,03	1.433,94	1.518,36	30,37	168,35
Chili	155,46	159,74	203,03	174,74	276,85	361,46	163,78	190,25	226,90	292,39	5,85	88,08
Colombia	70,61	78,51	109,58	82,28	88,14	148,41	131,85	153,84	215,53	228,25	4,57	223,24
Costa Rica	118,56	128,13	101,60	51,89	95,69	95,20	77,95	75,43	52,10	48,29	0,97	-59,27
Ecuador	47,88	51,85	56,11	35,14	33,11	52,37	57,07	87,30	58,77	80,51	1,61	68,14
El Salvador	12,65	10,36	9,84	8,43	19,20	15,46	14,88	17,07	16,30	21,02	0,42	66,21
Guatemala	21,22	24,03	28,60	27,44	40,91	43,62	29,31	51,82	46,12	37,30	0,75	75,74
Honduras	19,52	19,09	16,07	15,75	23,56	19,07	20,37	27,24	20,54	21,24	0,42	8,78
Mexico	527,10	406,63	475,78	546,75	1.067,51	1.280,97	1.804,61	1.375,60	1.614,09	1.677,93	33,56	218,33
Nicaragua	3,12	3,95	3,40	4,35	6,65	5,61	7,16	6,34	11,24	6,38	0,13	104,46
Panama	21,08	19,01	22,86	29,65	29,06	41,29	45,04	46,31	69,07	128,43	2,57	509,21
Paraguay	5,48	3,17	4,33	4,69	5,03	8,70	17,96	11,04	24,66	29,24	0,58	433,29
Peru	38,74	46,47	38,96	48,46	52,87	73,13	73,32	75,69	126,00	118,64	2,37	206,30
Uruguay	20,10	19,74	16,43	17,35	22,45	32,54	32,50	29,65	46,43	105,85	2,12	426,68
Venezuela	95,42	67,06	80,08	118,56	119,03	203,16	228,05	287,39	360,67	323,95	6,48	239,50
Totaal	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78		177,24

Top 3 exportgoederen naar de top 5 bestemmingslanden (SITC,2), 2002-2011

Argentinië		Brazilië	
2002	2011	2002	2011
in miljoenen euro's			
Totaal	30,61	Totaal	148,34
5.4 Medicinale en farmaceutische producten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten	7.7 Elektrische apparaten, n.a.g.	5.4 Medicinale en farmaceutische producten
5.1 Organische chemische producten	5.4 Medicinale en farmaceutische producten	5.4 Medicinale en farmaceutische producten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten
5.7 Kunststof in primaire vormen	5.6 Kunstmatige meststoffen	5.1 Organische chemische producten	5.1 Organische chemische producten
Chili		Mexico	
2002	2011	2002	2011
Totaal	76,11	Totaal	122,90
5.3 Kleur-, looi- en verfstoffen	7.9 Ander vervoermaterieel	5.4 Medicinale en farmaceutische producten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten
5.4 Medicinale en farmaceutische producten	7.2 Gespecialiseerde machines	5.1 Organische chemische producten	5.4 Medicinale en farmaceutische producten
7.7 Elektrische apparaten, n.a.g.	7.7 Elektrische apparaten, n.a.g.	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten	6.7 IJzer en staal
Venezuela			
2002	2011		
Totaal	35,23	Totaal 212,24	
0.2 Zuivelproducten en eieren	5.4 Medicinale en farmaceutische producten		
5.4 Medicinale en farmaceutische producten	5.1 Organische chemische producten		
5.1 Organische chemische producten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten		

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika, volgens grootteklassen

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-2011	
	in miljoenen euro's										%	%
ARGENTINIË												
Totaal	75,41	102,70	167,46	121,05	135,54	192,57	186,35	229,11	577,75	339,08	100,00	349,65
Klein	16,99	25,51	26,58	29,51	28,63	31,70	46,08	65,53	152,60	84,50	24,92	397,45
Middel	27,01	27,22	46,90	41,24	52,52	54,96	68,14	76,47	273,10	95,69	28,22	254,24
Groot	31,41	49,97	93,98	50,30	54,39	105,92	72,13	87,11	152,05	158,89	46,86	405,85
BRAZILIE												
Totaal	565,82	418,30	471,29	545,71	639,72	846,95	902,19	915,03	1.433,94	1.518,36	100,00	168,35
Klein	99,03	83,44	95,07	71,04	77,49	101,14	119,85	105,59	214,14	173,36	11,42	75,06
Middel	118,24	123,25	136,33	201,04	229,71	340,05	388,43	368,63	648,58	545,96	35,96	361,72
Groot	348,55	211,61	239,90	273,63	332,52	405,76	393,91	440,82	571,22	799,05	52,63	129,25
CHILI												
Totaal	155,46	159,74	203,03	174,74	276,85	361,46	163,78	190,25	226,90	292,39	100,00	88,08
Klein	23,56	26,20	30,71	23,56	113,44	185,07	54,60	57,95	82,74	137,20	46,92	482,34
Middel	26,53	31,88	34,28	44,67	41,80	44,20	44,38	50,23	58,35	56,09	19,18	111,44
Groot	105,37	101,67	138,04	106,51	121,61	132,19	64,80	82,08	85,81	99,11	33,90	-5,95
MEXICO												
Totaal	527,10	406,63	475,78	546,75	1.067,51	1.280,97	1.804,61	1.375,60	1.614,09	1.677,93	100,00	218,33
Klein	133,33	117,87	163,16	128,63	73,29	122,80	574,76	124,16	328,86	127,61	7,61	-4,29
Middel	147,76	73,70	101,42	216,93	775,81	851,18	848,94	887,43	1.030,73	952,19	56,75	544,43
Groot	246,02	215,06	211,19	201,19	218,42	306,99	380,91	364,02	254,51	598,14	35,65	143,13
VENEZUELA												
Totaal	95,42	67,06	80,08	118,56	119,03	203,16	228,05	287,39	360,67	323,95	100,00	239,50
Klein	22,44	11,26	21,93	16,69	31,23	63,19	52,62	39,77	33,16	48,14	14,86	114,51
Middel	22,54	29,05	23,29	37,29	44,27	53,64	82,92	143,78	229,39	52,18	16,11	131,56
Groot	50,44	26,75	34,86	64,58	43,53	86,33	92,51	103,84	98,13	223,62	69,03	343,34
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal	384,21	409,57	412,07	332,55	423,30	542,31	517,57	593,90	703,20	848,06	100,00	120,73
Klein	105,57	109,35	98,58	103,81	103,39	141,32	143,48	167,11	202,99	193,53	22,82	83,32
Middel	157,26	153,16	141,00	90,49	168,14	233,88	214,21	239,88	262,77	295,17	34,81	87,70
Groot	121,38	147,06	172,48	138,25	151,77	167,11	159,88	186,92	237,44	359,36	42,37	196,07
TOTAAL												
Totaal	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78	100,00	177,24
Klein	400,91	373,63	436,04	373,24	427,47	645,21	991,39	560,10	1.014,49	764,34	15,29	90,65
Middel	499,33	438,27	483,23	631,65	1.312,25	1.577,91	1.647,02	1.766,41	2.502,93	1.997,27	39,95	299,99
Groot	903,17	752,13	890,45	834,46	922,23	1.204,30	1.164,14	1.264,78	1.399,15	2.238,17	44,77	147,81

Aantallen bedrijven naar grootteklasse en SITC classificatie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-2011		
	in aantallen										totaal	2011	%
KLEIN													
Totaal	1940	1787	1825	1966	1971	2393	2821	2834	2175	2243	100,00	15,62	
0 Voeding en levende dieren	136	128	155	118	105	137	136	137	187	126	5,62	-7,35	
1 Dranken en tabak	18	14	17	9	12	23	22	15	23	14	0,62	-22,22	
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	211	193	220	236	207	254	256	274	192	157	7,00	-25,59	
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	41	46	49	36	32	45	32	78	56	40	1,78	-2,44	
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	36	30	22	14	11	11	9	15	17	15	0,67	-58,33	
5 Chemische producten	391	361	334	328	311	379	420	450	367	347	15,47	-11,25	
6 Fabrikaten	412	326	362	372	381	455	551	636	403	470	20,95	14,08	
7 Machines en vervoermateriaal	864	807	852	924	965	1.267	1.479	1.492	1.150	1.198	53,41	38,66	
8 Diverse gefabriceerde goederen	480	482	456	427	458	585	747	742	541	554	24,70	15,42	
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	48	49	44	100	98	117	99	83	61	77	3,43	60,42	
MIDDEL													
Totaal	789	835	797	763	787	1018	1008	1154	970	950	100,00	20,41	
0 Voeding en levende dieren	71	73	67	62	65	71	66	75	95	78	8,21	9,86	
1 Dranken en tabak	18	17	19	18	23	25	19	19	23	17	1,79	-5,56	
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	69	68	70	66	57	64	61	83	78	56	5,89	-18,84	
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	24	20	23	23	28	20	19	26	29	21	2,21	-12,50	
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	24	18	9	7	7	5	7	12	12	5	0,53	-79,17	
5 Chemische producten	214	202	188	187	182	250	252	265	240	217	22,84	1,40	
6 Fabrikaten	290	239	224	231	225	310	270	359	281	279	29,37	11,60	
7 Machines en vervoermateriaal	374	374	386	347	381	522	539	628	528	519	54,63	38,77	
8 Diverse gefabriceerde goederen	257	293	275	237	242	332	339	422	307	273	28,74	6,23	
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	32	25	26	33	23	48	30	25	22	24	2,53	-25,00	
GROOT													
Totaal	313	307	306	297	311	401	406	401	373	321	100,00	2,56	
0 Voeding en levende dieren	47	45	48	47	44	51	40	52	60	55	17,13	17,02	
1 Dranken en tabak	16	15	17	22	19	22	21	22	24	18	5,61	12,50	
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	34	28	26	35	31	33	29	26	25	22	6,85	-35,29	
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	8	13	18	11	15	17	14	23	24	17	5,30	112,50	
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	25	18	11	9	10	7	6	6	6	7	2,18	-72,00	
5 Chemische producten	117	116	106	112	103	127	141	140	141	122	38,01	4,27	
6 Fabrikaten	116	111	131	118	119	138	135	146	149	122	38,01	5,17	
7 Machines en vervoermateriaal	136	140	160	136	153	204	218	224	227	176	54,83	29,41	
8 Diverse gefabriceerde goederen	135	129	120	109	122	160	142	170	156	127	39,56	-5,93	
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	32	27	34	28	18	32	19	8	7	14	4,36	-56,25	
TOTAAL													
Totaal	3.042	2.929	2.928	3.026	3.069	3.812	4.235	4.389	3.518	3.514	100,00	15,52	
0 Voeding en levende dieren	254	246	270	227	214	259	242	264	342	259	7,37	1,97	
1 Dranken en tabak	52	46	53	49	54	70	62	56	70	49	1,39	-5,77	
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	314	289	316	337	295	351	346	383	295	235	6,69	-25,16	
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	73	79	90	70	75	82	65	127	109	78	2,22	6,85	
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	85	66	42	30	28	23	22	33	35	27	0,77	-68,24	
5 Chemische producten	722	679	628	627	596	756	813	855	748	686	19,52	-4,99	
6 Fabrikaten	778	676	717	721	725	903	956	1.141	833	871	24,79	11,95	
7 Machines en vervoermateriaal	1.374	1.321	1.398	1.407	1.499	1.993	2.236	2.344	1.905	1.893	53,87	37,77	
8 Diverse gefabriceerde goederen	872	904	851	773	822	1.077	1.228	1.334	1.004	954	27,15	9,40	
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	112	101	104	161	139	197	148	116	90	115	3,27	2,68	

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika, volgens grootteklassen

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
											totaal	2011
in aantallen											%	%
ARGENTINIË												
Totaal	641	699	801	765	752	973	1.013	1.134	898	902	100,00	40,72
Klein	308	320	366	357	352	448	509	570	422	435	48,23	41,23
Middel	191	226	267	249	240	330	327	385	305	315	34,92	64,92
Groot	142	153	168	159	160	195	177	179	171	152	16,85	7,04
BRAZILIE												
Totaal	1.370	1.264	1.277	1.306	1.370	1.673	1.886	1.928	1.558	1.630	100,00	18,98
Klein	718	637	647	688	733	852	1043	1055	791	881	54,05	22,70
Middel	432	421	424	416	413	563	580	615	520	533	32,70	23,38
Groot	220	206	206	202	224	258	263	258	247	216	13,25	-1,82
CHILI												
Totaal	883	902	835	882	904	1.110	1.222	1.263	1.007	1.013	100,00	14,72
Klein	464	454	400	460	473	565	679	700	521	548	54,10	18,10
Middel	260	288	276	275	289	373	366	375	326	320	31,59	23,08
Groot	159	160	159	147	142	172	177	188	160	145	14,31	-8,81
MEXICO												
Totaal	1.153	1.178	1.089	1.073	1.122	1.458	1.623	1.678	1.315	1.240	100,00	7,55
Klein	599	603	549	535	579	748	906	867	657	605	48,79	1,00
Middel	374	388	368	353	370	495	507	583	442	438	35,32	17,11
Groot	180	187	172	185	173	215	210	228	216	197	15,89	9,44
VENEZUELA												
Totaal	659	457	522	548	509	688	681	646	506	447	100,00	-32,17
Klein	322	186	228	234	221	299	339	294	207	177	39,60	-45,03
Middel	202	159	181	193	170	253	224	235	188	167	37,36	-17,33
Groot	135	112	113	121	118	136	118	117	111	103	23,04	-23,70
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal	1.499	1.433	1.451	1.560	1.634	2.013	2.167	2.262	1.869	1.797	100,00	19,88
Klein	886	811	840	953	1003	1198	1381	1382	1104	1091	60,71	23,14
Middel	412	416	413	410	418	550	521	611	530	499	27,77	21,12
Groot	201	206	198	197	213	265	265	269	235	207	11,52	2,99
TOTAAL												
Totaal	3.042	2.929	2.928	3.026	3.069	3.812	4.235	4.389	3.518	3.514	100,00	15,52
Klein	1940	1787	1825	1966	1971	2393	2821	2834	2175	2243	63,83	15,62
Middel	789	835	797	763	787	1018	1008	1154	970	950	27,03	20,41
Groot	313	307	306	297	311	401	406	401	373	321	9,13	2,56

Uitvoer van goederen Nederland naar Latijns-Amerika naar grootklasse en SITC classificatie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in totaal	groei 2002- 2011
	in miljoenen euro's										%	%
KLEIN												
Totaal goederen	400,91	373,63	436,04	373,24	427,47	645,21	991,39	560,10	1.014,49	764,34	100,00	90,65
0 Voeding en levende dieren	42,41	35,50	40,35	39,95	34,36	45,32	63,49	41,01	42,64	31,94	4,18	-24,67
1 Dranken en tabak	1,45	0,19	0,62	0,84	3,16	5,70	3,96	10,40	9,97	2,79	0,37	92,27
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	41,11	29,05	28,32	33,25	49,54	39,59	50,54	64,52	51,39	68,90	9,01	67,62
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	7,45	3,84	3,87	3,77	40,38	92,66	509,42	114,06	460,29	64,47	8,44	765,82
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	0,29	0,42	0,40	0,14	0,71	0,42	0,91	0,69	1,23	1,00	0,13	239,55
5 Chemische producten	161,77	171,08	178,63	149,68	83,12	52,86	60,56	68,41	88,69	129,70	16,97	-19,82
6 Fabrikaten	24,89	30,65	34,04	24,31	30,43	36,35	59,83	55,95	48,51	62,56	8,18	151,36
7 Machines en vervoermateriaal	97,52	89,67	121,52	93,10	152,81	317,18	183,21	163,06	270,01	325,14	42,54	233,41
8 Diverse gefabriceerde goederen	23,24	32,87	28,02	24,85	29,15	50,08	53,39	38,71	37,29	74,78	9,78	221,84
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	0,80	0,37	0,27	3,36	3,81	5,07	6,07	3,30	4,48	3,04	0,40	281,44
MIDDEL												
Totaal goederen	499,33	438,27	483,23	631,65	1.312,25	1.577,91	1.647,02	1.766,41	2.502,93	1.997,27	100,00	299,99
0 Voeding en levende dieren	71,32	63,25	52,93	32,39	39,71	66,59	58,09	70,87	44,07	93,27	4,67	30,78
1 Dranken en tabak	3,78	3,50	3,40	3,30	7,00	7,74	8,35	8,48	12,38	14,45	0,72	282,54
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	10,63	12,02	9,24	13,19	10,24	27,55	38,28	28,80	74,26	40,71	2,04	282,99
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	115,36	70,02	44,36	100,89	587,64	747,42	602,21	687,39	1.101,34	979,16	49,03	748,78
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	6,59	3,09	1,85	1,03	0,90	0,62	1,14	0,61	1,09	0,95	0,05	-85,59
5 Chemische producten	153,90	146,71	182,75	223,82	390,39	404,35	555,97	579,96	800,97	218,79	10,95	42,17
6 Fabrikaten	35,38	36,47	41,30	58,36	50,54	69,01	93,44	71,41	90,61	125,23	6,27	253,99
7 Machines en vervoermateriaal	75,81	75,10	99,91	106,08	123,94	135,82	167,24	176,15	215,38	343,76	17,21	353,45
8 Diverse gefabriceerde goederen	26,53	28,01	47,35	88,75	99,78	113,64	120,62	140,61	160,41	179,07	8,97	574,89
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	0,04	0,08	0,13	3,84	2,09	5,17	1,68	2,14	2,42	1,87	0,09	4.514,96
GROOT												
Totaal goederen	903,17	752,13	890,45	834,46	922,23	1.204,30	1.164,14	1.264,78	1.399,15	2.238,17	100,00	147,81
0 Voeding en levende dieren	101,11	62,23	55,46	64,44	49,93	106,94	107,07	90,31	152,85	157,25	7,03	55,53
1 Dranken en tabak	3,15	2,70	4,80	5,98	6,70	12,82	21,97	8,31	15,67	32,10	1,43	918,89
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	7,22	7,47	13,11	13,85	17,65	18,68	10,77	13,73	12,15	30,09	1,34	316,71
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	58,74	18,05	58,36	34,77	22,62	109,08	113,18	205,21	165,33	353,76	15,81	502,22
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	2,13	3,18	5,02	2,85	1,43	0,68	0,24	0,07	0,11	0,19	0,01	-91,26
5 Chemische producten	397,91	325,62	308,55	272,57	367,72	484,72	422,43	524,98	448,98	976,43	43,63	145,39
6 Fabrikaten	60,69	58,61	50,63	122,75	166,94	141,56	157,93	76,65	133,05	142,88	6,38	135,40
7 Machines en vervoermateriaal	219,57	224,40	333,70	228,72	251,04	291,16	297,85	296,49	388,31	524,82	23,45	139,02
8 Diverse gefabriceerde goederen	51,95	48,85	59,55	87,29	37,25	37,31	31,09	47,90	82,36	20,61	0,92	-60,33
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	0,69	1,01	1,26	1,24	1,07	1,35	1,63	1,13	0,36	0,04	0,00	-93,69
TOTAAL												
Totaal goederen	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78	100,00	177,24
0 Voeding en levende dieren	214,83	160,98	148,74	136,78	124,00	218,85	228,65	202,19	239,55	282,46	5,65	31,48
1 Dranken en tabak	8,38	6,39	8,83	10,12	16,85	26,25	34,28	27,19	38,01	49,34	0,99	488,82
2 Grondstoffen, eetbaar, behalve brandstoffen	58,96	48,54	50,67	60,29	77,44	85,82	99,58	107,05	137,80	139,71	2,79	136,96
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen, e.d.	181,55	91,91	106,59	139,43	650,64	949,16	1.224,80	1.006,66	1.726,96	1.397,40	27,95	669,70
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	9,01	6,89	7,27	4,02	3,04	1,72	2,29	1,37	2,42	2,14	0,04	-76,31
5 Chemische producten	713,57	643,41	669,94	646,07	841,22	941,93	1.038,96	1.173,35	1.338,64	1.324,93	26,50	85,68
6 Fabrikaten	120,96	125,73	125,98	205,42	247,81	246,93	311,20	204,01	272,16	330,67	6,61	173,37
7 Machines en vervoermateriaal	392,90	369,17	555,13	427,90	527,79	744,15	648,30	635,70	873,70	1.193,72	23,88	203,82
8 Diverse gefabriceerde goederen	101,72	109,73	134,92	200,90	166,18	201,03	205,10	227,22	280,06	274,45	5,49	169,81
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	1,53	1,46	1,66	8,44	6,98	11,59	9,39	6,57	7,25	4,95	0,10	224,72

Uitvoer van goederen van Nederland naar Latijns-Amerika volgens OECD classificatie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-2011	
	in miljoenen euro's										%	%
ARGENTINIE												
Totaal sectoren	75,41	102,70	167,46	121,05	135,54	192,57	186,35	229,11	577,75	339,08	100,00	349,65
High-technology	24,49	34,71	34,91	48,16	39,58	31,86	34,49	39,89	59,31	78,18	23,06	219,27
Medium-high-technology	2,56	4,09	21,56	7,76	9,43	10,24	15,08	14,77	19,96	40,79	12,03	1.496,23
Medium-low-technology	2,45	5,13	5,23	7,89	6,61	9,27	13,48	4,33	5,72	11,36	3,35	364,42
Low-technology	7,83	8,32	8,99	8,99	13,30	24,99	30,61	22,50	21,81	20,52	6,05	162,03
Knowledge-intensive services	5,57	8,68	10,09	5,55	12,37	21,87	22,25	8,34	3,90	54,19	15,98	872,45
Less knowledge-intensive services	31,58	39,18	86,16	41,94	53,36	92,98	68,60	132,02	464,42	130,87	38,60	314,34
Rest	0,93	2,59	0,52	0,76	0,89	1,38	1,83	7,26	2,63	3,16	0,93	239,46
BRAZILIE												
Totaal sectoren	565,82	418,30	471,29	545,71	639,72	846,95	902,19	915,03	1.433,94	1.518,36	100,00	168,35
High-technology	244,50	144,96	153,02	156,38	186,72	167,18	179,79	228,11	304,31	329,38	21,69	34,71
Medium-high-technology	31,20	29,81	41,28	66,43	80,59	85,34	122,06	122,98	197,23	205,03	13,50	557,17
Medium-low-technology	27,81	36,93	29,49	40,46	53,37	88,35	92,84	93,71	102,54	38,60	2,54	38,81
Low-technology	53,04	39,18	32,27	34,79	44,51	87,20	84,69	85,32	91,78	81,41	5,36	53,48
Knowledge-intensive services	30,63	14,26	19,94	12,39	22,05	86,51	91,68	56,87	31,13	83,22	5,48	171,70
Less knowledge-intensive services	169,75	143,83	188,73	227,11	243,14	324,61	322,51	316,51	649,57	745,87	49,12	339,40
Rest	8,88	9,32	6,56	8,15	9,34	7,77	8,62	11,53	57,39	34,84	2,29	292,24
CHILI												
Totaal sectoren	155,46	159,74	203,03	174,74	276,85	361,46	163,78	190,25	226,90	292,39	100,00	88,08
High-technology	26,84	25,40	26,85	28,15	34,60	18,22	17,11	25,65	34,57	47,91	16,39	78,52
Medium-high-technology	9,12	10,75	22,05	21,47	25,74	39,55	27,71	28,96	27,43	32,80	11,22	259,68
Medium-low-technology	5,13	5,77	5,44	7,51	7,06	6,12	7,56	24,74	10,77	15,74	5,38	206,82
Low-technology	18,92	20,39	21,17	22,62	22,39	30,80	29,07	30,15	35,76	31,83	10,89	68,26
Knowledge-intensive services	4,65	1,88	1,84	1,50	80,85	164,93	16,47	7,22	38,98	77,55	26,52	1.567,32
Less knowledge-intensive services	85,46	87,52	117,80	91,76	100,61	93,73	62,46	70,34	72,89	78,49	26,85	-8,15
Rest	5,34	8,03	7,89	1,73	5,61	8,11	3,39	3,19	6,51	8,06	2,75	50,78
MEXICO												
Totaal sectoren	527,10	406,63	475,78	546,75	1.067,51	1.280,97	1.804,61	1.375,60	1.614,09	1.677,93	100,00	218,33
High-technology	182,83	136,81	133,12	121,03	93,29	87,97	75,30	123,92	98,08	108,75	6,48	-40,52
Medium-high-technology	49,95	29,09	30,95	37,70	48,78	46,09	83,59	79,73	55,55	103,93	6,19	108,09
Medium-low-technology	23,84	17,05	25,90	50,34	67,30	52,24	112,88	128,59	54,87	95,60	5,70	301,07
Low-technology	52,59	43,49	32,51	42,64	35,93	78,32	84,13	71,81	75,23	92,90	5,54	76,63
Knowledge-intensive services	28,29	18,79	22,48	10,94	14,46	40,69	35,29	25,22	19,33	98,38	5,86	247,73
Less knowledge-intensive services	184,49	156,43	223,44	272,04	799,53	962,78	1.396,83	928,93	1.117,19	1.140,14	67,95	518,00
Rest	5,11	4,96	7,37	12,05	8,22	12,88	16,59	19,40	193,85	38,24	2,28	647,91
VENEZUELA												
Totaal sectoren	95,42	67,06	80,08	118,56	119,03	203,16	228,05	287,39	360,67	323,95	100,00	239,50
High-technology	22,85	11,55	18,53	50,90	29,34	14,04	18,52	22,19	30,29	44,53	13,75	94,85
Medium-high-technology	6,49	4,03	5,04	9,94	10,22	20,99	19,18	13,59	13,33	17,09	5,27	163,14
Medium-low-technology	10,44	3,54	4,16	6,42	8,59	13,17	15,54	7,55	8,50	38,76	11,96	271,35
Low-technology	16,39	9,51	15,74	12,13	20,20	38,10	74,31	66,82	27,75	15,30	4,72	-6,62
Knowledge-intensive services	4,96	4,23	3,67	3,24	2,58	8,33	8,55	12,06	2,69	17,38	5,37	250,11
Less knowledge-intensive services	33,48	33,61	32,48	35,30	47,15	108,23	90,96	163,92	276,91	190,14	58,70	467,96
Rest	0,80	0,59	0,46	0,64	0,96	0,29	0,98	1,26	1,20	0,74	0,23	-7,37
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal sectoren	384,21	409,57	412,07	332,55	423,30	542,31	517,57	593,90	703,20	848,06	100,00	120,73
High-technology	74,66	80,59	80,01	83,44	63,64	56,30	55,57	91,46	142,62	154,06	18,17	106,34
Medium-high-technology	20,73	25,90	24,01	22,50	28,39	32,69	36,56	38,47	69,47	169,21	19,95	716,10
Medium-low-technology	14,58	20,63	15,26	40,00	50,41	22,07	18,02	35,37	28,37	39,00	4,60	167,44
Low-technology	47,08	46,03	41,63	43,04	44,01	80,33	86,24	75,65	56,96	62,60	7,38	32,98
Knowledge-intensive services	15,53	22,51	17,51	14,29	17,67	32,26	45,95	43,14	49,35	36,78	4,34	136,86
Less knowledge-intensive services	195,70	200,00	221,11	121,51	203,43	302,24	249,63	291,66	323,14	350,12	41,28	78,90
Rest	15,92	13,90	12,53	7,77	15,74	16,41	25,60	18,15	33,29	36,30	4,28	128,00
TOTAAL												
Totaal sectoren	1.803,41	1.564,02	1.809,71	1.839,35	2.661,95	3.427,43	3.802,55	3.591,29	4.916,56	4.999,78	100,00	177,24
High-technology	576,18	434,02	446,44	488,06	447,17	375,58	380,79	531,22	669,17	762,82	15,26	32,39
Medium-high-technology	120,05	103,68	144,88	165,79	203,13	234,90	304,18	298,49	382,96	568,85	11,38	373,86
Medium-low-technology	84,24	89,06	85,49	152,62	193,35	191,21	260,32	294,29	210,76	239,06	4,78	183,78
Low-technology	195,85	166,93	152,31	164,21	180,34	339,74	389,06	352,26	309,28	304,56	6,09	55,51
Knowledge-intensive services	89,64	70,36	75,53	47,91	149,98	354,59	220,20	152,86	145,37	367,51	7,35	309,99
Less knowledge-intensive services	700,46	660,59	869,72	789,65	1.447,21	1.884,58	2.190,98	1.901,39	2.904,13	2.635,64	52,72	276,27
Rest	36,99	39,40	35,35	31,10	40,77	46,84	57,02	60,79	294,88	121,33	2,43	228,00

Top 3 importgoederen naar de top 5 herkomstlanden (SITC,2), 2002-2011

Argentinië		Brazilië	
2002	2011	2002	2011
in miljoenen euro's			
Totaal 423,54	Totaal 979,16	Totaal 1.259,46	Totaal 1.941,36
0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen
4.2 Plantaardige vette oliën	5.9 Andere chemische producten, n.a.g.	0.5 Groenten en fruit	2.8 Metaalertsen en metaalafval
2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	2.2 Oliehoudende zaden en vruchten	0.8 Veevoeder, m.u.v. niet gemalen granen	0.5 Groenten en fruit
Chili		Colombia	
2002	2011	2002	2011
Totaal 265,61	Totaal 531,34	Totaal 130,20	Totaal 567,41
0.5 Groenten en fruit	0.5 Groenten en fruit	3.2 Steenkool, cokes en briketten	3.2 Steenkool, cokes en briketten
6.8 Non-ferrometalen	2.8 Metaalertsen en metaalafval	2.9 Andere ruwe dierlijke en plantaardige producten	6.7 IJzer en staal
1.1 Dranken	6.8 Non-ferrometalen	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten	3.3 Ruwe aardolie en aardolieproducten
Mexico			
2002	2011		
Totaal 269,62	Totaal 768,51		
7.5 Kantoor- en automatische gegevensverwerkende machines	7.6 Toestellen voor telecommunicatie en voor opnemen en weergeven van geluid		
8.7 Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap, n.a.g.	8.7 Instrumenten en apparaten voor beroepsuitoefening, wetenschap, n.a.g.		
5.1 Organische chemische producten	0.5 Groenten en fruit		

Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland volgens SBI classificatie

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel in groei 2002-	
	in miljoenen euro's										totaal	2011
											%	%
ARGENTINIË												
Totaal sectoren	625,24	543,57	475,06	703,56	733,32	841,47	1.354,30	1.376,29	1.352,66	1.429,05	100,00	128,56
A Landbouw, jacht en bosbouw	0,69	0,61	0,39	0,72	0,40	0,69	0,67	0,80	1,57	4,47	0,31	548,80
B Visserij	0,09										0,00	-100,00
C Winning van delfstoffen	0,01	0,00	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	-37,99
D Industrie	193,10	118,27	100,60	109,75	118,17	111,95	165,92	113,00	142,55	98,23	6,87	-49,13
E Productie en distributie van en handel	0,14	0,08		0,00				0,00			0,00	-100,00
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid	0,04	0,10	0,01	0,01	0,64	0,08	1,88	0,47	1,66	0,24	0,02	464,74
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	338,67	342,67	319,98	422,61	509,96	488,02	775,92	891,26	846,11	966,55	67,64	185,40
H Horeca	0,01	0,02	0,05	0,11	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	-95,84
I Vervoer, opslag en communicatie	77,82	71,95	39,52	103,13	84,71	217,23	370,37	328,39	330,66	323,17	22,61	315,29
J Financiële instellingen	0,13	1,10	1,17	2,43	1,14	3,59	7,10	8,65	0,69	0,85	0,06	553,40
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	13,88	8,74	13,24	64,72	18,26	19,83	32,35	33,66	29,36	35,48	2,48	155,53
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten				0,00		0,00	0,00	0,00			0,00	
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs			0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00		0,00	0,00	0,02
N Gezondheids- en welzijnszorg	0,01	0,00	0,04	0,01	0,01	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,00	-70,21
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,49	0,02	0,06	0,03	0,02	0,06	0,08	0,05	0,04	0,05	0,00	-90,68
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties												0,00
Overig	0,14										0,00	-100,00
BRAZILIË												
Totaal sectoren	1.912,29	1.955,97	2.301,61	2.355,53	2.450,91	3.314,92	4.342,37	3.504,83	3.926,88	4.797,22	100,00	150,86
A Landbouw, jacht en bosbouw	7,69	19,35	13,10	9,50	9,85	12,67	13,80	12,05	9,49	29,04	0,61	277,43
B Visserij	0,09						0,00	0,01		0,00	0,00	-98,20
C Winning van delfstoffen	1,90	0,51	0,94	3,69	2,20	2,40	3,70	0,05	0,06	0,08	0,00	-95,73
D Industrie	964,55	929,07	965,89	997,99	924,28	1.274,36	1.547,88	1.204,36	1.492,19	1.574,23	32,82	63,21
E Productie en distributie van en handel	0,49	0,51	0,00	0,00	2,50	0,04	0,49	0,03	0,00	0,01	0,00	-97,48
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid	0,23	1,12	0,60	0,44	0,63	0,81	6,34	0,29	0,44	0,66	0,01	185,04
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	501,90	594,20	870,55	799,08	733,17	1.245,97	1.786,80	1.432,78	1.492,17	2.083,57	43,43	315,14
H Horeca	0,73	0,04	0,33	0,90	2,54	0,00	0,06	0,01	0,01	0,68	0,01	-5,86
I Vervoer, opslag en communicatie	396,37	374,45	423,47	492,79	625,56	655,44	849,79	739,23	612,11	727,52	15,17	83,55
J Financiële instellingen	4,97	5,09	4,27	7,97	23,50	21,91	44,64	15,36	210,08	20,30	0,42	308,51
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	31,34	26,68	21,75	43,10	124,27	97,02	86,01	96,24	110,23	358,25	7,47	1.043,04
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten			0,00	0,00	2,09	4,19	2,79	4,26	0,00	1,08	0,02	108,25
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs	0,06	4,89	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	-57,21
N Gezondheids- en welzijnszorg	0,00	0,00	0,67	0,01	0,00	0,01	0,02	0,00	0,01	0,06	0,00	5.345,70
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,06	0,06	0,03	0,06	0,33	0,10	0,04	0,15	0,08	1,70	0,04	2.871,38
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties												0,00
Overig	1,80		0,00								0,00	-100,00
CHILI												
Totaal sectoren	354,80	365,44	704,98	1.077,87	1.322,54	1.405,04	855,13	680,47	768,52	846,35	100,00	138,55
A Landbouw, jacht en bosbouw	5,87	6,95	6,27	6,20	8,47	12,19	14,52	18,39	17,98	23,96	2,83	308,32
B Visserij					0,00	0,01	0,00	0,00			0,00	
C Winning van delfstoffen	4,25	11,34	0,04	0,09	0,12	0,11	0,08	0,16	0,14	0,24	0,03	-94,44
D Industrie	39,60	31,97	101,52	260,13	204,29	149,80	51,97	30,80	83,16	66,01	7,80	66,69
E Productie en distributie van en handel	0,01				0,00	0,00	0,00			0,00	0,00	-100,00
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02	0,03		0,00		0,00	0,00	-3,78
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	109,10	127,21	129,33	109,14	134,48	175,03	237,81	232,19	303,40	346,98	41,00	218,05
H Horeca	0,01	0,05	0,01	0,00	0,05	0,06	0,31	0,05	0,00	0,00	0,00	-88,06
I Vervoer, opslag en communicatie	176,32	163,27	440,43	678,35	932,25	1.034,60	526,92	381,49	356,44	397,58	46,98	125,49
J Financiële instellingen	0,14	0,06	0,13	0,10	9,97	1,16	1,08	0,14	0,27	0,12	0,01	-15,37
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	19,51	24,37	27,24	23,85	32,89	32,02	22,42	17,22	6,96	11,44	1,35	-41,35
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten							0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	0,02
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0,16	0,01	0,00	1,02
N Gezondheids- en welzijnszorg	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.969,82
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	1.670,37
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties												0,00
Overig		0,15									0,00	0,00

COLOMBIA												
Totaal sectoren	163,46	175,47	206,87	319,99	327,90	608,30	612,07	493,72	506,45	702,47	100,00	329,74
A Landbouw, jacht en bosbouw	1,10	1,69	1,50	2,55	3,03	3,93	4,55	4,34	4,44	4,02	0,57	264,41
B Visserij								0,01	0,01	0,01	0,00	1,14
C Winning van delfstoffen		0,08	0,01	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,03	0,43	0,06	43,46
D Industrie	20,10	19,37	20,76	20,91	10,58	41,51	20,08	30,59	78,10	111,85	15,92	456,37
E Productie en distributie van en handel	18,81	49,77	57,18	95,25	20,43	143,88	189,75	172,42	133,44	167,04	23,78	788,00
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid			0,01	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,06	0,00	0,00	0,02
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	106,93	96,60	120,69	195,35	179,98	206,21	283,15	203,54	203,25	303,06	43,14	183,43
H Horeca	0,01	0,00	0,00	0,00		0,01	0,01	0,02	0,00		0,00	-100,00
I Vervoer, opslag en communicatie	14,79	2,22	4,15	5,59	104,72	203,28	112,74	76,82	85,06	114,54	16,31	674,64
J Financiële instellingen	0,03	0,00	0,45	0,01	0,00	0,21	0,08	0,04	0,05	0,03	0,00	21,39
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	1,63	0,18	0,36	0,32	9,16	9,24	1,46	5,70	1,40	1,39	0,20	-14,75
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten											0,00	
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs	0,05	0,00		0,00		0,00			0,00		0,00	-100,00
N Gezondheids- en welzijnzorg	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	390,60
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,21	0,21	0,60	0,07	0,01	3.273,79
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties											0,00	
Overig		5,54	1,75								0,00	
MEXICO												
Totaal sectoren	510,75	449,38	380,63	457,67	500,99	705,94	1.118,19	982,17	1.455,74	1.216,46	100,00	138,17
A Landbouw, jacht en bosbouw	0,78	0,62	1,47	0,77	0,85	1,04	2,05	1,93	7,48	13,08	1,08	1.578,01
B Visserij											0,00	
C Winning van delfstoffen	0,02	0,00	0,01	0,01	0,04	0,32	0,02	0,05	0,11	0,50	0,04	3.115,31
D Industrie	174,77	155,88	117,52	114,97	135,60	276,64	234,48	171,82	139,41	161,08	13,24	-7,83
E Productie en distributie van en handel	0,00	0,00		0,00	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36,60
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid	0,47	0,48	0,11	0,17	0,39	0,28	0,48	1,82	0,36	0,37	0,03	-21,58
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	197,79	205,64	173,10	191,31	242,57	268,88	365,49	259,40	517,25	444,67	36,55	124,82
H Horeca	4,98	1,33	0,03	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	-99,94
I Vervoer, opslag en communicatie	122,78	74,45	75,61	138,35	94,76	138,25	486,74	525,26	768,93	572,19	47,04	366,05
J Financiële instellingen	0,16	0,21	1,90	0,46	3,81	6,20	1,07	3,56	0,47	0,13	0,01	-19,36
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	8,87	10,55	10,32	11,16	22,70	14,13	27,72	17,86	21,51	24,28	2,00	173,61
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten			0,00	0,00	0,00	0,00	0,03		0,00	0,00	0,00	0,05
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs	0,00	0,03	0,17	0,28	0,00	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,00	5.002,28
N Gezondheids- en welzijnzorg	0,00	0,00	0,04	0,06	0,00	0,00	0,01	0,00	0,03	0,02	0,00	4.767,54
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	0,03	0,18	0,35	0,12	0,24	0,11	0,08	0,46	0,13	0,13	0,01	391,17
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties					0,00						0,00	
Overig	0,10	0,00	0,00	0,00							0,00	-100,00
OVERIG LATIJNS-AMERIKA												
Totaal sectoren	1.602,81	1.511,65	1.750,85	2.434,48	1.534,50	1.613,49	2.051,65	1.229,01	1.430,65	1.669,44	100,00	4,16
A Landbouw, jacht en bosbouw	36,75	36,78	31,22	30,53	28,91	43,54	46,01	49,18	42,48	69,02	4,13	87,83
B Visserij	0,00		0,01		0,00	0,02	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	-25,64
C Winning van delfstoffen	0,04	0,03	0,04	0,03	0,11	0,14	0,01	0,06	0,02	0,05	0,00	26,93
D Industrie	172,63	221,34	239,75	253,43	252,18	435,46	598,03	287,24	401,21	389,43	23,33	125,58
E Productie en distributie van en handel	0,00	0,01		10,40	0,00	1,52	0,00	0,02	2,92	1,88	0,11	81.317,74
in elektriciteit, aardgas, stoom en water												
F Bouwnijverheid	0,04	0,52	0,47	0,02	0,07	0,07	0,35	0,25	0,18	0,54	0,03	1.232,72
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	1.250,59	1.133,61	1.344,16	1.866,99	729,66	605,27	822,86	504,16	690,23	897,69	53,77	-28,22
H Horeca	0,02	0,02	0,11	0,18	0,18	0,11	0,16	0,20	0,07	0,00	0,00	-87,94
I Vervoer, opslag en communicatie	119,91	95,32	113,44	245,84	468,21	456,78	533,94	343,14	260,49	279,69	16,75	133,25
J Financiële instellingen	3,37	6,33	8,97	12,24	11,04	10,01	18,19	21,48	5,30	12,00	0,72	256,28
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	17,22	17,23	12,51	14,34	44,08	60,43	31,92	23,22	27,45	18,40	1,10	6,83
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten		0,10			0,00		0,00		0,00	0,00	0,00	0,02
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs	0,00	0,05	0,01	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	721,48
N Gezondheids- en welzijnzorg	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,05	0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	127,35
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	2,23	0,32	0,17	0,47	0,04	0,10	0,12	0,04	0,28	0,73	0,04	-67,27
Q Extra-territoriale lichamen en organisaties											0,00	
Overige				0,00							0,00	

TOTAAL												
Totaal sectoren	5.167,20	4.995,79	5.818,24	7.349,09	6.870,17	8.489,15	10.333,71	8.266,49	9.440,89	10.661,00	100,00	106,32
A Landbouw, jacht en bosbouw	52,88	66,00	53,95	50,27	51,51	74,06	81,60	86,70	83,44	143,60	1,35	171,54
B Visserij	0,18	0,00	0,01	0,00	0,01	0,03	0,01	0,04	0,03	0,02	0,00	-90,86
C Winning van delfstoffen	6,22	11,97	1,03	3,83	2,48	3,00	3,81	0,32	0,37	1,30	0,01	-79,03
D Industrie	1.564,76	1.475,89	1.546,03	1.757,18	1.645,11	2.289,71	2.618,37	1.837,81	2.336,62	2.400,83	22,52	53,43
E Productie en distributie van en handel	19,46	50,37	57,18	105,65	22,93	145,52	190,25	172,47	136,36	168,93	1,58	768,19
in elektriciteit, aardgas, stoom en water	0,79	2,24	1,20	0,65	1,75	1,27	9,07	2,84	2,70	1,82	0,02	130,45
F Bouwmijverheid	2.504,97	2.499,93	2.957,80	3.584,48	2.529,82	2.989,37	4.272,04	3.523,34	4.052,41	5.042,53	47,30	101,30
G Reparatie van consumentenartikelen en handel	5,76	1,48	0,53	1,21	2,78	0,19	0,53	0,29	0,11	0,69	0,01	-88,02
H Horeca	907,98	781,67	1.096,64	1.664,06	2.310,22	2.705,57	2.880,50	2.394,34	2.413,70	2.414,69	22,65	165,94
I Vervoer, opslag en communicatie	8,80	12,79	16,90	23,21	49,46	43,07	72,17	49,23	216,86	33,44	0,31	280,00
J Financiële instellingen												
K Verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening	92,46	87,76	85,43	157,48	251,35	232,66	201,88	193,90	196,90	449,24	4,21	385,87
L Openbaar bestuur, overheidsdiensten	0,00	0,10	0,00	0,01	2,10	4,23	2,84	4,26	0,00	1,08	0,01	108,34
en verplichte sociale verzekeringen												
M Onderwijs	0,11	4,97	0,18	0,29	0,01	0,03	0,02	0,01	0,20	0,04	0,00	-60,44
N Gezondheids- en welzijnzorg	0,01	0,06	0,74	0,09	0,01	0,07	0,10	0,02	0,08	0,10	0,00	575,68
O Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening	2,81	0,58	0,61	0,68	0,63	0,37	0,54	0,91	1,14	2,69	0,03	-4,30
Overige	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Invoer van goederen vanuit Latijns-Amerika naar Nederland

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Aandeel van totaal	groei 2002-2011
	in aantallen										%	%
Argentinië	761	782	729	799	934	1239	1377	1493	776	745	15,00	-2,10
Bolivia	70	60	70	46	52	83	79	62	73	60	1,21	-14,29
Brazilië	1485	1607	1755	1808	1838	2650	2573	2680	2014	1902	38,29	28,08
Chili	504	556	582	640	601	871	798	909	656	779	15,68	54,56
Colombia	356	317	390	408	368	517	485	539	425	410	8,25	15,17
Costa Rica	293	273	304	312	343	424	414	488	434	396	7,97	35,15
Ecuador	283	247	285	340	333	361	341	307	302	285	5,74	0,71
El Salvador	79	62	106	72	100	111	111	129	114	109	2,19	37,97
Guatemala	189	172	177	174	196	261	219	238	206	211	4,25	11,64
Honduras	196	141	173	140	152	211	259	255	198	238	4,79	21,43
Mexico	977	1182	1287	1301	1384	1841	1971	2106	1900	1871	37,67	91,50
Nicaragua	38	72	68	44	38	66	72	77	63	106	2,13	178,95
Panama	86	131	102	151	197	234	248	349	196	191	3,85	122,09
Paraguay	52	43	32	43	40	79	65	181	112	81	1,63	55,77
Peru	272	288	317	301	354	440	479	461	439	462	9,30	69,85
Uruguay	202	223	187	130	235	386	454	365	207	229	4,61	13,37
Venezuela	183	165	195	159	142	213	196	171	120	119	2,40	-34,97
Totaal	3.430	3.675	3.894	4.123	4.311	5.677	5.858	6.113	5.054	4.967		44,81

Internationale handel in goederen door Nederland uitgesplitst naar Latijns-Amerikaanse landen

	Import				Export			
	2002	2005	2008	2011	2002	2005	2008	2011
	miljoenen euro's				miljoenen euro's			
Argentinië	625,24	703,56	1.354,30	1.429,05	75,41	121,05	186,35	339,08
Bolivia	6,60	8,50	29,84	21,08	5,23	7,12	10,15	22,90
Brazilië	1.912,29	2.355,53	4.342,37	4.797,22	565,82	545,71	902,19	1.518,36
Chili	354,80	1.077,87	855,13	846,35	155,46	174,74	163,78	292,39
Colombia	163,46	319,99	612,07	702,47	70,61	82,28	131,85	228,25
Costa Rica	1.182,28	1.388,46	257,65	271,34	118,56	51,89	77,95	48,29
Ecuador	60,12	98,71	134,40	195,81	47,88	35,14	57,07	80,51
El Salvador	2,93	5,78	19,96	13,65	12,65	8,43	14,88	21,02
Guatemala	51,94	56,80	96,04	85,82	21,22	27,44	29,31	37,30
Honduras	30,52	32,19	37,49	71,24	19,52	15,75	20,37	21,24
Mexico	510,75	457,67	1.118,19	1.216,46	527,10	546,75	1.804,61	1.677,93
Nicaragua	6,10	4,37	39,24	29,85	3,12	4,35	7,16	6,38
Panama	10,22	12,61	55,36	34,58	21,08	29,65	45,04	128,43
Paraguay	50,90	61,80	94,44	124,25	5,48	4,69	17,96	29,24
Peru	56,95	141,51	224,59	311,99	38,74	48,46	73,32	118,64
Uruguay	31,71	42,90	111,14	75,09	20,10	17,35	32,50	105,85
Venezuela	112,55	580,84	951,49	434,75	95,42	118,56	228,05	323,95

Annex II

Inward FATS

Investerings van Latijns-Amerika naar Nederland, 2008

	<u>Aantal bedrijven</u>	<u>Aantal werkzame personen</u>	<u>Omzet</u>
Brazilië	8	x	84.728
Overig Latijns-Amerika	8	x	73.696
Totaal	16	511	158.424

Investerings van Latijns-Amerika naar Nederland, 2009

	<u>Aantal bedrijven</u>	<u>Aantal werkzame personen</u>	<u>Omzet</u>
Brazilië	9	x	104.752
Overig Latijns-Amerika	7	x	22.814
Totaal	16	305	127.566

Outward FATS

Investerings van Nederland naar Latijns-Amerika, 2008

	<u>Aantal bedrijven</u>	<u>Aantal werkzame personen</u>	<u>Omzet</u>
Argentinië	85	13.292	7.758.237
Brazilië	163	40.006	18.693.458
Chili	47	3.471	2.286.370
Colombia	23	6.290	534.238
Guatemala	6	175	78.154
Mexico	99	13.266	2.547.839
Panama	14	699	1.623.188
Peru	19	611	222.395
Uruguay	19	525	199.713
Venezuela	21	4.514	834.936
Overig Latijns-Amerika	32	3.707	840.101
Totaal	528	86.556	35.618.629

Investerings van Nederland naar Latijns-Amerika, 2009

	<u>Aantal bedrijven</u>	<u>Aantal werkzame personen</u>	<u>Omzet</u>
Argentinië	87	14.239	5.734.476
Brazilië	189	42.056	14.217.405
Chili	49	4.235	1.585.451
Colombia	24	6.208	620.660
Costa Rica	12	955	125.539
Guatemala	4	162	80.677
Mexico	125	12.574	2.040.115
Panama	16	596	1.254.165
Peru	18	1.059	187.798
Uruguay	20	647	208.339
Overig Latijns-Amerika	56	7.805	1.497.970
Totaal	600	90.536	27.552.595